

Aanbiedingsrapport **synodecommissie** **revisieverzoeken MV en ambt**

inzake de verzoeken tot revisie van het synodebesluit M/V en ambt
GS 2017

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
1. Reikwijdte revisie	4
2. Overzicht van de bezwaren uit de revisieverzoeken.	5
3. Ontvankelijkheid en hoorzittingen revisieverzoeken (eerste ronde)	7
4. Prealabele kwesties	8
5. Tussenrapportage aan de synode	9
6. Hoorzitting revisieverzoeken (tweede ronde)	9
7. Verzoeken om nadere onderbouwing, heroverweging of herformulering geen revisieverzoeken zijnde (de met X aangeduide brieven) en brieven van de buitenlandse zusterkerken.	10
8. Beoordeling van de bezwaren uit de revisieverzoeken	12
9. Eindafweging	19
10. Concept-besluiten	20
Bijlagen	25
1. Uitnodigingsbrief hoorzitting revisieverzoekende kerken (1e ronde) dd. 2 december 2019	25
2. Brief bestuurscommissie GKv Ten Boer dd. 4 december 2019	26
3. Brief kerkenraad GKv Axel dd. 5 december 2019	27
4. Tekst van de bijdragen van acht samenwerkende revisieverzoekende kerken op de hoorzitting (1e ronde)	27
5. Gronden onder het besluit op de prealabele bezwaren tegen de rol van het deputaatschap M/V in de kerk	68
6. Uitnodigingsbrief hoorzitting revisieverzoekende kerken (2e ronde) dd. 11 februari 2020	70
7. Brief bestuurscommissie GKv Ten Boer dd. 18 februari 2020	71
8. Brief kerkenraad GKv Capelle a/d IJssel-Noord dd. 20 februari 2020	72
9. Uitnodigingsbrief bijeenkomst niet-revisieverzoekende kerken dd. 2 december 2019	74

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Woord vooraf

Begin juli 2020 hebt u het eindrapport *'Elkaar van harte dienen'* van de commissie revisieverzoeken m/v (commissie RMV) ontvangen. Deze commissie is door de synode ingesteld om de ingebrachte bezwaren tegen de besluiten van de GS Meppel 2017 inzake vrouw en ambt te beoordelen. Het rapport, dat thans voor u ligt, het aanbiedingsrapport, is een begeleidend rapport waarin de commissie verantwoording aflegt van haar werkwijze. Daarnaast biedt het een overzicht van alle vragen en brieven die op het bordje van de commissie terecht gekomen waren, en voorstellen voor hoe hiermee volgens de commissie gehandeld dient te worden. Het aanbiedingsrapport is bedoeld om de plenaire behandeling van de revisieverzoeken op de synode in te leiden.

De samenstelling van de commissie is als volgt : P.G. (Peter) Bakker, M.O. (Marc) ten Brink, L.C. (Bert) Groen, R.P. (Rutger) Heij, S. (Sieds) de Jong en P. (Pier) Poortinga.

In het eerste onderdeel van dit aanbiedingsrapport, de hoofdstukken 1 tot en met 7, vindt u de verantwoording van de werkwijze van de commissie. De commissie zag zich geplaagd voor een omvangrijke taak; 23 kerken hebben een verzoek tot revisie ingediend en 22 kerken hebben per brief aan de synode hun bezorgdheid kenbaar gemaakt en gevraagd om een betere onderbouwing van de synode- besluiten. Bovendien zijn er van 17 buitenlandse kerken brieven binnengekomen met bezwaren tegen deze besluiten van de GS Meppel 2017. Ook deze brieven zijn bij de commissie RMV terecht gekomen. Vanwege deze omvang maar zeker ook gelet op de beladenheid van het onderwerp is uit oogpunt van zorgvuldigheid gekozen voor een aanpak met een tussentijdse voortgangsrapportage aan de synode.

Als commissie hebben we eerst een werkplan opgesteld met daarin twee belangrijke voornemens. Allereerst het 'horen' van iedere revisievragende kerk, om goed helder te krijgen wat bij hen de kern is van de ingebrachte bezwaren en om er ook een goede indruk van te krijgen hoe zwaar het probleem van de vrouwelijke ambtsdrager in de betrokken kerk gevoeld wordt.

Het tweede voornemen was om mede op basis van deze gesprekken een werkdocument op te stellen dat in een overkoepelend verhaal het Bijbels licht laat schijnen over de belangrijkste thema's die telkens weer opduiken in de discussie over vrouw en ambt. In het bijzonder gaat het dan over de scheppingsorde, heilshistorische aspecten, hoe om te gaan met verschillen tussen mannen en vrouwen en de invloed van de cultuur, het 'hoofd zijn van de man', de zogeheten zwijgteksten en het gezag en de uitleg van de Bijbel. Het eerste concept van dit document (we noemden het raamdocument, versie 1.0), dat met name bedoeld was om richtinggevend te zijn bij de komende behandeling van de revisieverzoeken, is aan de GS voorgelegd in de tussenrapportage op 23 en 24 januari 2020.

Na bespreking heeft de synode op 24 januari 2020 als conclusie uitgesproken: 'gehoord de bespreking van het werkdocument ermee in te stemmen dat de commissie het gepresenteerde document verder uitwerkt en als uitgangspunt neemt bij de beantwoording van de revisieverzoeken.'

Met deze synodewind in de rug is de commissie weer aan de slag gegaan, allereerst met het verder schrijven aan het raamdocument dat inmiddels als werktitel heeft gekregen: *'Elkaar van harte dienen.'* De gemaakte opmerkingen die we meegekregen hadden bij de eerste ronde 'horen' en tijdens de bespreking op de synode zijn daarin verwerkt. Vervolgens heeft de commissie ingezet op een tweede ronde 'horen' van de revisieverzoekende kerken. Een tiental kerken heeft aan deze oproep gehoor gegeven. Deze kerken hebben vooraf kennis kunnen nemen van het raamdocument. In het daarop volgende gesprek met de kerken is ruimschoots van gedachten gewisseld in hoeverre dit document de kerken helpt in hun standpuntbepaling of het vanuit de Bijbel al dan niet is toegestaan dat ook vrouwen kunnen dienen in het ambt. Ook de winst van deze tweede ronde 'horen' is verwerkt in de finale versie van het rapport *'Elkaar van harte dienen'* dat u vooruitlopend op dit aanbiedingsrapport al is aangeboden.

Het rapport *"Elkaar van harte dienen"* beoogt een op de Bijbel gefundeerde visie te bieden die allereerst kan dienen als een samenhangend toetsingskader bij de beoordeling van de ingebrachte

bezwaren inzake de vrouw in het ambt. Anderzijds is het de hoop van de commissie dat het ook, mogelijk in een aangepaste versie, geschikt is voor een breder publiek.

Het tweede onderdeel van dit aanbiedingsrapport, de hoofdstukken 8 en 9, gaat daadwerkelijk in op de ingebrachte bezwaren. In hoofdstuk 8 worden deze bezwaren besproken en voorzien van een beoordeling. Zoals gezegd, deze beoordeling en de Schriftuurlijke onderbouwing ervan steunt in belangrijke mate op de inhoud van het rapport *'Elkaar van harte dienen'*. Begrijpelijkerwijs wordt er in dit deel van het aanbiedingsrapport dan ook regelmatig verwezen naar *'Elkaar van harte dienen'*. In hoofdstuk 9 sluiten we het rapport af met een eindafweging in de vorm van een aantal conclusies inzake de positie van mannen en vrouwen in Bijbels perspectief en de praktische betekenis daarvan bij de invulling van de ambten in de kerk.

Hoewel dit slechts conclusies zijn van de commissie RMV zijn ze wel de inspiratie geweest voor de formulering van een aantal conceptbesluiten die de commissie bij dezen aan u ter beoordeling voorlegt. De voorgestelde besluitteksten en bijbehorende gronden vindt u in hoofdstuk 10. We zien uit naar een vruchtbare gedachtewisseling tijdens de bespreking van ons rapport.

Namens de commissie RMV
Peter Bakker, voorzitter.

Marum, augustus 2020

1. Reikwijdte revisie

Alvorens in te gaan op de verschillende onderdelen uit de ingekomen revisieverzoeken een enkele algemene opmerking. Voor een goede omgang met het begrip revisie is de Memorie van Toelichting (MvT) op de Kerkorde(KO), zoals opgenomen in het rapport van deputaten kerkrecht en kerkorde aan de generale synode Zwolle 2008, geraadpleegd.

In tegenstelling tot de begrippen beroep, hoger beroep en herziening uit paragraaf F van de KO is revisie geen rechtsmiddel. Revisie heeft slechts met hoger beroep gemeen dat het handelt om een uitspraak van de synode.

Herziening van een uitspraak in hoger beroep van de generale synode is het rechtsmiddel dat gebezigd kan worden indien er sprake is van nieuwe feiten en omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak geleid zouden kunnen hebben(F78.1 KO).

Revisie kan worden verzocht van besluiten van de generale synode voor zover het niet betreft uitspraken in hoger beroep(F81.1 KO). Revisie is daardoor veeleer een bestuurlijk middel in plaats van een rechtsmiddel. Er zijn geen speciale vormvereisten verbonden aan het vragen van revisie.

Het oude art.33 KO over instructies en voorstellen voor meerdere vergaderingen, rept erover dat 'wat eenmaal afgehandeld is, niet opnieuw aan de orde gesteld moet worden, tenzij men van oordeel is dat wijziging noodzakelijk is.' Hoe ligt dat bij revisie? De MvT zegt daarover dat de strekking van een dergelijke bepaling is dat de kerken zich moeten conformeren aan eenmaal genomen besluiten en niet zonder goede redenen die weer moeten gaan heroverwegen. 'Hebben de kerken zich in haar synode gezamenlijk over iets beraden en er een uitspraak over gedaan, dan mag men dat niet beschouwen als een bijdrage in de discussie, waarover men na de synode het debat gewoon weer kan voortzetten. Door de besluitvorming is er een nieuwe situatie ontstaan: er is geldend en bindend kerkelijk recht ontstaan, met 'gemeene bewilliging(1571).'

Niettemin stelt de MvT dat er toch motieven kunnen zijn die ertoe kunnen nopen om aan herziening te denken. De MvT wijst erop dat de oprechte overtuiging dat een bestaand besluit of regel voor de

kerken verkeerd is, strijdig met de principes uit de Schrift, belijdenis en kerkorde of schadelijk voor het functioneren van de kerk, zo'n motief kan zijn. De MvT denkt ook aan voortschrijdend inzicht, waarbij een mindere vergadering van oordeel is dat eerdere besluiten onder veranderde omstandigheden of bij 'nieuwer licht' niet meer te handhaven zijn en aan vervanging toe zijn. 'Wanneer in een mindere vergadering de oprechte overtuiging heerst dat een synode een verkeerd besluit heeft genomen en ze zich daarom inspant voor een revisie, verdient ze waardering.' De MvT vervolgt: 'meerdere vergaderingen moeten tegenover zulke verzoeken niet alleen maar een negatieve reflex vertonen' en: 'Bij de voortgang van het kerkelijk leven hoort altijd een bepaalde mate van bezinning, heroverweging, aanvulling en correctie.'

Wat betekent het voorgaande voor de revisieverzoeken betreffende de m/v- besluiten van Meppel(2017)?

Aan de ene kant van de weegschaal ligt het gewicht van de vaststelling dat het synodebesluit M/V en ambt bij een deel van de kerken grote verontrusting heeft teweeg gebracht, gedeeltelijk gevoed vanuit de overtuiging dat de eraan ten grondslag liggende Schriftuitleg onjuist is en voor een ander deel veroorzaakt door onvoldoende onderbouwing van de gronden onder het besluit. Ook heerst er onrust doordat een behoorlijk aantal de buitenlandse zusterkerken de relatie met ons kerkverband heeft verbroken of overweegt die te verbreken of anders in te richten.

De verzoeken om revisie vragen daarom terecht uiterste aandacht en zorgvuldigheid.

Aan de andere kant van de weegschaal ligt het gewicht van de kerken, die als vervolg op het synodebesluit overgegaan zijn tot implementatie van dat besluit, of die dat serieus overwegen.

Het deputaatschap M/V in de kerk onderzocht na de besluiten van de synode van Meppel de stand van zaken in de GKv-kerken met betrekking tot vrouwelijke ambtsdragers.

Uit dat onderzoek blijkt dat 59% van de 145 kerken, die eraan hebben meegewerkt, de ambten voor vrouwen heeft opengesteld.

Ook ligt op diezelfde schaal de overweging dat terugdraaien of opschorting van het m/v- besluit het proces van eenwording met de NGK kan beïnvloeden.

Maar essentieel bij dit alles is de vraag of de gronden onder het synodebesluit de Bijbelgetrouwheidstoets kunnen doorstaan.

De synode van Goes heeft daarnaast in ieder geval de opdracht om niet goed begrepen argumenten en gronden zorgvuldiger en beter te formuleren en te communiceren.

Dat geldt zeker voor de rol die de zogeheten zwijgtteksten hebben gespeeld in de besluitvorming van 2017. Vrijwel elk revisieverzoek vraagt daar om en ook in de correspondentie van de zusterkerken komt dat steeds weer terug.

Voorts wordt er in veel revisieverzoeken op gewezen dat de synode Meppel (te) weinig duidelijkheid heeft geboden over de vraag wat het in de Bijbel geleerde verschil tussen man en vrouw betekent voor de invulling van de ambten. Ook daarover moet meer gezegd worden.

2. Overzicht van de bezwaren uit de revisieverzoeken.

De sluitingstermijn voor het indienen van revisieverzoeken is vastgesteld op 6 januari 2020. Door 23 kerken zijn revisieverzoeken ingediend. In onderstaand overzicht is schematisch aangegeven welke bezwaren in de onderscheiden verzoeken zijn verwoord.

Nr.	Bezwaar	Genoemd door indieners van het 'concept revisieverzoek'	Verder genoemd door
1.	Verskil Man/Vrouw: De GS Meppel laat de aansluiting bij eerdere besluiten van de GS Ede 2014 los en kiest eenzijdig voor één bepaalde lijn in de interpretatie van de Bijbelse gegevens	Zuidwolde, Vlaardingen, Kantens, St. Jans klooster-Kadoelen, Zuidbroek, Bruchterveld, Blija-Holwerd, en Hattem- Centrum	Capelle aan den IJssel-Noord, Apeldoorn- Zuid, Den Helder/ Rijnsburg, Mariëberg, Ommen-Noord/Oost, Ten Boer, Urk, Ureterp, Vroomshoop, Zaamslag
2.	Ambtsstructuur: In de besluitvorming van de GS ontbreekt de bezinning rond de ambtsstructuur	Idem	Apeldoorn- Zuid, Katwijk, Mariëberg, Rijnsburg, Ten Boer, Urk, Vroomshoop, Zaamslag
3.	De GS gaat te gemakkelijk voorbij aan de zwijgtteksten	Idem	Amersfoort- De Horsten, Apeldoorn- Zuid, Baflo, Den Helder/ Rijnsburg, Katwijk, Mariëberg, Ommen-Noord/Oost, Ten Boer, Urk, Vroomshoop, Zaamslag, Bussum/Huizen
4.	Bezwaar tegen koppeling van profetie en ambt van predikant	Idem	Katwijk, Ommen- Noord/Oost, Ten Boer, Urk, Vroomshoop , Zaamslag
5.	Door de openstelling van de ambten in de vrijheid te laten van de plaatselijke kerken wordt de eenheid van het kerkverband door de GS fundamenteel aangetast.	Idem	Katwijk, Ommen -Noord/Oost, Ten Boer, Urk
6.	Allerlei exegetische overwegingen bij besluiten en gronden	Idem	Diverse kerken
7.	Bezwaar tegen directe invoering van de besluiten	Idem	Urk
8.	Niet ingegaan op verzoeken en argumenten van zusterkerken	Idem	Capelle aan den IJssel- Noord, Ten Boer
9.	Vragen over omgaan met de Schrift /hermeneutiek		Baflo, Capelle aan den IJssel-Noord, Zaamslag
10.	Bezwaar tegen decharge deputaten		Capelle aan den IJssel-Noord
11.	Aanstellen van M/V in niet-ambtelijke diensten		Capelle aan den IJssel-Noord
12.	Bezwaar tegen instellen nieuw deputaatschap		Capelle aan den IJssel-Noord
13.	Geen ruimte voor wie VinA niet willen toelaten		Ommen-Noord/Oost
14.	Onderbouwing onvoldoende maar op grond van eigen bezinning overgegaan tot VinA.		Amersfoort-de Horsten
15.	Ten onrechte ruimte voor plaatselijke kerken om zelf wijze van invulling van ambten te bepalen	Idem	Capelle aan den IJssel-Noord, Ommen-Noord/Oost
16.	Tegen oproep bezinning door kerken hoe recht te doen aan verschil M/V in vervulling taken en ambten	Idem	Capelle aan den IJssel-Noord, Ommen-Noord/Oost, Ureterp, Rijnsburg, Urk, Mariëberg, Ten Boer, Den Helder

3. Ontvankelijkheid en hoorzittingen revisieverzoeken (eerste ronde)

Op grond van art.1, lid 4 van de generale regeling voor revisieverzoeken treedt een revisieverzoeker alvorens het revisieverzoek in te dienen in overleg met het deputaatschap dat voor het desbetreffende onderwerp is ingesteld i.c. het deputaatschap M/V in de kerk (M/ViK). Aan dit vereiste hebben alle verzoekers om revisie voldaan. M/ViK heeft zich van haar taak gekwetend door niet alleen na te gaan of het revisieverzoek niet berust op een onjuist begrip van het aangevochten besluit maar heeft ook in veel gevallen waar nodig advies verstrekt voor een betere onderbouwing van het revisieverzoek. Bij 22 ingediende revisieverzoeken heeft het deputaatschap M/ViK geconstateerd dat de revisieverzoeken als zodanig door de GS Goes in behandeling kunnen worden genomen.

De commissie volgt deputaten M/ViK in dat advies.

Bij het revisieverzoek van de GKv Bussum-Huizen, dat op 15 november 2017 is ingediend bij de synode van Meppel merken deputaten op dat het verzoek om revisie niet berust op een onjuist begrip van de besluiten inzake m/v en ambt, maar laat zij het oordeel over dit verzoek om revisie aan de generale synode van Goes.

Waar art.3, lid 1 van de generale regeling voor revisieverzoeken aangeeft dat 'revisie van een besluit van de generale synode rechtstreeks wordt verzocht bij de generale synode' en daarbij niet rept over de zittingsplaats van de synode en er overigens geen vormvereisten zijn waaraan revisieverzoeken moeten voldoen, is de commissie van oordeel dat ook het revisieverzoek van GKv Bussum-Huizen in behandeling moet worden genomen.

In verband met het gestelde in art.4, lid 2 van bovengenoemde generale regeling heeft de commissie alle revisieverzoekende kerken in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Daartoe is op een aantal zittingsdagen de mogelijkheid geopend. De uitnodigingsbrief is opgenomen als bijlage 1 bij dit rapport. Van die mogelijkheid hebben 19 revisieverzoekende kerken gebruik gemaakt.

De bestuurscommissie van de GKv Ten Boer en de kerkenraad van de GKv te Axel hebben bij brief van resp. 4 december 2019 en van 5 december 2019 laten weten van de uitnodiging geen gebruik te zullen maken (bijlagen 2 en 3).

Op respectievelijk 18 december 2019 te Zeewolde (Rijnsburg, Katwijk, Vlaardingen en St. Jansklooster), 20 december 2019 te Zeewolde (Zaamslag, Apeldoorn-Zuid en Den Helder) en te Drachten (Ureterp, Baflo, Kantens en Zuidbroek) hebben delegaties van de commissie gesproken met de 11 uit genoemde gemeenten afgevaardigde kerkenraadsleden. Voor elke revisieverzoekende kerk was anderhalf uur tijd ingeruimd voor een gesprek. Al deze kerkenraden waren blij met de geboden mogelijkheid tot toelichting van hun revisieverzoek. Tijdens de gesprekken bleek dat drie bezwaren het meest voorkwamen.

Ten eerste werd de summiere onderbouwing door de synode van de besluiten 3, 4, 5 en 6 in de gronden onder deze besluiten als een groot gemis ervaren, temeer omdat in die besluiten een afwijkende koers van een al eeuwen lang in de gereformeerde kerken gehanteerde praktijk wordt ingezet. Dit heeft bij velen een gevoel van vervreemding veroorzaakt. Er werd ernstig voor gepleit om tot een overtuigender onderbouwing te komen.

Op de tweede plaats hebben veel gemeenteleden zich afgevraagd waarom het openstellen van de ambten voor vrouwen met onmiddellijke ingang werd mogelijk gemaakt en de mogelijkheid van een beslissing door de opvolgende synode op eventuele revisieverzoeken niet is afgewacht.

Tenslotte maken de revisieverzoekende kerken zich grote zorgen om de spanningen die het synodebesluit veroorzaakt heeft in de relaties met binnenlandse en buitenlandse zusterkerken.

Stuk voor stuk zijn deze gesprekken wederzijds als heilzaam en broederlijk ervaren. Het door de commissie gehanteerde gespreksformat voor deze hoorzittingen, te weten een open, informatief gesprek over de ter plaatse gevoerde discussies rond het thema M/V en ambt, is zinvol geweest.

Op 23 december 2019 heeft in Zwolle de laatste hoorzitting plaats gevonden, waarbij delegaties van een achttal kerkenraden (Blija-Holwerd, Bruchterveld, Capelle aan den IJssel-Noord, Hattem-Centrum, Ommen-Noord/Oost, Urk, Vroomshoop en Zuidwolde (Dr.)) vertegenwoordigd waren. De genoemde kerkenraden stelden het op prijs om gezamenlijk op te treden en om via taakverdeling over de delegaties hun bezwaren toe te lichten. De teksten van deze bijdragen en de daarbij gehanteerde taakverdeling zijn als bijlage 4 opgenomen. Na elke bijdrage zijn van de zijde van de commissie verduidelijkende vragen gesteld.

Tijdens deze laatste hoorzitting lag de nadruk vooral op de bijdragen van de onderscheiden kerkenraaddelegaties en had de zitting een formeler karakter dan de eerdere hoorzittingen. Er was daardoor nauwelijks gelegenheid om in een gesprek te peilen waar in de onderscheiden gemeenten het zwaartepunt van de discussie over M/V en ambt heeft gelegen en in welke sfeer de discussies hadden plaats gevonden. Maar omdat de voor deze hoorzitting samenwerkende kerken zelf voor deze methodiek hebben gekozen heeft de commissie zich daarnaar gevoegd.

De toelichtingen op de bezwaren uit de revisieverzoeken die tijdens de hoorzittingen naar voren kwamen worden betrokken bij de in hoofdstuk 8 behandelde onderscheiden bezwaren.

Aan het begin van de hoorzitting van 23 december 2019 werd verzocht om de rol van het deputaatschap M/ViK prealabel aan de orde te stellen bij de synode en om aan de acht samenwerkende revisieverzoekende kerken mee te delen hoe de synode daarmee omgaat. De aangevoerde bezwaren tegen de rol van bedoeld deputaatschap zijn daarom in hoofdstuk 4 eerst aan de orde gesteld.

4. Prealabele kwesties

Namens de acht samenwerkende revisieverzoekende kerken werd aangaande de rol van het deputaatschap M/V in de kerk het volgende opgemerkt.

Grieven:

- a. Het deputaatschap M/V in de kerk(M/ViK) heeft zich ten onrechte opgeworpen als aangewezen deputaatschap, als bedoeld in art.1 lid 4 van de generale regeling revisieverzoeken. M/ViK heeft tot taak de implementatie van de synodebesluiten rond het rapport van deputaten M/V en ambt(M/VeA) in de kerken en de classes te begeleiden. M/ViK is derhalve geen bezinnings-deputaatschap maar heeft de taak het bestreden synodebesluit uit te voeren. Het is daarom niet terecht dat M/ViK wordt ingeschakeld. Het zit niet in hun opdracht en het verdraagt zich er ook niet mee.
- b. M/ViK geeft in haar reacties krachtens art.1, lid 4 generale regeling revisieverzoeken ook inhoudelijke beoordelingen en is daartoe niet geroepen en kan die rol ook niet hebben, gezien het gestelde onder a.
- c. M/ViK heeft deelgenomen aan de besloten vergadering van de synode op 23 november 2019, ook over de revisieverzoeken.
- d. Het vergaderen in beslotenheid door de synode inzake M/VeA en de revisieverzoeken is in strijd met de regels, gelet op art.7, lid 3 van de huishoudelijke regeling voor de generale synode.
- e. Het is slecht en ongezonder dat de synode achter gesloten deuren vergadert met M/ViK, zeker waar M/ViK zich ook inhoudelijk heeft bezig gehouden met de revisieverzoeken.
- f. Het onder a. tot en met e. gesignaleerde leidt tot de conclusie dat er geen sprake is van *fair play*.

Tijdens de synodezitting van 23 januari 2020 is over deze prealabele kwesties gesproken en is besloten het bezwaar tegen de inschakeling van het deputaatschap M/ViK ongegrond te verklaren en het bezwaar tegen het in beslotenheid vergaderen van de synode op 23 november 2019 eveneens ongegrond te verklaren.

De gronden waarop deze besluiten berusten zijn opgenomen in bijlage 5.

5. Tussenrapportage aan de synode

Tijdens de synodezitting van 23 en 24 januari 2020 is bij wijze van tussenrapportage het commissierapport (versie 1.0)¹ besproken; we noemden dat toen het 'raamdocument'. De eindversie daarvan zal worden gebruikt voor de toetsing van de exegetische bezwaren uit de revisieverzoeken. Gelet op het belang van de ingekomen revisieverzoeken en van de overige brieven die onze buitenlandse zusterkerken over het m/v-besluit van Meppel hebben geschreven, heeft de commissie ervoor gekozen om een samenhangend beoordelingskader voor te bereiden. Daarin worden de diverse gegevens over de positie van mannen en vrouwen in een breder verband geplaatst en toegepast op de vraag of vrouwen in het ambt mogen dienen.

Ook wordt daarbij aandacht gegeven aan de heilshistorische aspecten.

Zoals al eerder is aangegeven wordt in de revisieverzoeken en overige brieven ook gevraagd meer duidelijkheid te verschaffen over de rol van de zogeheten zwijgtteksten bij de besluitvorming rond M/V en ambt.

Het rapport schenkt daaraan uiteraard aandacht, zoals dat ook het geval is bij onderwerpen als Schriftgezag en de rol die cultuur en hermeneutiek spelen.

De commissie wil dat het rapport een zo breed mogelijk draagvlak krijgt en heeft de inhoudelijke opmerkingen die tijdens de synodebehandeling over versie 1.0 zijn gemaakt verwerkt, zoals dat ook gebeurd is met de opmerkingen die gemaakt zijn op de hoorzitting van de in hoofdstuk 4 bedoelde kerken.

De synode besloot op 24 januari 2020 om, gehoord de bespreking van het rapport (versie 1.0), ermee in te stemmen dat de commissie het gepresenteerde document verder uitwerkt en als uitgangspunt neemt bij de beoordeling van de revisieverzoeken.

6. Hoorzitting revisieverzoeken (tweede ronde)

Omdat de revisieverzoekende kerken nog niet in de gelegenheid gesteld waren om kennis te nemen van de inhoud van het commissierapport (versie 1.0) is besloten deze kerken het rapport onder embargo toe te sturen en om hen uit te nodigen voor een gesprek over de inhoud ervan. De commissie achtte het embargo noodzakelijk omdat het ging om een document dat nog in ontwikkeling was en derhalve nog niet rijp voor publicatie.

De uitnodigingsbrief voor deze hoorzitting (2^e ronde) is opgenomen als bijlage 6.

Van deze gelegenheid maakten tien kerken gebruik. Op vijf locaties zijn hoorzittingen belegd:

1. op 2 maart 2020 te Harlingen (voor de kerken van Den Helder en Blija-Holwerd) en te Ureterp voor de kerk van Zuidbroek;
2. op 3 maart 2020 te Rijnsburg (voor de kerken van Katwijk, Vlaardingen en Rijnsburg) en te St. Jans klooster voor de kerk van St. Jans klooster-Kadoelen;
3. op 4 maart te Zeewolde voor de kerk van Amersfoort- De Horsten;

De gesprekken die voor de kerken van Urk en Apeldoorn-Zuid waren gepland moesten in verband met de corona-crisis tot nader order worden uitgesteld. De commissie hoopt nog vóór de bespreking van dit aanbiedingsrapport door de synode deze gesprekken te kunnen voeren en er over te rapporteren.

De bestuurscommissie van de GKv Ten Boer deelde bij brief van 18 februari mee geen gebruik te zullen maken van de uitnodiging (zie bijlage 7).

---

¹ NB. In dit aanbiedingsrapport en in de concept- besluitteksten, die in hoofdstuk 10 zijn opgenomen, wordt het rapport 'Elkaar van harte dienen' aangeduid als het commissierapport en afhankelijk van het stadium van totstandkoming verder geduid als (versie 1.0) en (versie 2.0).

Van de acht bij de eerste hoorzittingronde samenwerkende kerken deelden de kerken van Capelle a/d IJssel-Noord (zie brief dd. 20 februari 2020, bijlage 8) Ommen-Noord/Oost, Vroomshoop, Hattem-Centrum en Zuidwolde(Dr) mee geen gebruik te zullen maken van de uitnodiging.

Omdat het commissierapport (versie 1.0) nu ter beschikking stond van deze kerken spitsten de discussies zich in veel gevallen meer toe op deelonderwerpen zoals de zogeheten zwijgtteksten, de twee lijnen van de synode van Ede (gelijkwaardigheid M/V versus verschillende verantwoordelijkheden), ambtsvisie en ambtsstructuur, kerkelijke eenheid en diversiteit en herstel van geschonden vertrouwen. Daardoor werden de gesprekken ook meer inhoudelijk dan tijdens de eerste hoorzitting. Er kon op open en broederlijke wijze met elkaar gesproken worden en het rapport (versie 1.0) kon op diverse punten verrijkt worden naar aanleiding van deze gesprekken.

7. Verzoeken om nadere onderbouwing, heroverweging of herformulering geen revisieverzoeken zijnde (de met X aangeduide brieven) en brieven van de buitenlandse zusterkerken.

Naast revisieverzoeken kwamen ook 23 brieven binnen die in strikte zin geen revisieverzoeken zijn. In 14 ervan wordt gevraagd om nadere onderbouwingen, heroverweging of herformulering van de synodebesluiten. De in deze brieven gestelde vragen komen qua strekking veelal overeen met de zaken die in de revisieverzoeken aan de orde zijn gesteld.

Omdat deze brieven geen revisieverzoeken zijn heeft de commissie besloten deze brieven niet te betrekken in de formele revisieprocedure. Deze brieven zijn echter niet ter zijde gelegd zonder er iets mee te doen maar de commissie heeft besloten om de kerkenraden die deze brieven hebben geschreven uit te nodigen voor een bijeenkomst. Het doel daarvan was een klankbord te krijgen ten behoeve van het uit te brengen advies.

De brief voor bedoelde bijeenkomst is als bijlage 9 opgenomen.

Op 16 januari 2020 is daarvoor een zitting belegd te Zeewolde. In totaal maakten achttien kerkenraden, vertegenwoordigd door dertig personen, gebruik van deze gelegenheid.

Er is op een openhartige, opbouwende en broederlijke wijze met de commissie gesproken en de opmerkingen over de concept- tekst van het commissierapport(versie 1.0) zijn door de commissie verwerkt in de tekst van het rapport (versie 1.0)

Tenslotte moet erop worden gewezen dat via het loket van het deputaatschap betrekkingen buitenlandse kerken (BBK) van zeventien buitenlandse kerken of kerkverbanden brieven zijn binnengekomen waarin deze kerken hun zorgen met betrekking tot de door de GS Meppel 2017 genomen besluiten inzake openstelling van de ambten voor vrouwen meedelen of herhalen. Diverse zusterkerken kondigden aan dat het niet terugkomen op dat besluit gevolgen zal hebben voor de relatie met ons kerkverband.

In een groot deel van deze brieven wordt verwezen naar de zogeheten zwijgtteksten.

In de brieven van resp. het Committee on the Relations with Churches Abroad of the Canadian Reformed Churches (CRCA), de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), de Igreja Presbiteriana do Brasil (IPB), de United Reformed Churches in North America (URCNA), de Igrejas Reformadas do Brasil (IRB) en de Orthodox Presbyterian Church(OPC) wordt het synodebesluit ook mee in verband gebracht met culturele invloeden en hermeneutiek.

De Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA) beklagen zich er in hun brief over dat in de Acta van de GS Meppel niets terug te vinden is van de bijdragen van de buitenlandse kerken inzake M/V en

ambt. In de brief van de Gereja-Gereja Refomasi di Indonesia Nusa Tenggara Timur (GGRI-NTT) tenslotte wordt nog een relatie gelegd met het beleid in onze kerk(en) inzake homoseksualiteit. In onderstaand overzicht zijn de bezwaren van de buitenlandse zusterkerken schematisch gerubriceerd.

Nr.	Naam buitenlandse zusterkerk	Afk.	Bezw.2 blz.6/7 Ambts- structuur	Bezw.3 blz.6/7 Zwijg- teksten	Bezw.9 blz.6/7 Cultuur Hermeneutiek	Art.30 NGB + diversen
1.	Evangelical Presbyterian Church of Ireland	EPCI		X		
2.	Evangelical Presbyterian Church in England and Wales	EPCEW		X		
3.	Evangelisch-Reformierte Kirch W.B. Österreich + Schweiz	ERKWB		X		
4.	Free Church of Scotland	FCSc		X		
5.	Free Reformed Churches of Australia	FRCA		X	X	
6.	Igreja Presbiteriana do Brasil	IPB		X	X	
7.	Reformed Church in the United States	RCUS		X		X
8.	Reformed Presbyterian Church of Ireland	RPCI		X		
9.	Reformed Presbyterian Church, North East India	RPCNEI			X	
10.	Evangelical Reformed Church, Subcarpathia, Ukraine	ERE		X		
11.	United Reformed Churches in North America	URCNA		X	X	X
12.	Igrejas Reformadas do Brasil	IRB		X	X	
13.	Committee on Relations with Churches Abroad of the Can.Reformed Churches	CRCA	X	X	X	*
14.	Orthodox Presbyterian Church	OPC	X	X	X	
15.	Vrije Gereformeerde Kerke In Suid-Africa	VGKSA		X		X **
16.	International Conference of Reformed Churches	ICRC		X		
17.	Gereja-Gereja Reformasi di Indonesia Nusa Tenggara Timur	GGRI-NTT				X ***

Algemene opmerking bij dit schema:

Omwille van de eenduidigheid van beoordeling en afhandeling van de bezwaren zijn de bezwaren van de buitenlandse zusterkerken met uitzondering van de bezwaren uit de laatste kolom op dezelfde wijze gerubriceerd als de bezwaren uit de formele revisieverzoeken op blz. 6 van dit rapport.

De bezwaren uit de laatste kolom komen niet voor in het schema op blz. 6.

* bezwaar tegen gebruik van diverse teksten over vrouwen in Oude Testament en Nieuwe Testament.

** geen vermelding in Acta van inbreng buitenlandse zusterkerken

*** beleid inzake homoseksualiteit

8. Beoordeling van de bezwaren uit de revisieverzoeken

Algemeen

Gelet op de veelvoorkomende verzoeken om te komen tot een betere onderbouwing, aanpassing of aanvulling van diverse gronden van het synodebesluit is, zoals hiervoor al is gemeld, besloten om een rapport op te stellen waarin de aspecten gelijkheid of gelijkwaardigheid van man en vrouw, verantwoordelijkheden, de 'zwijgteksten', Schriftgezag en hermeneutiek, cultuur en diversiteit aan de orde worden gesteld.

Enerzijds heeft dat rapport de bedoeling om als toetsingskader dienst te doen bij de beoordeling van de ingebrachte bezwaren en zal bij het desbetreffende bezwaar ernaar verwezen worden.

Anderzijds heeft het rapport een communicatief oogmerk en zal het geschikt zijn/gemaakt worden voor een breder kerkelijk publiek dan alleen de kerken die revisie hebben gevraagd.

Het is een omvangrijk rapport geworden en is geschikt en ook bedoeld om ook los van de context waarvoor het hier wordt gebruikt, te worden gelezen.

Het commissierapport *'Elkaar van harte dienen'* is daarom niet opgenomen in dit aanbiedingsrapport maar is separaat aan de synode aangeboden.

Bezwarenbehandeling inhoudelijk

Het commissierapport geeft een samenhangende beschouwing over hoe de Bijbel spreekt over man en vrouw in relatie tot elkaar en tot de ambtsbediening in de kerk. Daar komt uiteraard veel exegetische aanpak te pas. Om die reden is in het commissierapport ook aandacht gegeven aan de invloed van de cultuur op de exegetische en aan Schriftgezag en hermeneutiek.

Een groot deel van de bezwaren uit de revisieverzoeken komt voort uit (een andere) uitleg van de Schrift. Het zijn de bezwaren 1 tot en met 4, 6, 9 en 14 uit het overzicht in hoofdstuk 2.

Omdat in het commissierapport een samenhangende visie is ontwikkeld over de vraag of een Schriftgetrouwe uitleg het openstellen van de ambten voor de vrouw in de weg staat, kan beoordeling van deze bezwaren niet los staan van de inhoud van het commissierapport; daarvoor hangen ook de bezwaren zelf te veel met elkaar samen. De beantwoording van deze bezwaren is ontleend aan de zienswijzen die in het commissierapport zijn ontwikkeld. De antwoorden moeten dus uitdrukkelijk in samenhang met het commissierapport worden begrepen en gelezen.

Bezwaar 1: (Verskil man/vrouw). De GS Meppel 2017 laat de aansluiting bij eerdere besluiten van de GS Ede 2014 los en kiest eenzijdig voor één bepaalde lijn in de interpretatie van de Bijbelse gegevens.

Beoordeling:

Er zijn goede redenen om niet, zoals de GS Ede 2014 deed, te spreken van twee lijnen in de Schrift met betrekking tot de onderlinge relatie van man en vrouw (te weten gelijkwaardigheid en verschil in verantwoordelijkheid) maar van één lijn van gelijkwaardigheid, die beschadigd is door de zonde en vloek maar hersteld wordt in Christus. Het commissierapport trekt de conclusie dat een mogelijke uitleg van de gebeurtenissen die beschreven worden in Genesis 1 tot en met 3 (zie het hoofdstuk 'M/V; vanuit en terug naar het begin') en de toepassing ervan door de apostel Paulus, laat zien dat er verschillen zijn tussen man en vrouw. Echter, als het gaat om het dienen van God staan ze naast elkaar en is er geen onderscheid wat betreft de inzet van hun gaven. Dit is uitgewerkt in het hoofdstuk 'Niet heersen maar dienen' van dat rapport, waar voorts wordt geconcludeerd dat niet de verschillen die voortkomen uit hun sekse bepalend zijn voor het uitvoeren van de aan man en vrouw verstrekte scheppingsopdracht, maar de aan hen geschonken gaven. Dat leidt tot de overtuiging dat mannen en vrouwen op gelijke wijze geroepen kunnen worden tot dienst in het ambt.

Bezwaar 2: (Ambtsstructuur). In de besluitvorming van de GS Meppel ontbreekt de bezinning rond de ambtsstructuur.

Beoordeling:

Een afzonderlijke, voorafgaande bestudering van de ambtsstructuur zou alleen dienend zijn wanneer in die ambtsstructuur recht gedaan moest worden aan een verschil in verantwoordelijkheden tussen man en vrouw.

Nu dat gezien de beoordeling van bezwaar 1 niet aan de orde is vervalt de reden voor een nadere studie van de ambtsstructuur.

Bezwaar 3: (Zwijgteksten). De GS Meppel gaat te gemakkelijk voorbij aan de zwijgteksten.

Beoordeling:

Het commissierapport wijst er in hoofdstuk 'Zwijgteksten' op dat de synode van Meppel wel degelijk de zogeheten zwijgteksten bestudeerd en besproken heeft, maar heeft geconstateerd dat de verschillen in exegeses het niet rechtvaardigen om er één conclusie aan te verbinden, namelijk dat vrouwen categorisch uitgesloten moeten worden van het leer- en regeerambt. Door de woorden 'te zeer omstreden' te gebruiken in grond 5 onder besluit 3 heeft de synode echter de indruk gewekt dat die teksten buiten beschouwing zijn gelaten.

Het commissierapport komt in het aangehaalde hoofdstuk tot de conclusie dat er op grond van de verschillende exegeses van de zwijgteksten verschillende uitkomsten zijn op de vraag of de ambten voor vrouwen opengesteld kunnen worden. Van die verschillende exegeses kan echter niet gezegd worden dat ze de Bijbel geweld aandoen. Met andere woorden: de zogeheten zwijgteksten kunnen niet van doorslaggevende betekenis zijn inzake de vraag of de Bijbel vrouwelijke ambtsdragers uitsluit. Mede omdat uit het voortgaande onderzoek van het commissierapport duidelijk is geworden dat er naast de beperkte zeggingskracht van de zwijgteksten ook andere Schriftuurlijke argumenten zijn om de ambten open te stellen voor vrouwen wordt voorgesteld om alle gronden onder de synodebesluiten 3 tot en met 6 te vervangen.

Bezwaar 4: Bezwaar tegen koppeling van profetie en het ambt van predikant.

Beoordeling:

De koppeling van profetie en het ambt van predikant wordt gelegd in grond 4 van besluit 6 van de GS Meppel, waarin met name wordt verwezen naar 1 Korintiërs 14. Bepalend daar is dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen broeders of zusters waar het gaat om de gaven van onderwijzing, openbaring, uiting in klanktaal of uitleg daarvan. Nog los van de vraag of in grond 4 profetie en verkondiging wel op één lijn worden gesteld, is tegen de achtergrond van het voorstel van de commissie om alle gronden onder de besluiten 3 tot en met 6 te vervangen dit bezwaar niet relevant meer.

Bezwaar 5: Door de openstelling van de ambten in de vrijheid te laten van de plaatselijke kerken wordt de eenheid van het kerkverband door de GS fundamenteel aangetast.

Beoordeling:

In het commissierapport wordt in het hoofdstuk 'Diversiteit en eenheid' met verwijzing naar boek IV van de *Institutie* van Calvijn uiteen gezet hoe diversiteit en kerkelijke eenheid zich tot elkaar verhouden, dat de eenheid van het kerkverband berust op de eenheid in geloof en van belijden (art.1 KO) en dat het nastreven van die eenheid geboden is zolang niet kan worden aangetoond dat de kenmerken van de ware kerk in het geding zijn. Het besluit van de GS Meppel inzake M/V en ambt

bevat geen bindende leeruitspraak maar biedt een richtlijn voor de kerkelijke praktijk en is geen fundamentele aantasting van de eenheid.

De commissie heeft er begrip voor dat kerkenraden zich bezwaard voelen omdat ze ongevraagd in hun gemeente de m/v en ambtsdiscussie moesten gaan voeren, waardoor verschillen aan het licht komen. Wellicht zouden die gevoelens minder sterk zijn geweest als het besluit van de synode een fasering zou hebben gekend waarbij het ambt van diaken als eerste zou zijn opengesteld voor vrouwen. Nu de synode van Meppel de invulling van de ambten aan de vrijheid van de kerken heeft overgelaten en er dus geen verplichting is om vrouwen tot het ambt toe te laten kan dit bezwaar niet onoverkomelijk geacht worden.

Daar waar op zgn. meerdere kerkelijke vergaderingen ook vrouwelijke ambtsdragers kunnen worden afgevaardigd kunnen praktische regelingen worden getroffen ingeval van eventuele gewetensbezwaren bij andere deelnemers aan die vergaderingen.

Bezwaar 6: Diverse exegetische overwegingen bij besluiten en gronden.

Beoordeling:

Het commissierapport geeft op diverse plaatsen aan dat een verschillende Schriftuitleg op tal van terreinen mogelijk is zonder dat daarmee het gezag van de Schrift in het geding is. In het bijzonder is het hoofdstuk 'M/V en (heils)historie' hierbij illustratief hoe uitleg van de Bijbel de heilshistorische context dienst te verdisconteren. Waar de bezwaren betrekking hebben op de uitleg die in de gronden onder de synodebesluiten 3 tot en met 6 over de rol van vrouwen in het Oude Testament en Nieuwe Testament wordt gegeven kan ermee ingestemd worden dat deze onvoldoende samenhang vertoont en biblicistisch kan overkomen. Om die reden wordt voorgesteld de gronden onder besluit 3 tot en met 6 te vervangen in lijn met de conclusies van het commissierapport.

Bezwaar 7: Tegen directe invoering van de besluiten.

Diverse kerkenraden vinden het niet van wijsheid getuigen maar van onwelwillendheid tegenover allen die de besluitvorming van de synode op Schriftuurlijke gronden afkeuren om tot directe invoering van de besluiten over te gaan.

Beoordeling:

De discussie over de positie van vrouwen in de kerk is vanaf 2005 op synodaal niveau gevoerd. Sindsdien hebben de synodes van Zwolle- Zuid(2008), Harderwijk (2011) en Ede(2014) zich ermee bezig gehouden. Tijdens de behandeling van het rapport van het deputaatschap M/V en ambt op de synode van Meppel(2017) is de vraag aan de orde geweest of in afwachting van nog verdere studie effectuering van de besluitvorming moest worden opgeschort. Overwegingen die ten grondslag lagen aan de voorstellen tot opschorting waren ondermeer dat het openstellen van de ambten voor vrouwen een abrupte breuk betekent met de door de eeuwen heen gangbare praktijk van alleen mannen in het ambt.

Het kan dan ook niet verwonderen dat de discussie en besluitvorming over het synodebesluit in de kerken verschil van opvatting laat zien en dat het tijd zal kosten voordat er een brede consensus zal ontstaan. Het is, zoals besluit 7 van de GS Meppel al aangeeft, aan de kerken zelf om te beoordelen of en zo ja, op welke wijze en wanneer wordt gehandeld in de lijn van het besluit van de GS Meppel.

Voorts is het begrijpelijk dat ervoor gepleit is om over dit onderwerp het gesprek met de buitenlandse zusterkerken meer tijd te geven nu diverse van onze zusterkerken met klem hebben opgeroepen de weg om het ambt voor vrouwen open te stellen niet op te gaan omwille van de eenheid van de kerken. Daarvoor is echter niet gekozen (zie Acta GS Meppel, blz. 30 en blz. 50) op grond van de overweging dat geen enkele kerk wordt gedwongen om mee te gaan in de benoeming van vrouwen in het ambt en dat ook rekening moet worden gehouden met de gevoelens van hen die al lang hebben uitgekeken naar openstelling van de ambten.

Nu de kerken ruimte hebben hun eigen afwegingen rond de vrouw in het ambt te maken moeten we van die realiteit uitgaan.

Uit onderzoek van het Praktijkcentrum in opdracht van het deputaatschap M/V in de kerk d.d. juni 2019 tenslotte blijkt dat inmiddels in 86 van de 145 kerken die aan het onderzoek hebben meegewerkt vrouwen in het ambt mogen worden bevestigd.

Bezwaar 8: Niet ingegaan op verzoeken en argumenten van de zusterkerken.

Veel revisieverzoekende kerkenraden wijzen op het belijden van de eenheid en katholiciteit van de kerk en de naar hun opvatting daaruit voortvloeiende opdracht om bij besluiten over M/V en ambt te streven naar maximale eensgezindheid, in goed overleg met zusterkerken in binnen- en buitenland.

Beoordeling:

In het rapport *'Samen dienen'* is ook studie gemaakt van de standpunten van de binnen- en buitenlandse zusterkerken op het stuk van toelaten van zusters in het ambt en het rapport geeft er zich ook rekenschap van wat het betekent als zou worden besloten af te wijken van de tot dan toe gevolgde koers.

Met betrekking tot de binnenlandse zusterkerken is kennis genomen van de besluitvorming binnen de Christelijk Gereformeerde kerken die in 1993 geleid heeft tot het synodebesluit dat vrouwen geen positie als ambtsdrager kunnen bekleden. Ook is kennis genomen van het VOP-rapport dat binnen de Nederlands Gereformeerde kerken heeft geleid tot de openstelling van alle ambten voor vrouwen. Voorts heeft voorafgaande aan het besluitvormingsproces over het rapport M/V en ambt op 15 tot en met 17 juni 2018 in april 2017 met de buitenlandse kerken over dit onderwerp een conferentie plaatsgevonden. Tijdens die conferentie maar ook in eerdere correspondentie hebben de buitenlandse zusterkerken de synode nadrukkelijk opgeroepen om niet in te stemmen met de belangrijkste conclusies van het bedoelde rapport.

De synode heeft bij de besluitvorming over het rapport *'Samen dienen'* van het deputaatschap M/V en ambt onder andere kennis genomen van de brief dd.24 januari 2017 van de Canadian Reformed Church waarin met name ingegaan wordt op hoofdstuk 2 van het rapport *'Samen dienen'*. In dat hoofdstuk is onderzoek gedaan naar het Bijbelse spreken over mannen en vrouwen en welke conclusies daaraan kunnen worden verbonden. Ook heeft de synode kennis genomen van de schriftelijke reactie van de Vrije Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika op vragen van de synodecommissie M/V en ambt dd. 22 mei 2017(zie blz.36 Acta synode van Meppel 2017).

De opvattingen van de binnenlandse en buitenlandse zusterkerken hebben dus in het besluitvormingsproces wel meegespeeld.

De waarschuwingen van de zusterkerken dat het openstellen van de ambten de relatie met hen onder grote druk zet zijn aanleiding voor zorgen binnen het eigen kerkverband.

Het is verdrietig dat verschillen van uitleg van de Schrift op het stuk van de ambten kennelijk moet leiden tot een breuk in de eenheid en katholiciteit van de kerken. Dit zou niet zo mogen zijn. In het Nieuwe Testament is er immers meer dan eens sprake van verschillen van opvatting in de jonge christengemeenten in Klein- Azië, waarbij telkens het pleidooi wordt gevoerd om de eenheid in Christus, ondanks meningsverschillen te blijven zoeken. In het hoofdstuk 'Diversiteit en eenheid' van het commissierapport wordt hierbij uitvoeriger stilgestaan. Discussie over bepaalde Schriftuitleg is van alle tijden en zou, althans zolang het niet de fundamenten van het geloof raakt, niet kerkscheidend moeten zijn. Hoewel het verbreken van veel contacten met diverse zusterkerken onafwendbaar is/likt, is de synode niettemin geroepen tot het geven van leiding.

Wel is terecht gesignaleerd dat van de bijdragen van de buitenlandse zusterkerken in de uiteindelijke formele besluitvorming niets is terug te vinden. Voorgesteld wordt om deze buitenlandse zusterkerken het commissierapport toe te sturen met een begeleidende brief waarin op de door hen genoemde bezwaren wordt ingegaan.

Bezwaar 9: Vragen over omgaan met de Schrift en hermeneutiek.

Beoordeling:

Er is een hechte relatie tussen het gezag van de Schrift en het vertolken ervan. De kerk heeft zich er door het principe dat de Schrift haar eigen uitlegger is echter niet van laten weerhouden om bij nieuwe vragen tot een nieuwe bezinning te komen, gebruik makend van de vrijheid van exegeese.

Hermeneutiek is daarbij niet meer dan een hulpmiddel. Als bij het eerbiedig en gelovig verstaan van de Schrift de vrijheid van exegeese tot een nieuwe interpretatie leidt, is niet het Schriftgezag in het geding maar is er sprake van een verschil van interpretatie tussen mensen die allen het gezag van de Schrift erkennen (*'Elkaar van harte dienen'*, hoofdstuk 'Hermeneutiek en Schriftgezag').

In diverse revisieverzoeken wordt een verband gelegd tussen het toepassen van (nieuwe) hermeneutiek die onder druk zou staan van de hedendaagse cultuur. Voor de relatie tussen Schriftuitleg en de culturele achtergronden verwijzen we naar het hoofdstuk 'M/V en ambt en de hedendaagse cultuur' van het commissierapport.

De slotsom is dat hermeneutiek in de discussie rondom man en vrouw in het ambt geen andere rol heeft gespeeld dan gebruikelijk bij het zoeken naar de boodschap van een tekst.

Bezwaar 10: Tegen decharge van deputaten M/V en ambt.

De kerkenraad van Capelle a/d IJssel-Noord is van oordeel dat deputaten M/V en ambt onvoldoende invulling hebben gegeven aan de opdracht om bij de invulling van man/vrouw en ambt twee hoofdlijnen te verdisconteren, te weten het Schriftuurlijk spreken over de gelijkwaardigheid van man en vrouw én het verschil in positie tussen man en vrouw. Daarom kan de kerkenraad niet instemmen met het verlenen van decharge.

Beoordeling:

In hoofdstuk 1.2. van het rapport *'Samen dienen'* hebben deputaten zich rekenschap gegeven van de wens tot aanpassing van de huns inziens te beperkte onderzoeksopdracht, blijkens de woorden 'Met alleen een onderzoek naar de ambtelijke structuur, zonder een verdere afweging zijn naar ons inzicht de kerken niet voldoende gediend'

In overleg met het moderamen van de synode van Ede en na voorlegging aan die synode, heeft het deputaatschap een eigen taakopvatting geformuleerd (zie artikel 19, pag.53 van de Acta synode van Ede). Uit bijlage 2 bij het rapport van deputaten M/V en ambt *'Samen dienen'* (Acta Meppel, blz.74) blijkt dat bij de herformulering van de taakomschrijving wel degelijk rekening is gehouden met de door de synode van Ede verstrekte opdracht. Daarbij zijn de besluiten 3a 1 tot en met 3 van die synode, inclusief de erbij gevoegde gronden 1 tot en met 5 verdisconteerd.

Deze wijziging van de onderzoeksopdracht op voorstel van de deputaten heeft in overeenstemming met de synode van Ede plaatsgevonden. Deze synode heeft door de uitspraak dat de gewijzigde taakopdracht 'voor kennisgeving is aangenomen' deze geaccordeerd.

Door aan deputaten decharge te verlenen heeft de synode van Meppel uitgesproken dat deputaten hun werk naar behoren hebben vervuld.

In artikel 9, leden 1 en 2 van de huishoudelijke regeling voor de generale synode zijn de decharge van deputaten en de inhoudelijke behandeling van hun voorstellen door de synode van elkaar losgekoppeld. De opvatting van de kerkenraad dat het besluit tot het verlenen van decharge van deputaten impliceert dat de synode de inhoud van het rapport van deputaten onderschrijft kan daarom geen stand houden.

Nu de bijgestelde taakopdracht aan de deputaten M/V en ambt in overeenstemming met de synode van Ede tot stand is gekomen oordeelt de commissie dit bezwaar niet gegrond.

Bezwaar 11: Aanstellen van gemeenteleden(m/v) in niet-ambtelijke diensten.

De kerkenraad van Capelle a/d IJssel-Noord heeft bezwaar tegen het treffen van zorgvuldige regelingen met het oog op de aanstelling van mannen en vrouwen in niet-ambtelijke diensten zoals de synode van Meppel in besluit 2 adviseert, omdat dat zou impliceren dat allerlei taken die in de kerken worden vervuld naast de ambten van diaken, ouderling of predikant een vorm van officiële bevestiging nodig zouden hebben terwijl de synode daarvoor geen aan de Bijbel ontleende argumenten heeft.

Beoordeling:

Uit het commissierapport (zie hoofdstuk 'Niet heersen maar dienen') is duidelijk geworden dat uit het Nieuwe Testament geen duidelijke ambtsstructuur valt af te leiden. Tevens is aangetoond dat in de Bijbel dienstbaarheid aan elkaar binnen de gemeente een centraal begrip is. Daarbij wordt de oproep gedaan om alle gaven te gebruiken die in de gemeente aanwezig zijn voor het vervullen van bijzondere diensten (1 Korintiërs 12:4-11). Dat geeft de mogelijkheid tot maatwerk, maar tegelijk de noodzaak om tot zorgvuldige afbakening van taken en verantwoordelijkheden te komen omwille van de goede gang van zaken binnen de gemeente. Dit bezwaar is dan ook niet gegrond.

Bezwaar 12: Tegen instelling van een nieuw deputaatschap.

Omdat de kerkenraad van Capelle a/d IJssel-Noord van oordeel is dat het gehele synodebesluit revisie nodig heeft, betreurt de kerkenraad het ook dat er door de synode een nieuw deputaatschap in het leven is geroepen om het synodebesluit desgevraagd te (helpen) implementeren in de kerken. Letterlijk vraagt de kerkenraad: 'de door GS Meppel genomen besluiten 1,2,3,4,5,6,7 en de bijbehorende gronden (Acta art.18 GS Meppel 2017) vervallen te verklaren; dientengevolge heeft dit ook consequenties voor de inhoud van de besluiten 9 en 10.'

Beoordeling:

Besluit 10 handelt over de instelling van het deputaatschap M/V in de kerk.

Het synodebesluit om de ambten open te stellen voor vrouwen heeft, nu de kerken zelf de ruimte hebben om hun eigen afwegingen te maken, veel discussie teweeg gebracht en veel vragen opgeworpen. Dat heeft de synode ook voorzien. Ze heeft het verstandig geacht de kerken door instelling van dit deputaatschap behulpzaam te zijn door: 'de besluiten van het samen dienen van mannen en vrouwen toe te lichten in plaatselijke kerken en classes; materiaal te verzamelen en te ontwikkelen ten dienste van het bezinningsproces in plaatselijke kerken en classes; advies en begeleiding te geven bij knelpunten met betrekking tot genomen besluiten; advies te geven met betrekking tot de bevestiging van mannen en vrouwen in ambtelijke en niet ambtelijke diensten.' Het was aan de plaatselijke kerken zelf of ze met het besluit aan het werk wilden gaan en zo ja, in welk tempo en op welke manier, al dan niet geholpen door het deputaatschap. Het deputaatschap is dienend bedoeld geweest.

Met de woorden 'dientengevolge heeft dit ook consequenties voor de besluiten 9 en 10' geeft de revisieverzoeker aan het oneens te zijn met het besluit over de hoofdzaak in kwestie, te weten de gegeven ruimte voor de openstelling van de ambten voor vrouwen, en dat dat ook daarom gevolgen moet hebben voor de bijzaak, te weten het instellen van een faciliterend deputaatschap M/ViK. Die redenering kunnen wij niet volgen omdat daarmee andere kerken binnen het kerkverband die van de faciliterende diensten van het deputaatschap gebruik wilden maken, die hulp zou worden onzegd. Tenslotte: uit het jaarverslag van deputaten M/ViK juni 2017-juni 2018 blijkt dat in totaal aan ongeveer 70 gemeenten (ongeveer een kwart van alle kerken) hulp bij het bezinningsproces is verleend. Blijkbaar was er behoefte aan voorlichting en advies; dus was het terecht dat er daarvoor een deputaatschap in het leven werd geroepen.

Bezwaar 13: Geen ruimte voor wie de vrouw in het ambt niet willen toelaten.

De kerkenraad van Ommen- Noord/Oost vraagt zich af of het kerkrechtelijk wel mogelijk is om niet in de lijn van de besluiten van GS Meppel te handelen.

Beoordeling:

Het besluit van de GS Meppel laat het aan de plaatselijke kerken over om al dan niet over te gaan tot het openstellen van elk kerkelijk ambt voor vrouwen. Er is dus geen plicht tot openstelling. Voor het overige wordt verwezen naar wat in het commissierapport onder het hoofdstuk 'Diversiteit en eenheid' is beschreven. Daar waar naar meerdere kerkelijke vergaderingen vrouwelijke ambtsdragers kunnen worden afgevaardigd kunnen praktische regelingen getroffen worden mocht er sprake zijn van gewetensbezwaren bij andere deelnemers aan die vergaderingen.

Bezwaar 14: De onderbouwing van het besluit van GS Meppel is onvoldoende maar op grond van eigen bezinning is overgegaan tot openstelling van de ambten voor vrouwen.

Beoordeling:

De kerkenraad van Amersfoort-de Horsten heeft in haar revisieverzoek de synode van Goes gediend met een eigen Schriftuurlijke afweging rond de bezinning over de vrouw in het ambt. Erkend wordt dat op diverse punten de onderbouwing van het besluit van de synode van Meppel onvoldoende is geweest, reden waarom veel van de door de kerkenraad aangeleverde argumenten in dank zijn aanvaard en in het commissierapport zijn verwerkt.

Bezwaar 15: Besluit 7 van de GS om ruimte te bieden aan de plaatselijke kerken om zelf te beslissen over de wijze van invulling van de ambten roept vragen op.

Beoordeling:

Enkele revisieverzoekers gaan uit van de veronderstelling dat de GS Meppel in besluit 3 in een inhoudelijke visie vastlegt dat het uitsluiten van vrouwen van het ambt strijdig is met de Schrift en verwonderen er zich daarom over dat de GS in besluit 8 tóch ruimte biedt aan de kerken om zelf over de wijze van invulling van de ambten te beslissen.

Besluit 3 spreekt alleen uit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om volop ruimte te bieden voor de inzet van gaven van vrouwen in de ambten, maar legt bij het bieden van die ruimte geen verbod op om op grond van een andere Schriftuitleg vrouwen uit het ambt te weren.

In tegenstelling tot de veronderstelling dat de synode in haar besluit een visie vastlegt, biedt het besluit van de synode juist ruimte aan meerdere visies.

Andere revisieverzoekers wijzen erop dat het besluit van de GS om het beleid inzake de invulling van de ambten aan de plaatselijke kerken over te laten leidt tot een sterk individualiserende tendens in de kerken en tot ondermijning van het kerkverband als zodanig.

Daarover valt het volgende op te merken. In tal van kerken worden vrouwen ingezet voor taken die voorheen geacht werden tot het ambt van ouderling of diaken te behoren. Daarvoor zijn in de kerken maatwerkoplossingen gecreëerd. Dat heeft al geleid tot diversiteit binnen het kerkverband. De vraag of dat schadelijk is voor de eenheid binnen het kerkverband is behandeld bij bezwaar 5.

Bezwaar 16: De kerken worden in besluit 8 ten onrechte opgeroepen zich te bezinnen op de vraag hoe recht kan worden gedaan aan de verschillen tussen man en vrouw in de vervulling van taken en ambten.

Beoordeling:

Twee revisieverzoekende kerken stellen dat het Nieuwe Testament duidelijk is over de positie van de vrouw (1 Korintiërs 11:1-11,1 Timoteüs 2:10-15, Efeziërs 5:22). Zij leggen die visie ook op aan andere kerken door ze de oproep tot nadere bezinning, waartoe dit besluit van de GS Meppel strekt, te ontzeggen. Daarmee treden deze revisieverzoekende kerken ten onrechte in de vrijheid van de andere kerken.

Andere revisieverzoekende kerken stellen dat besluit 8 innerlijk tegenstrijdig is met grond 5 onder besluit 3 van de GS Meppel. De tegenstelling die lijkt te bestaan tussen grond 5 onder besluit 8 GS Meppel (mannen en vrouwen kunnen gelijkwaardig functioneren in de kerkelijke ambten) en grond 1 onder besluit 8 GS Meppel (onderscheid tussen man en vrouw in de hun gegeven plaats in huwelijk en in de gemeente) wekt verwarring en heeft vragen opgeroepen. Besluit 2b GS Ede sprak al uit dat de visie dat behalve mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen vrij bespreekbaar moet zijn, zolang er vanuit de Schrift geargumenteed wordt. Het commissierapport *'Elkaar van harte dienen'* concludeert dat het voor het vervullen van de ambten niet doorslaggevend is of iemand man is, maar of de benodigde gaven aanwezig zijn. Daarom is er voor de plaatselijke kerken conform besluit 7 GS Meppel alle ruimte zich te beraden over de vraag of, wanneer en hoe aan de besluiten van GS Meppel vorm en inhoud kan worden gegeven. Besluit 8 GS Meppel levert te weinig meerwaarde op voor de discussie en besluitvorming bij de kerken, heeft onbedoeld voor verwarring gezorgd en kan daarom beter vervallen.

Voor de beantwoording van de onderscheiden revisieverzoeken is een concept-besluittekst te lezen in hoofdstuk 10.

9. Eindafweging

Op basis van het voorgaande vallen de volgende conclusies te trekken:

1. De voortgaande Schriftstudie in het rapport van de commissie leert dat er op grond van de Bijbel ook een verantwoorde uitleg mogelijk is waarbij tussen man en vrouw wel onderscheid wordt gemaakt maar dat er daarbij geen sprake is van onderschikking.
2. Er zijn goede redenen om niet, zoals de GS Ede 2014 deed, te spreken van twee lijnen in de Schrift (gelijkwaardigheid maar verschil in verantwoordelijkheid) als het gaat om de onderlinge relatie van man en vrouw, maar van één lijn van gelijkwaardigheid. Daaruit volgt dat voor de vervulling van het ambt niet het verschil in geslacht van onderscheidend belang is maar de gaven die door God aan man en vrouw geschonken zijn.
3. Er zijn goede argumenten voor een uitleg van de zogeheten zwijgteksten die ruimte geeft om de ambten voor vrouwen open te stellen.
4. Om de ambten open te stellen voor vrouwen is het niet nodig om eerst nog studie te doen naar de invulling van de ambten. De invulling van de ambten is te onderscheiden van de openstelling van de ambten.
5. Hoewel op de onderbouwing van het besluit van de GS Meppel tot openstelling van het ambt voor vrouwen het nodige valt af te dingen behoeft het besluit in hoofdzaak niet herroepen te worden en de daartoe strekkende revisieverzoeken behoren daarom te worden afgewezen.
6. De onderbouwing van de besluiten 3 tot en met 6 van de GS Meppel schiet tekort. Ze is op onderdelen aanvechtbaar en moet daarom worden vervangen.
7. In het bijzonder de formulering in grond 5 onder besluit 3 over de zogeheten zwijgteksten (met de uitdrukking dat zij 'in zichzelf geen onbetwistbare grond kunnen zijn etc.') heeft tot onnodig misverstand geleid.
8. Besluit 8 van de GS Meppel heeft mede gelet op besluit 2b GS Ede in relatie tot besluit 7 GS Meppel weinig meerwaarde. Het heeft voor verwarring gezorgd en kan daarom beter vervallen.
9. Hoewel aan de (schriftelijke) bezwaren van de buitenlandse zusterkerken bij de besprekingen om te komen tot het besluit van de GS Meppel inzake de M/V en ambt wel veel aandacht is besteed, is dat bij de schriftelijke vormgeving van het formele besluit onvoldoende tot uitdrukking gebracht.

10. Concept-besluiten

Materiaal:

1. besluit van de GS Meppel inzake man, vrouw en ambt (Acta. art.18);
2. brieven met verzoeken tot revisie van deze besluiten, te weten:
  - a. GK Bussum-Huizen (15-11-2017);
  - b. GK Capelle ad IJssel- Noord (18-05-2018 en 20-11-2019);
  - c. GK Zuidwolde Dr. (30-08-2018);
  - d. GK Ureterp (25-09-2018);
  - e. GK Vlaardingen (15-10-2018);
  - f. GK Rijnsburg (21-11-2018);
  - g. GK Kantens (07-01-2019);
  - h. GK Amersfoort- de Horsten (31-01-2019);
  - i. GK St. Jansklooster- Kadoelen (01-02-2019);
  - j. GK Baflo (21-02-2019);
  - k. GK Urk (15-03-2019);
  - l. GK Ommen- Noord/Oost (15-03-2019);
  - m. GK Vroomshoop (06-05-2019);
  - n. GK Katwijk (03-06-2019);
  - o. GK Mariënberg (01-07-2019);
  - p. GK Bruchterveld (20-06-2019);
  - q. GK Zuidbroek (09-07-2019);
  - r. GK Blije-Holwerd (19-08-2019);
  - s. GK Zaamslag (03-08-2019);
  - t. GK Ten Boer (12-09-2019);
  - u. GK Den Helder (01-10-2019);
  - v. GK Apeldoorn- Zuid (30-09-2019);
  - w. GK Hattem- Centrum (28-10-2019);
3. brieven met verzoeken tot verbetering van de onderbouwing van deze besluiten, te weten:
  - a. GK Ommen -West (12-09-2018);
  - b. GK Dronten- Noord (06-10-2018);
  - c. GK Groningen- Noordwest (19-11-2018);
  - d. GK Haren (16-10-2018);
  - e. GK Amersfoort- Zuid (10-0-2019);
  - f. GK Wezep (10-01-2019);
  - g. GK Assen- Marsdijk (21-01-2019);
  - h. GK Soest- Baarn (03-06-2019);
  - i. GK Bunschoten- West (04-07-2019);
  - j. GK Axel (11-07-2019);
  - k. GK Balkbrug (13-07-2019);
  - l. GK Heemse en GK Baalder (15-08-2019);
  - m. GK Schildwolde (22-08-2019);
  - n. GK Veenendaal-Oost (16-09-2019);
  - o. GK Valkenburg ZH (23-04-2019);
  - p. GK Waardhuizen (19-09-2019);
  - q. GK Emmeloord (14-10-2019);
  - r. GK Drachten- Oost (22-10-2019);
  - s. GK Capelle ad IJssel- Zuid-West (11-11-2019);
  - t. GK Gouda (09-11-2019);

- u. GK Zuidlaren (11-11-2019);
- v. GK Zeist- de Bilt (02-12-2019);
- 4. zeventien brieven van buitenlandse zuster- en contactkerken waarin grote zorgen worden geuit naar aanleiding van deze besluiten; voor een volledig overzicht, zie pagina 11;
- 5. rapport van de commissie revisieverzoeken *'Elkaar van harte dienen'* (03-07-2020);
- 6. aanbiedingsrapport commissie revisieverzoeken (24-08-2020);

Besluit 1:

met instemming kennis te nemen van het rapport van de commissie revisieverzoeken *'Elkaar van harte dienen'* (hierna te noemen: het commissierapport).

Grond:

Het commissierapport biedt een zorgvuldige studie van het onderwerp 'man, vrouw en ambt', die blijk geeft van eerbiedig omgaan met de Schrift. Deze studie vormt een goede basis voor de beantwoording van de revisie-, de verhelderings- en de verbeteringsverzoeken die vanuit de kerken zijn ingediend naar aanleiding van de besluiten van de GS Meppel 2017 inzake man, vrouw en ambt.

Besluit 2:

de verzoeken af te wijzen om de besluiten weg te nemen waarmee de GS Meppel 2017 de openstelling van de ambten van diaken, ouderling en predikant voor vrouwen mogelijk maakte.

Grond:

Het commissierapport toont aan dat het mogelijk is om op basis van eerbiedige en zorgvuldige afweging van de Schriftgegevens te komen tot de overtuiging dat de ambten voor vrouwen openstaan.

Besluit 3:

- a. in zoverre tegemoet te komen aan de ingebrachte bezwaren tegen de besluiten 3 t/m 6 van de GS Meppel 2017, dat zij die besluiten en hun gronden vervangt door de uitspraak dat er op basis van verantwoorde Schriftuitleg in de kerken ruimte mag zijn voor de overtuiging en praktijk dat mannen en vrouwen op gelijke wijze geroepen kunnen worden tot alle taken in de kerk, ook tot de dienst in de ambten;
- b. het laatste deel van besluit 6 a van GS Meppel 2017 te handhaven: in de generale regeling preekbevoegdheid artikel 1 het woord 'mannelijk' te laten vervallen;

Gronden:

- 1. Het commissierapport geeft op basis van een samenhangende Schriftuitleg een verantwoorde onderbouwing van deze visie, die de grond vormt voor deze uitspraak.
- 2. In de gronden onder de besluiten 3 t/m 6 van GS Meppel 2017 vertoonde de fundering vanuit de Schrift te weinig samenhang. Kerken in binnen- en buitenland brachten terecht bezwaren hiertegen in.
- 3. Als gronden voor de afwijzing van de ingebrachte bezwaren gelden met name de volgende kernpunten uit de Schriftuitleg in het commissierapport:
  - a. Er zijn goede exegetische argumenten voor een uitleg van de zogenoemde zwijgtteksten waardoor deze geen reden zijn om vrouwen uit te sluiten van een kerkelijk leer- of regeerambt.
  - b. Er zijn goede exegetische argumenten voor een uitleg van 1 Timoteüs 2:11-14 waardoor dit gedeelte niet gehanteerd moet worden als tijdsloos kader voor de uitleg van Genesis 1-3 (met een 'scheppingsorde' waarin vrouwen een ondergeschikte positie hebben).
  - c. In Genesis 1-2 ligt de nadruk op de eenheid en de wederkerige dienstbaarheid van man en vrouw. Hoewel man en vrouw verschillend (mannelijk en vrouwelijk) zijn geschapen

- is aan hen beiden de opdracht gegeven de schepping tot ontplooiing te brengen. Er zijn goede redenen om niet uit te gaan van onderschikking maar van gelijkwaardigheid.
- d. In Genesis 3 blijkt dat de zonde de oorspronkelijke eenheid en wederzijdse dienstbaarheid torpedeert. De straf die Eva ten gevolge van de zondeval treft, t.w. onderworpen zijn aan de heerschappij van haar man, is geen ethische richtlijn voor een door God gewilde onderworpenheid van vrouwen aan mannen, maar een vloek van Godswege die vanuit de verlossing in Christus bestreden en zo veel mogelijk overwonnen moet worden. Daaruit kan moeilijk een duurzame hiërarchie van mannen boven vrouwen worden afgeleid.
  - e. Waar in het Nieuwe Testament met name door de apostel Paulus gesproken wordt over man en vrouw, ligt opnieuw de nadruk op de eenheid en gelijkwaardigheid (1 Kor. 11:11; Gal. 3:28).
  - f. In het Nieuwe Testament staat dienstbaarheid voor de volgelingen van Christus centraal. Naar het voorbeeld van onze Heer wordt van allen de houding gevraagd: niet heersen, maar dienen. Er wordt daarbij geen nadruk gelegd op het verschil tussen mannen en vrouwen. Bij het verrichten van bijzondere diensten is onderscheidend welke gaven bij welke taken passen (1 Kor. 12:4-11).
  - g. Wanneer 'herstel van de verhouding van mannen en vrouwen als overwinning van de vloek ten gevolge van de zonde' een doorgaande lijn in de heilshistorie is, zijn verschillende oudtestamentische gedeelten te lezen als signalen van dit herstel. Ook waar aangesloten wordt bij de bestaande cultuur, waarin vrouwen ondergeschikt zijn, zijn er gegevens die gelezen kunnen worden als kritische tendensen tegenover die cultuur.

Besluit 4:

- a. de besluiten 7 en 8 van de GS Meppel te vervangen door de uitspraak dat het tot de vrijheid van de kerken behoort om te bepalen of en wanneer ook vrouwen geroepen worden tot dienst in één van de ambten;
- b. de bezwaren af te wijzen tegen besluit 7 van GS Meppel 2017 dat het mogelijk maakte de besluiten m.b.t. man, vrouw en ambt direct in de kerken ten uitvoer te brengen.

Gronden:

1. Anders dan we in onze kerkelijke praktijk - stilzwijgend dan wel uitdrukkelijk - gewend waren neemt de diversiteit in vormgeving van de eredienst en invulling van de ambtelijke taken in onze kerken toe. We zullen opnieuw moeten leren, vanuit de Schrift en van onze voorouders, dat daardoor de eenheid van het kerkverband niet wordt aangetast.
2. In deze ontwikkelingen moet elke kerk met het oog op het bewaren van de rust en vrede in de gemeente haar eigen positie en tempo kunnen bepalen. Daarbij kunnen de volgende overwegingen dienstbaar zijn:
  - a. De kerkstructuur die in het Nieuwe Testament herkend kan worden, sluit aan bij de sociaal-maatschappelijke (patriarchale) structuur uit die tijd en is daarom niet in alles normatief voor onze kerkstructuur en de invulling van de ambten (Zie commissierapport, hoofdstuk 'Niet heersen maar dienen').
  - b. De eenheid van de kerk ligt in haar ene Heer, Jezus Christus en wordt bepaald door de waarheid die de Schrift ons leert: de ware en volkomen leer, samengevat in de geloofsbelijdenissen (KO, art. A1); de vraag naar de openstelling van de ambten voor vrouwen maakt daar geen deel van uit.
  - c. De Schrift leert ons in het Nieuwe Testament (bijv. in de brief van Paulus aan de Filippenzen), hoe we moeten omgaan met verschillende opvattingen binnen de kerk (zie het commissierapport, hoofdstuk 'Diversiteit en eenheid').

3. Waar de invulling van de ambten tot de vrijheid van de kerken behoort en de kerkelijk eenheid niet in het geding is behoren kerken elkaar in diverse samenwerkingsverbanden daarin ook te respecteren en geen druk te leggen op het geestelijk samenleven van de kerken in lijn met het bepaalde in art. A2.1 KO; waar nodig kunnen daarover afspraken worden gemaakt.

Besluit 5:

in afwijking van de GS Ede 2014 uit te spreken:

- a. dat er goede redenen zijn om niet te spreken van twee lijnen in de Schrift (gelijkwaardigheid maar ook verschil in verantwoordelijkheid tussen mannen en vrouwen) maar van één lijn van gelijkwaardigheid, beschadigd door zonde en vloek maar hersteld in Christus;
- b. dat een bezinning rond de ambtsstructuur niet nodig is voor de beantwoording van de vraag of ook zusters geroepen kunnen worden tot dienst in het ambt.

Gronden:

1. Het commissierapport geeft een afdoende weerlegging van wat GS Ede 2014, zonder verdere onderbouwing, uitsprak inzake de twee lijnen.
2. Een bezinning rond de ambtsstructuur zou alleen dienend zijn wanneer in die ambtsstructuur recht gedaan moest worden aan een verschil in verantwoordelijkheden tussen mannen en vrouwen.

Besluit 6:

het bezwaar af te wijzen dat GS Meppel 2017 onvoldoende rekening gehouden heeft met de bezwaren van zusterkerken.

Gronden:

1. Hoewel dit in de gronden van het besluit niet terug te lezen is, is zowel in het deputatenrapport aan GS Meppel als in de besprekingen ter synode, o.m. tijdens de buitenlandweek, ruim aandacht gegeven aan de inbreng vanuit de zusterkerken.
2. Bezwaren van zusterkerken zijn alleen reden om een besluit niet te nemen wanneer het gaat om zaken die deel uitmaken van wat bepalend is voor de eenheid van de kerk (zie grond 3 onder besluit 4).

Besluit 7:

het bezwaar af te wijzen dat de besluiten van GS Meppel blijk geven van een 'nieuwe hermeneutiek'.

Grond:

Een gewijzigde uitleg van teksten of toepassing van Schriftgegevens op de vragen m.b.t. man, vrouw en ambt betekent niet dat we op een andere manier met de Schrift omgaan.

Besluit 8:

het bezwaar af te wijzen dat deputaten 'M/V en ambt', aangesteld door GS Ede 2014, van GS Meppel 2017 ten onrechte decharge hebben ontvangen.

Grond:

Volgens art. 9 sub 1 en 2 van de Huishoudelijke regeling voor de generale synode zijn het verlenen van decharge en het inhoudelijk beoordelen van rapporten en voorstellen van deputaten niet aan elkaar gekoppeld.

Besluit 9:

het bezwaar af te wijzen tegen de opwekking van GS Meppel aan de kerken om zorgvuldige regelingen te treffen met het oog op de aanstelling van mannen en vrouwen in niet-ambtelijke diensten.

Grond:

het bezwaar richt zich tegen een veronderstelde 'bevestiging naar analogie van de bevestiging in het ambt'; de opwekking van de synode is ruimer en beoogt niet meer dan de bescherming van zowel degenen die een bijzondere taak vervullen als de gemeente.

Besluit 10:

- a. deze besluiten met het onderliggende commissierapport toe te zenden aan:
  1. de kerken die revisie hebben verzocht;
  2. de kerken die een brief hebben geschreven met verzoek om nadere onderbouwing, heroverweging of herformulering, geen revisieverzoek zijnde;
  3. de (voormalige) buitenlandse zusterkerken, die de synode over het besluit van de GS Meppel een brief hebben geschreven;
  4. naar de ICRC die vanwege de genoemde besluiten van de GS Meppel 2017 het lidmaatschap van de Gereformeerde Kerken heeft opgeschort.
- b. de revisie verzoekende kerken en de genoemde buitenlandse kerken elk een aparte brief als antwoord te sturen.

Bijlagen

1. Uitnodigingsbrief hoorzitting revisieverzoekende kerken (1e ronde) dd. 2 december 2019

Aan alle kerkenraden die een brief aan de GS Goes 2020 hebben gestuurd inzake besluiten MV en ambt Amersfoort, 2 december 2019

Betreft: uitnodiging meedenken synode-commissie MV - revisie

Geachte kerkenraad,

U hebt een brief geschreven aan de Generale Synode Goes 2020, waarin u revisie vraagt met betrekking tot de besluiten inzake man/vrouw en ambt die door de GS Meppel 2017 genomen zijn.

Als commissie die de behandeling van de revisieverzoeken ter synode voorbereidt, nodigen we u uit om gehoord te worden. Dit is formeel uw recht, maar wij hechten er ook aan in een persoonlijk gesprek elkaar te ontmoeten. Vandaar deze hartelijke uitnodiging.

De hoorzittingen zullen plaatsvinden van **17-20 december 2019**. U kunt met maximaal 5 kerkenraads- of gemeenteleden komen. Wij stellen ons voor dat in het gesprek de volgende dingen aan de orde komen:

1. eventuele aanvullingen op het revisieverzoek
2. hoe leeft het onderwerp man/vrouw en ambt in uw gemeente en hoe is er de afgelopen drie jaar mee omgegaan
3. waar zit voor u de kern van uw bezwaren

Wij willen per gemeente een uur de tijd nemen zodat er in alle rust gesproken en van gedachten gewisseld kan worden.

Wanneer u op onze uitnodiging wilt ingaan verzoeken wij u dit uiterlijk **dinsdag 10 december 2019** kenbaar te maken via het secretariaat van de synode, aan Lydia Postma-Douma. Daarna maken wij een planning en wordt u geïnformeerd over plaats en tijd.

De commissie MV,

br. Peter Bakker
br. Bert Groen
ds. Marc ten Brink
ds. Rutger Heij
ds. Pier Poortinga
ds. Sieds de Jong

2. Brief bestuurscommissie GKv Ten Boer dd. 4 december 2019

Bestuurscommissie GKv Ten Boer
Vijverweide 26
9791 EB Ten Boer
scriba@tenboer.gkv.nl

Ten Boer, 4 december 2019

Aan: Commissie MV
p/a Secretariaat van de synode van de GKV
t.a.v. mw. Lydia Postma-Douma

Betreft: uitnodiging meedenken synode-commissie MV - revisie

Geachte commissieleden,

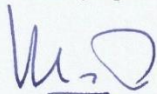
In Ten Boer hebben we uw brief d.d. 2 december 2019 ontvangen waarin u de kerkenraad van GKv te Ten Boer uitnodigt met een afvaardiging te komen om gehoord te worden. Wij zeggen u hartelijk dank voor deze uitnodiging, maar we kunnen daar niet op ingaan.

Zoals u uit de pers hebt kunnen vernemen hebben de kerkenraadsleden van de GKv te Ten Boer hun ambt neergelegd en heeft de classis in hun plaats een tijdelijke bestuurscommissie ingesteld. Als bestuurscommissie hebben we een grote verscheidenheid aan taken maar expliciet niet om ons in te laten met het revisieverzoek dat indertijd aan de synode is gestuurd: dat is de verantwoordelijkheid van de nieuw in te stellen kerkenraad.

Wij nemen zonder aarzelen aan dat u het revisieverzoek van de GKv te Ten Boer zorgvuldig zult overwegen en dan niet alleen de letter daarvan maar ook de zorg die daaruit spreekt dat het gezag van Gods Woord in het geding is.

U mag weten dat onder meer de besluitvorming over dit onderwerp de gemeente verdeelt en in het recente en minder recente verleden geleid heeft tot vertrek van veel gemeenteleden. Dat vraagt van u extra zorgvuldigheid in het reageren op ingestuurde bezwaren. We wensen u daarbij Gods zegen toe.

Met christelijke groet,

Namens de Bestuurscommissie,
Menne van Dijk, voorzitter

3. Brief kerkenraad GKv Axel dd. 5 december 2019

Van: Scriba GKV Axel <scriba@gkvaxel.nl>

Verzonden: donderdag 5 december 2019 11:03

Aan: Secretariaat synode GKv <secretariaat@synode.gkv.nl>

Onderwerp: Re: Uitnodiging door Commissie MV van de GS Goes 2020 - meedenken - geen revisie

Beste,

Met dank voor de uitnodiging wil hierbij meedelen dat de GKv Axel niet aanwezig zal zijn in Zeewolde.

met groet
Anneke Oppeneer
scriba GKv Axel.

4. Tekst van de bijdragen van acht samenwerkende revisieverzoekende kerken op de hoorzitting (1e ronde)

Zie document volgende pagina, met eigen paginanummering.

Hoorzitting 8 samenwerkende revisie verzoekende kerken

Commissie MV GS Goes 2020 – 23 december 2019

Locatie : Koningskerk Zwolle-Zuid, Landsherenlaan 5, 8016 ET Zwolle, 038-4660533

Tijd : maandag 23 december 2019 van 13:30 tot (uiterlijk) 18:00 uur
Inloop vanaf 13:00 uur.

Deelname : 8 samenwerkende revisie verzoekende kerken
GKv Blije-Holwerd; Bruchterveld; Capelle aan den IJssel-Noord; Hattem-Centrum;
Ommen-Noord Oost; Urk; Vroomshoop; Zuidwolde (Dr).

Taakverdeling/Inhoud :

	<i>Onderwerp:</i>	<i>Besluit GS Meppel</i>	<i>Woordvoerder:</i>	<i>pag.</i>
1a.	korte inleiding namens 8 SRV-kerken	-	P.T. Pel	2
1b.	aard van revisie	-		3
1c.	rol deputaten MViK	-		4
2.	opdracht en uitvoering deputaten GS Ede	1	D.A.C. Slump	6
	afwijking GS Ede 2014 inzake MVEA	1		
	miskenning GS Ommen 1993 inzake vrouwenstemrecht	1		
3.	bezwaren Schriftgebruik (algemeen)	3	P. Boonstra	9
4a.	bezwaren Schriftgebruik Besluit 5	5	H.J. Room	12
4b.	bezwaren Schriftgebruik Besluit 6	6		17
5a.	bezinning ambtenstructuur	1/2/4	F. Pansier	22
5b.	ambten in hun eigenheid <> het ambt ambten <> overige diensten	1/2/4	P.L. Storm	24
6.	gelijkwaardigheid en verschil in verantwoordelijkheid MV	1/8	B. van Egmond en J.J. Schreuder	28
7.	katholiciteit van de kerk	-	L.W. de Graaff	33
	miskenning kerken binnen-/buitenland	-		
8a.	directe inwerkingtreding	7	P.T. Pel	36
8b.	aantasting kerkverband	7		38

1a. korte inleiding namens 8 SRV-kerken

Kerken

Met de kerkenraden van 8 samenwerkende revisie verzoekende kerken (verder kortweg: "SRV-kerken") zijn we hier bijeen om gezamenlijk de ingediende revisieverzoeken toe te lichten. Het betreft de kerken van:

- Blije-Holwerd
- Bruchterveld
- Capelle aan den IJssel-Noord
- Hattem-Centrum
- Ommen-Noord Oost
- Urk
- Vroomshoop
- Zuidwolde (Dr.)

Doelstelling

Als revisie-verzoekende kerkenraden hebben we met elkaar de samenwerking gezocht om de gronden voor de revisie gezamenlijk zo goed mogelijk toe te lichten. Immers, zowel van onze kant als bij de GS zal het er om moeten gaan dat de bezwaren tegen de besluiten MVEA helder worden verwoord en belicht, zodat die in het licht van Gods Woord op hun ware merites kunnen worden gewogen. Dat is ook de kerntaak van de synode bij de revisie. In dat verband heeft de preses van de synode in een interview o.a. gezegd dat de inhoud van de Schrift en de wijze van Schriftuitleg niet tussen de kerken in mag blijven staan. Dat stelt u en ons voor de opdracht om het daarover diepgaand te hebben.

De inbreng is kritisch van aard. Dat is inherent aan het instellen van revisie. We zijn er niet om elkaar te *pleasen* of om te vertellen hoe het met ons gaat. De SRV-kerkenraden hebben duidelijke bezwaren tegen de besluiten MVEA van de vorige synode. Dat blijkt uit de revisieverzoeken zelf en zal ook blijken uit hetgeen vanmiddag ter aanvulling wordt gezegd. Daarmee is het geen 'koude' boodschap. Integendeel, het houdt ons als kerkenraden indringend bezig hoe er wordt omgegaan met de Bijbel, maar ook hoe er wordt omgegaan met wat vroegere generaties ons hebben nagelaten en wat zusterkerken om ons heen ons voorhouden. Het doet verdriet te zien hoeveel goeds er wordt genegeerd. Ons inziens zijn we er allen het meest mee gediend om de dingen bij hun naam te noemen en transparant te zijn. De intentie is om de tekortkomingen in de besluiten MVEA van GS Meppel aan te wijzen en bloot te leggen. Dat doen we biddend en niet in eigen-wijsheid. We bidden om Gods wijsheid om bij deze veelomvattende materie de goede weg te vinden die kan bestaan in het licht van de Bijbel en voor Gods ogen. Die wijsheid bidden we ook de synode toe.

Opzet

Wij danken u als commissie MV dat u aan deze gecoördineerde aanpak uw medewerking wilt verlenen. U heeft vooraf het overzicht ontvangen van de thema's en woordvoerders daarbij. We hebben gestreefd naar een logische opbouw in de toelichting om zo de hoofdlijnen van de revisieverzoeken aan de orde te stellen. U hebt aangegeven vanmiddag vooral naar ons te willen horen, goed te willen *luisteren* en nog geen oordeel te geven. Wij hebben met het oog daarop *woordvoerders* aangezocht, die allen zijn gemachtigd door de 8 kerkenraden om namens hen te spreken.

Het is de bedoeling dat we de schriftelijke versies van de bijdragen na de hoorzitting bundelen en dan zo spoedig mogelijk beschikbaar stellen aan de synode als nadere toelichting en aanvulling op de ingediende revisieverzoeken.

Voor twee aspecten willen de SRV-kerken eerst uw aandacht vragen, namelijk de aard van revisie en de rol van deputaten MVik in dit geheel.

1b. aard van revisie

Aard van revisie

Naar aanleiding van de ingediende revisieverzoeken hebben de betrokken kerkenraden allemaal een reactie gekregen van deputaten Man/Vrouw in de kerk (MViK). Die reacties lopen nogal uiteen. Gezien die reacties is het van belang te wijzen op de aard van revisie. Revisie is een rechtsmiddel. Het staat in hoofdstuk F van de kerkorde over besluitvorming en rechtsmiddelen. Het gaat er om dat er een zorgvuldige inhoudelijke heroverweging door deze synode plaats vindt van wat de vorige synode heeft besloten en dat op een faire manier. 'Fair play' is de technische standaarduitdrukking voor een eerlijk proces. En op dat punt gaan er op voorhand dingen mis. Omdat dat na indiening is gebleken, wordt dat nu bij de hoorzitting eerst aan de orde gesteld.

(1^e) MViK verwijst in haar reacties op de revisieverzoeken naar wat in de loop van de *voorbereiding en bespreking* ter GS Meppel is ingebracht. Dat is echter als reactie op de revisieverzoeken niet relevant. De revisieverzoeken richten zich tegen de door de GS Meppel genomen besluiten + bijbehorende gronden. Dat kan ook niet anders. DÍe besluiten en díe gronden zijn het voorwerp van revisie. Waarvan de vorige synode allemaal wel of niet heeft kennis genomen is informatief, maar in het kader van de revisie niet ter zake. Immers, wat de GS Meppel zelf buiten de besluiten en buiten de gronden heeft gehouden, kan er niet achteraf door MViK of door uw commissie of door deze GS 'bij gepraat' worden. Dat is geen fair play. De besluiten + gronden van artikel 18 Acta GS Meppel staan ter discussie. Daarover moet het gaan. Niet meer en niet minder.

(2^e) Het is vervolgens van belang op te merken dat er een belangrijk verschil bestaat tussen revisie en herziening.

Bij herziening (art. F78 KO) geldt het criterium: "is er sprake van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden".

Bij revisie (art. F81 KO) geldt bewust geen dergelijke beperking, maar is het algemene criterium van art. F72.4 KO van toepassing: "Als een kerkenraad van oordeel is dat een besluit van de generale synode in strijd is met het Woord van God of de kerkorde en hij om die reden dat besluit niet kan uitvoeren, is hij gehouden tot het instellen van revisie volgens art. F81."

Het *toetsingscriterium* is dus niet dat de revisie verzoekende kerkenraden moeten aantonen dat er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden waarmee de vorige synode geen rekening heeft gehouden. Het gaat er om dat sprake is van vanuit de Bijbel en de kerkorde gemotiveerde revisieverzoeken die de besluiten + gronden van de GS Meppel inhoudelijk bestrijden. Op grond daarvan dienen de besluiten van de vorige synode op de bestreden punten door deze synode integraal te worden heroverwogen. Dat is geen marginale toetsing, maar een voluit inhoudelijke herbeoordeling.

Rol MViK

Art. 1 lid 4 Generale regeling revisieverzoeken bepaalt:

“Indien het besluit van de generale synode waarvan revisie wordt verzocht een onderwerp betreft waarvoor een deputaatschap is ingesteld, treedt verzoeker, alvorens het revisieverzoek in te dienen, in overleg met dit deputaatschap. Verzoeker vergewist zich ervan dat zijn bezwaar tegen het besluit van de generale synode niet berust op een onjuist begrip van dit besluit. Het deputaatschap zal verzoeker van de nodige informatie voorzien en nagaan of en zo ja, op welke wijze, aan de bezwaren van verzoeker tegemoet gekomen kan worden.”

(1^e) MViK heeft zich opgeworpen als het ‘aangewezen’ deputaatschap voor de bij de GS Goes ingediende revisieverzoeken MVEA. Wij hebben ons als SRV-kerken daar eerst over verbaasd en achten dat vervolgens ook onjuist.

MViK is door de GS Meppel belast met een voorlichtende en adviserende taak bij de *invoering* van de MV-besluiten op plaatselijk en classicaal niveau (Besluit 10). MViK is geen bezinningsdeputaatschap, heeft geen studieopdracht, heeft met name ook geen taak gekregen ter uitvoering van Besluit 8.

MViK hebben blijkens alle onderdelen van Besluit 10 tot taak de *implementatie* van MVEA in kerken en classes te begeleiden. Zij opereren krachtens hun taakstelling in het verlengde van de GS-besluiten van Meppel.

En die GS-besluiten worden nu juist in revisie bestreden. MViK is dus absoluut niet het deputaatschap dat is ingesteld voor behandeling van de revisieverzoeken. Het *zit niet in* hun opdracht en het *verdraagt zich ook niet met* die opdracht.

(2^e) MViK gaat intussen blijkens haar diverse reacties ook verder dan alleen het doorgeven van feitelijke informatie. De reacties bevatten ook *inhoudelijke beoordelingen*. Dit komt hen niet toe.

MViK gaat ook niet over de ontvankelijkheid van ingediende revisieverzoeken; de synode gaat daarover. MViK heeft ook niet de rol van adviseur aan de GS Goes over de inhoud van revisieverzoeken, kan die rol niet hebben omdat die tegenstrijdig is met de revisieverzoeken. Daar moeten we gewoon eerlijk en transparant over zijn. Ook dat behoort tot “fair play”.

Kortom: MViK is niet “het deputaatschap dat het revisieverzoek regardeert” volgens art. 4 lid 2 GR revisieverzoeken.

(3^e) Intussen is deze lijn al volledig miskend:

- MViK heeft allerlei reacties geleverd op ingediende revisieverzoeken.
- MViK heeft al die reacties gelijktijdig ook ingediend bij de synode.
- MViK heeft volop deelgenomen aan de besloten vergadering van de synode op 23 november 2019, ook over de revisieverzoeken. Dat blijkt uit het gepubliceerde “summiere verslag” van de van synodewege aangestelde verslaggever.

(4^e) Dat de synode in beslotenheid vergadert over MVEA en de revisieverzoeken is überhaupt in strijd met de regels. Volgens art. 4 lid 1 GR revisieverzoeken worden revisieverzoeken behandeld volgens de huishoudelijke regeling van de GS.

Volgens art. 7 lid 3 HR generale synode zal de beoordeling van personen altijd in besloten zitting plaatsvinden. “Over andere onderwerpen wordt niet in besloten zitting vergaderd, tenzij daar een dringende noodzaak voor aanwezig wordt geacht.” Van een dringende noodzaak is niets gebleken en wordt in het verslag ook niets gezegd.

(5^e) Het is niet alleen in strijd met de regels, maar ook ronduit slecht en ongezond dat deze synode achter gesloten deuren vergadert met MViK. Dat MViK hun eigen werk moeten terugkoppelen aan de GS, staat niet ter discussie. Dat MViK zich met de revisieverzoeken inlaat, staat wel ter discussie en dat de synode dat ook nog binnenskamers meent te moeten doen evenzeer. Zowel het een als het ander is foute boel. Wat hierdoor gebeurt, is een synode die op afstand van de kerken gaat staan. Die minst genomen de schijn wekt de interne synode-eenheid te masseren. Die zo de belangrijkste kerkelijke beleidszaak op de agenda achter gesloten deuren behandelt, terwijl daar niets vertrouwelijks aan is. Integendeel, is het een zaak die uit zijn aard en inhoud in de openbaarheid behandeld behoort te worden.

Fair play

De fair play is zo op voorhand ver te zoeken. Wij hebben daar als SRV-kerken grote moeite mee. Dit zou in het wereldlijk recht de toets niet kunnen doorstaan. Hoe kan het dan zijn dat dit kerkelijk gebeurt? Deze dagen van Advent lezen velen uit Micha. We lézen het, maar léren we er ook iets van? Wat er van ons allen en ook van de synode verwacht wordt, is niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van onze God.

Wij verzoeken u dit in uw beraad en terugkoppeling aan de synode prealabel aan de orde te stellen en ons mee te delen hoe de synode hier verder mee omgaat.

(woordvoerder P.T. Pel)

Deze bijdrage betreft de revisieverzoeken die gaan over Besluit 1 van Meppel 2017 en de grond die onder dit besluit is gelegd. In dit besluit wordt decharge verleend aan deputaten 'MV en ambt'.¹

Inleiding

In de revisieverzoeken hebben de kerken aangegeven dat deputaten MVEA die zijn benoemd door GS Ede 2014, zich niet hebben gehouden aan de opdracht die zij van deze Synode hebben gekregen. De kerken maken bezwaar tegen het oordeel van GS Meppel dat deze deputaten "*de hun door de Generale Synode [van Ede, DACS] verstrekte opdracht naar behoren hebben verricht*"². Zij achten dit oordeel onjuist.

GS Ede > deputaten > GS Meppel

In de kern komt het bezwaar er op neer, dat deputaten zich niet hebben gehouden aan de kaders die GS Ede heeft gesteld voor hun opdracht. Ik zal dat toelichten.

Besluit 2 van Ede houdt in dat niet wordt ingestemd met de onderbouwing van de conclusie van toenmalige deputaten 'M/V in de kerk'. Dit besluit heeft één grond:

"het doorlopend spreken van de Schrift laat twee lijnen zien. De ene lijn is die van gelijkwaardigheid tussen man en vrouw – de andere die van het verschil in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven; deze beide lijnen dienen verdisconteerd te worden".

Bij Besluit 3 van Ede is het (nieuwe) deputaatschap 'M/V en ambt' (MVEA) benoemd. Deputaten MVEA kregen onder meer de opdracht te adviseren over de invulling van een ambtelijke structuur waarbinnen vrouwen zich kunnen inzetten voor Gods koninkrijk. Daarbij is uitdrukkelijk aangegeven dat deze taak wordt uitgevoerd "*met inachtneming van de onder besluit 2 genoemde grond*".

Grond 3 bij Besluit 3 bevat een duidelijke aanwijzing dat de synode, bij het formuleren van deze opdracht, voor ogen heeft gehad dat het verdisconteren van beide lijnen leidt tot het maken van onderscheid. Ik citeer:

"niet alle werkzaamheden van de huidige ambtsdragers hebben direct te maken met het dragen van de verantwoordelijkheid voor de geestelijke leiding aan de gemeente; het is zinvol te onderzoeken welke taken door zowel mannen als vrouwen kunnen worden vervuld".

De SRV-kerken geven in hun revisieverzoek gemotiveerd aan dat deputaten MVEA hun opdracht niet binnen dit kader hebben uitgevoerd. Uit hun rapport "Samen dienen" blijkt dat deputaten MVEA "*een eigen taakopvatting (hebben) geformuleerd*". Dat zou zijn gedaan "*in overleg met het moderamen en na voorlegging aan de synode*". In de Acta³ staat slechts: "*De synode neemt kennis van de door deputaten geformuleerde taakopvatting*".

Deputaten MVEA blijken hun taak te hebben opgevat "*als een doordenking van de ambtsleer met het oog op de rol van de vrouw in de kerk in onze tijd en cultuur*"⁴. Wat dat in de visie van deputaten MVEA betekent, blijkt uit de formulering van hun 'missie' (!):

"Het is onze missie om op basis van wat de Bijbel ons leert over vrouwen en ambten te komen tot een antwoord op de vraag of het gerechtvaardigd is dat vrouwen in de kerk (en in het ambt) een andere positie hebben dan in de maatschappij".

¹ De onderstrepingen in de verschillende citaten zijn door ons toegevoegd.

² Grond onder **Besluit 1**

³ Bij de benoeming van de deputaten (art. 19)

⁴ Rapport 'Samen dienen', onder 1.2

Hoe breed wilt u het hebben. Deze ruime taakomschrijving met een duidelijk ander accent, bood deputaten MVEA gelegenheid om een rapport uit te brengen zonder de besluitvorming van Ede inhoudelijk te verwerken. Wat dat concreet heeft betekend, komt later vanmiddag aan de orde.

Kritiek

Deputaten zijn niet autonoom, maar voeren slechts opdrachten van synodes uit. In dit geval ten behoeve van voortgaande besluitvorming en dus vanzelfsprekend met verwerking van wat tot dan toe is bereikt en besloten. GS Meppel had daarom moeten oordelen dat deputaten hun taak niet hebben verricht op basis van de opdracht die GS Ede aan hen had gegeven. De kwalificatie “naar behoren” is daarom niet terecht.

Het belang van deze revisiegrond, ligt in het kerkrechtelijk zuiver houden van de verhouding tussen deputaten en synodes. Deputaten treden steeds sterker op de voorgrond en nemen taken over die uitdrukkelijk bij de synode thuishoren. Dat is naar ons gevoel overigens ook het geval bij de huidige deputaten MViK, die zich in hun commentaar op verschillende revisieverzoeken niet hebben onthouden van inhoudelijke sturing.

De band met het verleden; historisch besef?

Maar er zit in de geschetste gang van zaken een belangrijker element. Daarvoor willen we met klem aandacht vragen van de synode.

Onze grief staat in de bredere context van een verlies aan historisch besef ook in de kerk. GS Meppel heeft vrijwel geen rekenschap gegeven van het feit dat haar deputaten MVEA een rapport hebben geschreven zonder waarneembare verwerking van eerdere besluiten binnen de GKv. En GS Meppel zelf is deputaten daarin gevolgd. Ook zij heeft (deels) een zelfstandige ‘onderbouwing’ gegeven van haar besluiten, zonder zich te verantwoorden ten opzichte van besluitvorming van de GKv over vragen van M/V en ambt in het verleden. Dat staat op gespannen voet met artikel F71.1 van de Kerkorde⁵.

Deze grief raakt de katholiciteit van de kerk. In hoeverre zijn wij een kerk die zich, niet alleen in naam, verbonden weet met ons kerkelijk voorgelacht. Of begint iedere generatie op eigen plaats en in eigen tijd steeds opnieuw? Ds. L.W. de Graaff zal over het element katholiciteit breder spreken. Ik leg dit accent in het kader van de concrete besluitvorming binnen de GKv over MV en ambt.

Hoe heeft GS Meppel de wijsheid van broeders uit het verleden getaxeerd? We weten het niet. Het is natuurlijk gemakkelijker om niét te spiegelen aan wat eerder over dezelfde materie is besloten. Zeker als er besluiten worden genomen die diametraal staan tegenover de visie van de kerk in het verleden. Maar is het ook verantwoord? Wij zeggen: Nee. Bij de vraag of de gronden die de omkering moeten onderbouwen stevig genoeg zijn, behoort men zich grondig te confronteren met eerdere besluiten en de gronden daarvan.

Ik stip even aan dat de GKv in het verleden meermalen de Nederlands Hervormde Kerk, De Gereformeerde Kerken (synodaal) en ook de Nederlands Gereformeerde Kerken hebben aangesproken over hun besluiten om zusters toe te laten tot het bijzonder ambt. Zij zijn aangesproken vanuit de overtuiging dat die besluiten tegen de Schrift ingingen! Wat heeft GS Meppel met de argumentatie daarvoor gedaan? We weten het niet.

Ommen 1993

Opvallender is het negeren van de besluitvorming van GS Ommen 1993, waarbij stemrecht is verleend aan zusters in de gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers.

---

⁵ Artikel 71.1 KO: De kerkelijke vergaderingen nemen hun besluiten na goede voorbereiding en met verwerking van eerdere besluitvorming.

In Ommen is uitvoerig gesproken over de vraag hoe een besluit daartoe zich verhoudt tot de mogelijkheid dat vrouwen zelf kunnen worden gekozen en benoemd tot het bijzonder ambt. Er was vrees in de kerken dat met dit besluit de deur werd geopend naar de openstelling van de ambten voor vrouwen. In het revisieverzoek van Urk wordt daar nog aan gerefereerd. GS Ommen heeft zich beijverd om deze vrees weg te nemen.

In de Acta van GS Ommen⁶ valt een aantal dingen op. Ik noem er vier die relevant zijn voor vandaag:

1. Ook toen was sprake van een afwijking van de gebruikelijke gang van zaken in de kerk. GS Ommen herzielt het besluit van GS Groningen-Zuid 1978 en daarachter dat van GS Groningen 1927 waarin stemrecht aan de zusters werd onthouden.

NB. Er is ook gesproken over de mogelijkheid deze kwestie over te laten aan de plaatselijke kerken (gemotiveerd verworpen!).

2. GS Ommen maakt uitdrukkelijk onderscheid tussen enerzijds het 'meestemmen' van vrouwen als lid van de gemeente, bij de roeping van ambtsdragers, en anderzijds het leiding geven door de kerkenraad, waarbij gezag wordt uitgeoefend (regeerambt). Dat laatste blijft aan mannen voorbehouden.

3. In de besluitvorming van GS Ommen 1993 komen alle elementen die ook in de recentere discussies over de positie van vrouwen in de kerk spelen, al uitdrukkelijk aan de orde. Ik geef twee korte citaten ter illustratie:

a. *"als gesproken wordt over 'de positie van onderdanigheid die de Schrift aan de vrouw in de gemeente geeft' worden te weinig de Schriftgegevens in rekening gebracht waarin gesproken wordt over de gelijkwaardige positie die man en vrouw in Christus hebben ontvangen (...) en de onderdanigheid van man en vrouw aan elkaar".*

Zie ik hier twee lijnen die beide verdisconteerd worden?

b. *"in de kerk moeten niet de argumenten die door de tijdgeest zijn ingegeven doorslaggevend zijn, maar de argumenten van de Heilige Schrift, waarin het goede kader wordt geboden voor de verhouding van man en vrouw (...) de kerk behoort aan de zusters in de gemeente geen stemrecht te geven als een offer aan de tijdgeest; zij behoort aan de zusters het stemrecht ook niet te onthouden uit vrees voor de tijdgeest".*

4. En ten slotte het belangrijkste: de uitgebreide en bepaald niet eenzijdige Schriftuurlijke onderbouwing van de besluiten. Die heeft ongetwijfeld bijgedragen aan de brede aanvaarding daarvan. Een overtuigende Bijbelse argumentatie bindt samen.

Slot

Het is werkelijke tot schade van de kerken geweest dat de GS Meppel zich niet uitdrukkelijk heeft geconfronteerd met dit uitgebreid gemotiveerde besluit uit 1993, nog maar 26 jaar geleden. Het zou de eenheid binnen de GKv sterk hebben bevorderd als GS Meppel duidelijk had aangegeven waarom en op welke Bijbelse gronden afstand is genomen van de benadering van GS Ommen destijds.

De SRV-kerken roepen u op bij de toetsing van de revisieverzoeken deze fout niet te maken en con amore gebruik te maken van de wijsheid die de Here in het verleden aan broeders in de synode heeft gegeven bij het lezen van de Bijbel in het kader van M/V en ambt.

Verspreid daarom Artikel 24 van de Acta van GS Ommen 1993 onder de leden van de synode.

(woordvoerder D.A.C. Slump)

---

⁶ Acta Ommen 1993, Artikel 24.

Deze bijdrage richt zich op het kernbezwaar met betrekking tot besluit 3.

Besluit 3 luidt als volgt:

“uit te spreken dat er Schriftuurlijke gronden zijn om volop ruimte te bieden voor de inzet van gaven van vrouwen in taakvelden zoals verkondiging, onderwijs, pastoraat, diaconaat.”

‘taakvelden’

In dit besluit zijn twee formuleringen cruciaal. Allereerst de term ‘taakvelden’.

Deze term komt uit het vakgebied van de gemeenteopbouw. Het betekent: alle dingen die er gebeuren, de activiteiten die worden ontplooid, de inzet van krachten op het gebied van een bepaalde kernfunctie van de gemeente.

Wat niet in het besluit wordt geëxpliciteerd is, dat dit besluit dus óók gaat over ambtelijke activiteiten op het gebied van die kernfunctie. Het wordt er a.h.w. even en passant bij genomen. Terwijl juist dit het onderwerp van afweging en besluitvorming is: De inzet van zusters in ambtelijke dienst op zo’n kernfunctie. Dat zusters bij zulke kernfuncties actief betrokken zijn (in niet ambtelijke dienst) is gegroeide praktijk, waar niemand moeite mee heeft. Die is juist aan te bevelen. Het besluit is echter zó geformuleerd dat het lijkt alsof je van activiteit in *niet-ambtelijke dienst* zo kunt concluderen tot activiteit in *ambtelijke dienst*. En dat blijkt inderdaad ook te gebeuren in de gronden.

‘Schriftuurlijke gronden’

Deze gronden bij besluit 3, in zes punten opgesomd, worden ‘Schriftuurlijke gronden’ genoemd.

De kern van het door de kerken ingediende bezwaar heeft betrekking op het feit dat er in die zes punten (de gronden onder het besluit) sprake is van:

- 1^e het enkel opsommen van Schriftgegevens;
- 2^e het mistekenen van Schriftgegevens;
- 3^e het ontbreken van Schriftgegevens.

Deze drie punten samen onderbouwen het bezwaar dat de GS Meppel niet heeft aangetoond dat voor besluit 3 een deugdelijke Schriftuurlijke basis bestaat. De drie genoemde punten worden afzonderlijk bij langs gegaan.

Ad 1 - het enkel opsommen van Schriftgegevens

De bezwaarde kerken zijn niet overtuigd door de vele Schriftgegevens die in de gronden 1-6 worden genoemd. Dat heeft hiermee te maken dat met het feit van het *opsommen* van Schriftgegevens nog niet wordt aangetoond dat het besluit om uit spreken dat er ruimte is voor de gaven van vrouwen in verkondiging, onderwijs, pastoraat en diaconaat, zoals dat nu het geval is voor mannen, Schriftuurlijk is.

Om dit punt nader te verduidelijken een voorbeeld. Met behulp van veel Schriftgegevens zou de stelling verdedigd kunnen worden dat de Bijbel ruimte biedt voor polygamie. Gewezen zou kunnen worden op Abraham en David die meerdere vrouwen hadden (Gen. 25:6; 2 Sam. 12:6). Verder zou genoemd kunnen worden dat de Here dit ook in het Nieuwe Testament niet bekritiseert. Integendeel, onomwonden wordt Abraham door de Here ‘zijn vriend’ genoemd (Jak. 2:23) en David ‘een man naar zijn hart’ (Hand. 13:22). Wanneer deze Schriftgegevens zo opgesomd worden, lijkt het erop dat er Schriftuurlijke gronden zijn voor polygamie.

Dit voorbeeld laat zien dat het noemen van Schriftgegevens als zodanig niet doorslaggevend kan zijn voor de bewering of iets Schriftuurlijk is of niet. Allereerst zal moeten worden nagegaan of er wellicht Schriftgegevens ongenoemd blijven. In dat opzicht is voor de bezwaarde kerken dan ook een heikel punt dat in grond 5 over de zwijgtteksten wordt gezegd dat ze, in het hele palet van Schriftgegevens dat een besluit over vrouwelijke ambtsdragere zou moeten dragen, niet mee doen, “*omdat de exegeze van deze*

teksten daarvoor te zeer omstreden is.” Het op deze manier buitenspel zetten van Schriftgegevens trekt de boel onherroepelijk scheef en geeft ruimte om, door het opsommen van andere Schriftgegevens, te suggereren dat er sprake is van een Schriftuurlijke grond.

Ad 2 - het mistekenen van Schriftgegevens

Bij het noemen van Schriftgegevens is het vervolgens ook van belang dat deze gegevens op een juiste manier worden gepresenteerd. Door Schriftgegevens op een bepaalde manier in te kaderen kan er een verkeerd beeld ontstaan van wat deze gegevens ons nu te zeggen hebben.

Om ook hier een voorbeeld te noemen. In grond 2 maakt de GS Meppel een onzuivere tegenstelling tussen de plaats van mannen en vrouwen in het OT. Er wordt beweerd dat God vrouwen een sleutelrol in de heilsgeschiedenis heeft gegeven, omdat mannen hebben gefaald. God heeft de vrouw zeker een belangrijke rol in de heilsgeschiedenis gegeven, maar dat staat niet als zodanig tegenover falende mannen. Eva, Sara, Tamar, Rachab, Deborah, enz. hebben een belangrijke rol gespeeld, maar Adam, Abraham, Juda, Kaleb en Gideon evenzeer. En omgekeerd hebben vrouwen evengoed gefaald. Denk aan de vrouw van Lot of aan de opstand van Mirjam.

Door Schriftgegevens te presenteren in een *onzuiver sjabloon* is er sprake van een mistekening van deze Schriftgegevens. Het is evident dat zo'n mistekening onmogelijk een Schriftuurlijke grond kan bieden voor een eventueel besluit. Het is toch niet vreemd dat kerken hiertegen bezwaar aantekenen?

Ad 3 - het ontbreken van Schriftgegevens

Alhoewel een mistekening van Schriftgegevens voor de bezwaarde kerken een verontrustende constatering is, geldt dat nog meer voor het ontbreken van Schriftgegevens onder mooi klinkende redeneringen of conclusies.

Als voorbeeld kan hier genoemd worden dat in grond 3 gesteld wordt dat er in de ontwikkeling van OT naar NT sprake is van een fundamentele verschuiving: *“het Nieuwe Verbond wordt gekenmerkt door gelijkheid”*. Opvallend is dat bij deze stelling nergens verwezen wordt naar Schriftgegevens. Het is gissen waar we in het Nieuwe Testament Schriftgegevens kunnen vinden die deze stelling onderbouwen. De bezwaarde kerken hebben tevergeefs naar deze Schriftgegevens gezocht.

In Christus zijn man en vrouw gelijkwaardig, maar nergens leert de Bijbel dat daarmee ook elk onderscheid in taken en verantwoordelijkheid is weggefallen. Een Schriftgegeven als Galaten 3: 28 biedt die ruimte ook niet. In Christus is er geen tegenstelling tussen nationaliteiten, sociale klassen en geslacht. Ieder die Christus toebehoort, is erfgenaam volgens de belofte. Maar daarmee is het onderscheid in nationaliteiten, sociale klassen en geslacht niet verdwenen. Ook na Christus' hemelvaart en de uitstorting van de Geest is er nog steeds sprake van verschil in taak en verantwoordelijkheid tussen man en vrouw. Denk aan de apostolische aanwijzingen in de brief aan de Kolossenzen en de eerste brief van Petrus. Om maar te zwijgen van de zwijgtteksten.

Het ontbreken van Schriftgegevens, juist op het moment waarop dat nodig is, komt het meest duidelijk aan het licht bij grond 5. De synode presenteert daar haar conclusie met de woorden:

“Gevolg gevend aan die roeping is de synode tot de conclusie gekomen, dat het getuigenis van de Schrift alle aanleiding geeft aan de gemeente van het Nieuwe Verbond, om mannen en vrouwen gelijkwaardig te laten functioneren in al de profetische, priesterlijke en koninklijke taken in de kerk, waar hun beider christennaam gelijkelijk van spreekt (HC, zondag 12).”

Wat gebeurt hier? De conclusie van de synode wordt hier gepresenteerd zonder dat hier ook maar één Schriftgegeven als onderbouwing genoemd wordt. Als enige wordt verwezen naar Zondag 12. Uit het ambt van alle gelovigen, dat natuurlijk ook ingevuld wordt door vrouwen, trekt de synode de conclusie dat vrouw ook mogen (of moeten?) functioneren in de bijzondere ambten. Maar deze conclusie zélf mist elke Schriftuurlijke grond. Nergens wordt hier een Schriftplaats genoemd waaruit zou blijken dat in het Nieuwe Verbond het feit dat we in Christus gezalfd zijn tot profeet, priester en koning betekent dat het

verschil tussen het ambt aller gelovigen en het bijzonder ambt is opgeheven. Dit alles betekent niet minder dan dat de synode hier in besluit 5 haar eigen conclusie presenteert als een Schriftuurlijke grond. Dat is wel een heel kwalijke zaak.

Conclusie

Bovengenoemde punten in ogeschouw nemend is de conclusie dat besluit 3 elke deugdelijke Schriftuurlijke basis mist.

Naar aanleiding van dit besluit roepen de bezwaarde kerken de synode op om te waken voor dezelfde fout die GS Meppel in besluit 3 gemaakt heeft. Namelijk:

- de misvatting dat het noemen van Schriftgegevens een Schriftuurlijke onderbouwing geeft aan een bepaald besluit;
- de mistekening van Schriftgegevens door er een eigen sjabloon overheen te leggen;
- het ontbreken van Schriftgegevens, juist op die momenten waarop een onderbouwing nodig is.

(woordvoerder P. Boonstra)

Besluit 5

Besluit 5 luidt: *uit te spreken dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de dienst in het opzicht, het pastoraat en het onderwijs en daardoor tot het ambt van ouderling* (onderstreping: HJR).

Opmerkingen vooraf

Eerst een paar opmerkingen van algemene en logische aard:

- A. De formulering dat er Schriftuurlijke gronden zijn voor het ene standpunt, roept de vraag op of er ook Schriftuurlijke gronden zijn voor een tegenstandpunt. Die vraag wordt in de besluittekst niet gesteld, laat staan beantwoord. Toch is die mogelijkheid aanwezig, waardoor een afweging zou moeten volgen. De besluittekst zegt niet dat er géén Schriftuurlijke argumenten tegen zijn, maar laat dat open en werkt dat niet uit. Ook niet in de gronden. Daarmee is de formulering van dit besluit op zijn minst onhelder en onaf.
- B. In het besluit wordt vanuit gelijke werkzaamheden – vrouwen worden naast mannen geroepen tot opzicht, pastoraat en onderwijs – geconcludeerd tot een gelijke volmacht of verantwoordelijkheid. Echter, gelijke roeping aan mannen en vrouwen *om gaven in te zetten voor eenzelfde taak* (opzicht, pastoraat en onderwijs), betekent nog niet dat God dan vanzelfsprekend ook dezelfde *volmacht en verantwoordelijkheid voor die taak* aan mannen en vrouwen geeft. Toch concludeert het besluit vanuit het één tot het ander. Logisch gezien is dit een gedachtesprong die niet verantwoord wordt.
- C. Dit wreekt zich bij alle vier gronden die bij besluit 5 volgen.
 Buiten beeld blijft zo voor wat betreft het NT, dat er geen aanwijzingen zijn dat het ambt van oudste en opziener ook door vrouwen kan worden ingevuld. Integendeel, de expliciete aanwijzingen zijn, dat hier aan mannen wordt gedacht (zie 1 Tim. 3 en Titus 1). Een bezinning hierop ontbreekt.
 Voor wat de voorbeelden uit het OT betreft, is in dit opzicht van belang dat het ambt van oudste/opziener in het NT voortbouwt op het ambt van oudste in het OT. Er is echter in het OT nooit sprake van een vrouwelijke oudste.

Dit maakt dat de conclusie in Besluit 5 ('... en daardoor tot het ambt van ouderling') in de lucht komt te hangen. Het besluit vraagt namelijk niet alleen om gelijke werkzaamheden van mannen en vrouwen, maar om een gelijke volmacht en verantwoordelijkheid.

Tot zover de opmerkingen vooraf. Maar er is meer. Ik ga nu de gronden bij langs.

Besluit 5 - grond 1 en 2

Grond 1 en 2 lijken te willen zeggen dat de daar genoemde vrouwen ongeveer hetzelfde werk deden en dezelfde taak uitvoerden of dezelfde verantwoordelijkheid hadden als de mannen. En dat ze daarom ook vandaag tot dezelfde dienst in opzicht, pastoraat en onderwijs geroepen kunnen worden en dus ook tot het ambt van ouderling.

Daarop willen we nu ingaan. In grond 1 gaat het over Debora. In grond 1 en 2 over Mirjam. Hadden zij (bij alle gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen) inderdaad dezelfde taak of verantwoordelijkheid?

Debora (Rechters 4 en 5)

Van haar wordt gezegd dat ze als vrouw van Lappidot, rechter over Israël en profetes was (4: 4). Ze hield zitting onder de Debora-palm en daar kwamen de Israëlieten haar hun rechtsgeschillen voorleggen (4: 5).

- A. Rechters 4 beschrijft wat er gebeurde in de tijd van Debora en Barak en in het gevecht tegen Sisera. Hoofdstuk 5 geeft in poëtische stijl een theologische reflectie op die gebeurtenissen. Hier is wel een methodische waarschuwing in het algemeen op zijn plaats. Een beschrijving in de vorm van een

vertelling (Rechters 4) geeft weer wat er *is* gebeurd, vanuit een bepaald perspectief. Het geeft niet weer wat er had *moeten* gebeuren, behalve wanneer dat door de vertelling zelf wordt gesuggereerd. Nog veel grotere voorzichtigheid is geboden, wanneer je uit zo'n *vertelling over gebeurtenissen van toen*, conclusies wilt trekken over hoe zaken zouden moeten worden geregeld in ónze tijd, zoals bij zulke specifieke vragen van al dan niet gelijke taken of verantwoordelijkheden van mannen en vrouwen in het ambt van ouderling. Hier ga je al snel over de grenzen van de strekking van de vertelling heen. Nergens wordt deze stap in de besluiten en gronden methodisch verantwoord.

Die grens passeer je ook wanneer je wel terecht constateert dat er van samenwerking tussen Debora en Barak sprake is, maar dat vervolgens die samenwerking de grond is voor zo'n specifieke uitwerking in Besluit 5. Ook nog zonder nadere toelichting.

Dezelfde opmerkingen moeten gemaakt worden ten aanzien van Mirjam.

- B. Er zijn echter een aantal exegetische redenen om te zeggen: het optreden van Debora kun je eerder *niet* dan *wél* aanvoeren als grond onder Besluit 5. Die redenen zijn er:
1. vanuit de context van het boek Rechters;
  2. vanuit de vertelling van Rechters 4 en het lied in Rechters 5 zelf;
  3. vanuit het geheel van de Schrift.
- C. **(Ad 1)** Vanuit de context van het boek Rechters.
Er is alle reden om te zeggen: Debora is niet zo maar een normale rechter. Ze doet niet (volledig) het werk van een gewone rechter. En de situatie waarin ze optreedt is ook heel uitzonderlijk. Ze is niet een rechter die met militair of gewelddadig ingrijpen bevrijding brengt voor Gods volk. Zo worden wel de rechters vóór haar en de meesten na haar getekend. Vaak lees je dat de Geest van God hen kracht gaf voor die oorlogstaak (3: 10; 6: 34; 14: 19; 15: 14). Je leest dan dat zo'n rechter zo veel jaar regeerde (3: 10; 10: 2-3 etc.). Dat lees je bij Debora niet. Zij wordt niet als een militair leider in beeld gebracht, ook niet als iemand die regeert, maar als rechter-profetes. Zij gaf leiding aan Israël door het oordeel van God uit te spreken in de rechtszaken die men haar voorlegde en door een boodschap van God aan Barak door te geven. Ook is zij de enige vrouw in het boek Rechters die (naast profetes) als rechter wordt aangeduid.
- D. **(Ad 2)** Vanuit de vertelling van Rechters 4 en het lied in Rechters 5.
Debora wordt niet als de rechter beschreven die Israël van Sisera of Jabin heeft verlost. Als profetes roept ze Barak op en geeft hem namens God het bevel door, om tienduizend man onder de wapens te brengen en Sisera te verslaan. Pas toen hij protesteerde (of minder negatief: dat van haar vroeg), beloofde ze om mee te gaan, als bewijs dat Góð met Barak mee zou gaan en hem de overwinning zou geven.
- E. **(Ad 3)** Vanuit het geheel van de Schrift.
Debora's bescheiden rol als profetes in dit gewelddadig treffen, met Barak als militair leider, blijkt ook wanneer Hebr. 11: 32-33 niet haar, maar Barak noemt als degene die overwonnen heeft en gerechtigheid liet gelden.
- F. **(Ad 2)** Vanuit de vertelling van Rechters 4 en het lied in hoofdstuk 5 is ook nog het volgende te zeggen.
Het feit dat God een vrouw gebruikte (of eigenlijk twee) om verlossing te brengen, is een duidelijke rode draad in deze vertelling. Mannelijk versus vrouwelijk is een thema in deze vertelling (4: 8-9; 4: 21-23; 5: 7; 5: 15; 5: 24-27). Daarin zit ook impliciete kritiek op het leiderschap van Barak als een verteldoel (zie 4: 9 als reactie op 4: 8 en de uitwerking in 4: 18-22). De noodzaak voor Barak dat Debora meegaat naar het slagveld, onderstreept dit ontbreken van leiderschap. De impliciete kritiek daarop laat zien, dat de situatie met Debora geen voorbeeld is dat navolging verdient. Al kan het wel nodig zijn in zulke omstandigheden.

- G. Echter, ook wanneer je positiever aankijkt tegen de rol van Barak in deze geschiedenis (– het zou niet gaan om kritiek op gebrek van zijn kant aan leiderschap –), is het zo dat Debora een rechter-profetes is die niet zelf vecht. En ook geen leger aanvoert. Haar rol hier is om namens God Barak te roepen die dat wél kan. Hij doet dat ook, door haar aanwezigheid als profetes van God bij het slagveld gesterkt.
- H. Ook de plaatsen waar Debora wordt genoemd in hoofdstuk 5 geven geen grond voor de gedachte dat ze hetzelfde doet en eenzelfde leidende rol heeft als andere rechters.

Recht. 5: 7 zegt in de NBV: *Aanvoerders ontbraken, het land kende geen leiding totdat jij, Debora, kwam en Israël tot leidsvrouw werd.*

Voor de vertaling met 'leidsvrouw' is wel iets te zeggen, maar niet als iets waaraan je kunt zien dat ze het zelfde werk doet en dezelfde taak heeft als een gewone richter. Juist niet!

Hier staat het Hebreeuwse woord dat met 'moeder' vertaald moet worden. Zie ook de HSV, die dichter bij de grondtekst blijft: *De dorpen lagen verlaten in Israël, ze lagen verlaten, totdat ik, Debora, opstond, tot ik opstond, als een moeder in Israël.*

Recht. 5: 12 wordt als volgt vertaald in de NBV: *Ga voorop, Debora, vuur ons aan en zing een lied!* Ook hier is de interpretatie van de vertalers leidend geworden, alsof Debora als leider voorop gaat in de strijd. Echter, hier wordt de imperativus (gebiedende wijs) van een werkwoord gebruikt dat 'ontwaken, wakker worden, in beweging komen' betekent. Zie ook de HSV: *Ontwaak, ontwaak, Debora! Ontwaak, ontwaak en spreek een lied!* En dan volgt: *Sta op, Barak, en neem uw gevangenen gevangen, zoon van Abinoam.*

Recht. 5: 13 zegt volgens de NBV: *Daar trokken toen de ware aanvoerders ten strijde.* En je krijgt het idee dat Debora één van die aanvoerders was. Echter in het Hebreeuws staat hier niet een woord dat met 'aanvoerders' moet worden vertaald, maar met 'ontsnappen'. Zie ook de HSV: *Toen daalden de overgeblevenen af naar de machtigen.*

Kortom, ook de gegevens uit hoofdstuk 5 geven niet aan dat Debora een vergelijkbare rol als Barak zou hebben, of van de overige rechters. Ze heeft haar eigen unieke rol, in een uitzonderlijke situatie.

- I. Kortom, op het niveau van de exegese kun je niet één op één Debora in haar werkzaamheden of verantwoordelijkheid gelijk stellen met de andere rechters of met Barak. Daarnaast is nog een andere opmerking van belang. Ook nu je in deze geschiedenis ziet hoe Debora als vrouw prima leiding geeft in het publieke domein, wil dat niet zeggen dat dit dus ook zo is in het domein van Gods kerk. In Debora's tijd gingen die beide nog samen op, het was één geheel. De stammen van Israël waren ook in politiek opzicht Gods (kerk)volk. Over die politieke kant gaat het met name in Rechters 4 en 5. In onze tijd ligt er een scheiding tussen kerk en staat. Kun je het optreden van Debora in het politieke domein zo maar overbrengen op ons kerkelijk leven vandaag? Verantwoording hierover ontbreekt in grond 1.
- J. Een volgend punt: Het is ook niet duidelijk hoe je het werk dat Debora mag doen, gelijk kunt stellen met het werk van opzicht, pastoraat en onderwijs dat als taak van de huidige ouderling wordt gezien (wisseling van categorie). Verantwoording hiervoor ontbreekt eveneens. Er zitten wel trekken in haar werk die doen denken aan een bepaalde manier van onderwijs geven. En ook treedt ze op als profetes. Maar tegelijk moet ook het onderscheid tussen haar optreden en dat van Barak in rekening worden gebracht (zie hierboven). Evenals de bijzondere omstandigheden, waar als verteldoel aandacht voor wordt gevraagd.
- K. Tenslotte kan uit het noemen van de samenwerking tussen Debora en Barak dat door Besluit 5 getekend wordt als gezamenlijke dienst in opzicht, pastoraat en onderwijs – even gesteld dat dit zo is - ook niet zo maar de conclusie getrokken worden, dat vrouwen aangesteld kunnen worden in

het ambt van ouderling, zoals wij dat vandaag in onze kerken kennen (opnieuw een wisseling van categorie). Ook voor deze laatste stap ontbreekt elke verantwoording.

Conclusie t.a.v. Deborah:

Grond 1 kan Besluit 5 niet dragen, waar het over Debora spreekt. De genoemde Schriftgegevens en ook de specifieke situatie waarover in Recht. 4 en 5 verteld wordt, (met zo men wil ook een bepaald verteldoel in deze geschiedenis), maken dat je niet zo maar de conclusie kunt trekken dat:

- (1) God Debora roept tot eenzelfde taak of verantwoordelijkheid als Barak en andere rechters;
- (2) dit een gezamenlijk werken was in opzicht, pastoraat en onderwijs zoals dat vandaag door ouderlingen in onze kerken wordt gedaan;
- (3) dat zusters *daardoor* geroepen kunnen worden tot het ambt van onze huidige ouderlingen.

Geen van deze drie beweringen wordt verantwoord.

Wanneer grond 1 zegt dat Mirjam en Debora vrouwen in het Oude Verbond laten zien, die in samenwerking met mannen optreden in bestuur en rechtspraak, dan moet je niet over het fijne puntje heen lezen. 'In samenwerking met' wil niet zeggen 'op dezelfde wijze als' of 'in dezelfde positie en met dezelfde verantwoordelijkheid'.

Mirjam (Micha 6: 4)

In Grond 1 en 2 wordt over Mirjam gesproken. Daarbij wordt verwezen naar Micha 6: 4, waar staat: *Ik zond Mozes, Aäron en Mirjam om jullie voor te gaan*. De HSV vertaalt: *Ik heb Mozes, Aäron en Mirjam vóór u uit gezonden*.

Werd Mirjam hier (bij alle gelijkwaardigheid) net als Mozes en Aäron geroepen tot dezelfde dienst? Waaruit je dan zou kunnen concluderen dat vrouwen naast mannen ook geroepen worden in opzicht, pastoraat en onderwijs en daardoor tot het ambt van ouderling?

- A. In Micha 6: 4 staat: *ik zond..... voor jullie uit*. In het Hebreeuws staat hier een woord dat 'uitstrekken' (bijv. een staf, of een vinger) betekent. In tweede instantie betekent het 'loslaten, de vrije loop laten', in derde instantie: 'sturen', 'zenden'. Dit ziet allereerst op het concrete voorop gaan van Mozes, Aäron en Mirjam (zie de vertaling van de HSV: ; zie ook plaatsen met dezelfde woordcombinatie, Gen. 45, 5; 46, 28; Ex. 23, 20, 28; Ps. 105, 17).
- B. Wat Micha 6: 4 hier zegt over Mirjam verwijst in elk geval naar Ex. 15: 20-21. Deze verzen geeft de NBV zo weer: *De profetes Mirjam, Aärons zuster, pakte haar tamboerijn, en alle vrouwen volgden haar, dansend en op de tamboerijn spelend. En Mirjam zong dit refrein: 'Zing voor de HEER, zijn macht en majesteit zijn groot! Paarden en ruiters wierp hij in zee.'*
Mirjam ging de vrouwen voor in zang en dans, spelend op haar tamboerijn. Zij wordt in Micha 6 profetes genoemd. Hoewel het niet uitgesloten kan worden, vertelt de Bijbel nergens dat Mirjam (nieuwe) profetie heeft verkondigd. Ze zegt van zichzelf, dat de Here ook door haar heeft gesproken, Num. 12: 2. Maar dat is wel, wanneer ze samen met Aäron in opstand komt tegen Mozes. Haar publieke optreden als profetes was voor zover ons wordt verteld, bij het zingen met de tamboerijn, terwijl ze anderen aanspoort om God lof te brengen.
- C. Dit loven en prijzen van Gods grote daden wordt ook elders in het OT, profetie genoemd. Zo zondert David twee zonen van Asaf af, Heman en Jedutun om leiding te geven aan de muziek in de tempel. Dit muzikaal leiding geven wordt omschreven als profeteren (1 Kron. 25: 1-3). Heman de zoon van Asaf wordt dan ook ziener genoemd (1 Kron. 25: 5 [HSV: *de ziener van de koning, met woorden van God om de hoorn op te heffen*]); samen met Asaf en Jedutun in 2 Kron. 35: 15; voor Asaf alleen ook 2 Kron. 29: 30). In het NT lezen we in Hand. 2: 11, dat het loven van God en het prijzen van Zijn grote daden, als profetie wordt gezien.
- D. Wat is de profetische taak geweest waarin Mirjam voorging? Ze ging in elk geval andere vrouwen voor in muziek, dans en zang om de Here groot te maken. Van een andere profetische taak weten we niet van haar. Zo gaf Mirjam leiding in samenwerking met Mozes en Aäron (Micha 6: 4). Dit is

overigens de enige keer dat Mirjam als leider naast Mozes en Aäron genoemd wordt. Opvallend is, dat zij ontbreekt op alle andere plaatsen waar de Here zegt dat Hij Mozes en Aäron als leiders zond (Joz. 24: 5; 1 Sam. 12: 6, 8; Ps. 77: 21; 105: 26. Zie ook Ex. 7: 1-2).

Conclusie t.a.v. Mrijam:

Grond 1 en 2 kunnen, wanneer het over Mirjam gaat, het besluit niet dragen. Ze geven geen deugdelijke Schriftuurlijke basis voor Besluit 5. We wijzen op drie dingen:

- (1) Dat Mirjam tot dezelfde dienst en verantwoordelijkheid geroepen wordt als Mozes en Aäron, wordt niet aangetoond, ook niet wanneer aan haar volgens Micha 6: 4 een leidende functie is toebedeeld. Num. 12 waarschuwt daar eveneens tegen.
- (2) Verder blijkt nergens dat haar taak een equivalent is van het werk in opzicht, pastoraat en onderwijs, zoals dat in het ambt van ouderling vandaag vorm gekregen heeft.
- (3) Ook geven Grond 1 en 2 waar het over Mirjam gaat, geen onderbouwing van het slot van Besluit 5, waar het zegt '*en daardoor tot het ambt van ouderling* (onderstreping HJR).

Besluit 5 - grond 3 en 4

De argumenten tegen grond 3 en 4 zoals verwoord in het revisieverzoek van Hattem-Centrum op p. 9, regel 7-24, zijn voldoende uitgewerkt, om duidelijk te maken dat ook zij Besluit 5 niet kunnen dragen.

Slotconclusie

Geen van de genoemde gronden bij Besluit 5 toont aan dat er een deugdelijke Schriftuurlijke basis aanwezig is voor Besluit 5. Ook de combinatie van deze gronden doet dat niet.

(woordvoerder H.J. Room)

Besluit 6

Besluit 6 is tweeledig en luidt:

- a. *uit te spreken dat er Schriftuurlijke gronden zijn om behalve aan mannen ook aan vrouwen die daarvoor de gaven hebben ontvangen, preekbevoegdheid te verlenen en daartoe in de generale regeling preekbevoegdheid artikel 1 het woord "mannelijk" te laten vervallen.*
- b. *uit te spreken dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de dienst van verkondiging en onderwijs en daarmee tot het ambt van predikant (onderstreping: HJR).*

Opmerkingen vooraf

Ik richt me eerst op onderdeel b en kom aan het slot terug op onderdeel a.

Ook hier gelden dezelfde opmerkingen die bij Besluit 5 onder Opmerkingen vooraf A t/m C gegeven zijn.

Besluit 6 – grond 1

Grond 1 geeft aan dat er al in OT sprake is van profetessen of van profetisch optreden van vrouwen. Ook in het NT is er vóór de uitstorting van de Heilige Geest sprake van profetisch optreden door vrouwen. Dit zou grond geven voor het besluit om vandaag vrouwen te roepen tot het ambt van predikant.

Verwezen wordt naar Ex. 15: 20-21; Rech. 4: 4-7; 1 Sam. 2: 1-10; 2 Kon. 22: 14; Luk 1: 46-55 en Luc. 2: 36-38. Het gaat dan over Mirjam, Debora, Hanna uit 1 Samuël, Hulda, Maria en de profetes Hanna in de tempel. Ik merk op: Hier zou nog aan toegevoegd kunnen worden Jes. 8: 3, waar ook over een profetes gesproken wordt.

- A. Wat over Mirjam en Debora wordt gezegd, heeft bij besluit 5 al de nodige aandacht gehad. Als daar de slotsom is dat deze gegevens niet voldoende basis geven om de conclusie in Besluit 5 te trekken, dan geldt dat ook voor Besluit 6b. Want het ambt van predikant, zoals dat in onze ambtelijke structuur een plek heeft gekregen, omvat ook de taak en verantwoordelijkheden van een ouderling.
- B. Ongetwijfeld zijn er profetessen geweest in het OT. Wel wordt die aanduiding nooit voor Hanna uit 1 Samuël en Maria gebruikt.
- C. Over de profetes Hanna in Luk. 2: 37 wordt gezegd, dat ze altijd in de tempel was waar ze God dag en nacht diende met vasten en bidden. Toen Jezus naar de tempel werd gebracht, *bracht ze hulde aan God en sprak over het kind met allen die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem (vers 38)*. Kennelijk bestond haar profetische werk uit: vasten, bidden, spreken over de verlossing door Jezus.
- D. De profetes Hulda ontvangt in Jes. 8 een openbaring van God en geeft die door. Iets wat je ook kunt zien bij profeten (m/v) in het NT in 1 Kor. 14: 30. Toch komt Paulus in datzelfde hoofdstuk ook met het voorschrift dat vrouwen gedurende de samenkomsten moeten zwijgen (1 Kor. 14: 34). Denk ook aan wat hij schrijft in 1 Tim. 2. Hoe een en ander met elkaar in verband moet worden gebracht, daarover verantwoordt het besluit zich niet.
- E. Hier is een methodische waarschuwing op zijn plaats. Er is verschil tussen het OT en het NT waar het gaat om de plaats en het optreden van profeten. In de nieuwtestamentische gemeente hebben de profeten een minder prominente plaats dan de oudtestamentische profeten binnen het volk Israël.
Het verschil hangt samen met de komst en het optreden van Jezus Christus, de grootste van alle profeten. Hij is Gods spreken tot ons en heel de wereld in eigen persoon (Hebr. 1: 1-2; Joh. 14: 9). In Hem heeft Gods openbaring haar hoogtepunt bereikt. De eersten die op Hem volgen zijn niet de profeten, maar de apostelen. Zij moeten getuigen van wat ze van de Heiland hebben gezien en

gehoord. En vandaaruit moeten zij onderwijs geven. De lagere status van de nieuwtestamentische profeten ten opzichte van de apostelen weerspiegelt zich in het voorschrift van Paulus dat ontvangen profetieën moeten worden getoetst (1 Kor. 14: 29; zie hierover meer: G. Kwakkel, 'Profetie vroeger en nu', in: *Als geen ander. De God van de profeten*, Barneveld 2013. Zie voor de genoemde opmerkingen p. 132-136).

Het is dan ook methodisch niet juist, zoals in de gronden onder Besluit 6 lijkt te gebeuren, om van profeten in het OT één op één via profeten in NT door te schakelen naar het (profetische) ambt van predikant. Alleen het aanvoeren van het bestaan van profetessen in het OT is niet voldoende. Het onderwijs en de instructies van de apostelen in het NT, ook met betrekking tot wie tot het ambt van oudste moet worden geroepen zowel als de taak van deze oudsten, moet niet overgeslagen worden.

- F. Verder blijft onbesproken hoe de relatie ligt tussen het werk van bovengenoemde vrouwen en het huidige ambt van predikant (wisseling van categorie). Het cruciale deel van Besluit 6b dat zegt '..... en daarmee tot het ambt van predikant', krijgt in deze grond geen onderbouwing.

Conclusie t.a.v. grond 1:

Deze grond biedt geen deugdelijke basis voor het besluit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om vrouwen te roepen tot het ambt van predikant. Uiteraard betwisten we niet het voorkomen van profetessen in het OT (waartoe Grond 1 zich beperkt). Maar dat zusters vandaag vanwege dit enkele feit geroepen moeten of kunnen worden tot het ambt van predikant, zoals wij dat in onze huidige situatie al een aantal eeuwen vorm hebben gegeven, wordt niet aangetoond (wisseling van categorie). Argumenten voor deze bewering ontbreken.

Besluit 6 – grond 2

Grond 2 gaat erover dat de Bijbel registreert dat vrouwen ook ná de uitstorting van de Heilige Geest profeteren. Hier komen dus gegevens uit het NT aan de orde. Genoemd worden Hand. 2: 17-18 in combinatie met Joël 3: 1-2; Hand. 1: 14 in combinatie met Hand. 1: 8; 2: 4-8. Hand. 21: 8 en 1 Kor. 11: 4-5 worden ook genoemd. Maar die komen in de volgende paragraaf aan de orde.

- A. De genoemde teksten uit Hand. 1 gaan over de belofte van de Heilige Geest en het vurige gebed waaraan de discipelen zich wijden (1: 14). Petrus legt de uitstorting van de Heilige Geest in Hand. 2 uit als de vervulling van de profetie van Joël. Lukas beschrijft ook wat dit profeteren, zoals Petrus dat uitlegt, inhoudt: Het is spreken over Gods grote daden (Hand. 2: 11). Volgens het citaat uit Joël en de uitleg van Petrus is profeteren hier de door de Heilige Geest gegeven bekwaamheid om anderen over Gods redding te vertellen.
- B. Alle gelovigen, jong en oud, man en vrouw, worden voor dit profeteren in dienst genomen en ontvangen dit profetisch ambt. Dat zie je hier in Jeruzalem gebeuren en is ook de essentie van de profetie van Joël. Zie ook hoe de Heid. Catechismus dit onder woorden brengt in Zondag 12.
- C. Ook het zo spreken dat iedere daar aanwezige in Jeruzalem in hun eigen taal over de grote daden van God hoort, wordt bij deze vervulling van Joëls profetie betrokken, als reactie op de spot van sommigen.

Conclusie t.a.v. grond 2:

Dit deel van grond 2 biedt geen deugdelijke basis voor het besluit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om vrouwen in het ambt van predikant te roepen. Deze gegevens gaan namelijk over de roeping van elke gelovige in de gemeente van Christus en niet specifiek over de roeping van sommigen tot het ambt van predikant (wisseling van categorie). Wat mist, is een verantwoording hoe je van het één tot het ander kunt concluderen.

Besluit 6 – grond 2 vervolg en grond 3

Grond 2 draagt vervolgens Hand. 21: 8 (bedoeld zal zijn vers 9 – de dochters van Filippus die de gave van de profetie hadden) en 1 Kor. 11: 4-5 (vrouwen moeten met bedekt hoofd bidden of profeteren) als argumenten aan.

Hierbij kan ook Grond 3 betrokken worden, waar het gaat over de vraag wat profetie is. Verwezen wordt naar 1 Kor. 14: 3 dat zegt: *lemand die profeteert spreekt tot mensen, en wat hij zegt is opbouwend, troostend en bemoedigend*. Deze wijze van profeteren, zegt Grond 3, kan zowel voor mannen als vrouwen gelden.

- A. Profetie is een gave van de Heilige Geest (1 Kor. 14: 1), die zowel aan mannen als aan vrouwen ten deel valt (1 Kor. 11: 4-5; Hand. 21: 9). Het betreft hier niet zozeer het uitbazuinen van Gods grote daden dat de taak van allen is (zie hierboven). Het gaat hier specifiek om het doorgeven van openbaring die rechtstreeks van God afkomstig is. Dat blijkt ook duidelijk uit het verband tussen profetie en openbaring in 1 Kor. 14, met name vers 29-32. Heel de instructie van Paulus in dit gedeelte is gericht op de opbouw, de orde en de vrede in de gemeente (1 Kor. 14: 26, 33). Door in vers 26 het ontvangen van een openbaring daarbij in te sluiten, maakt hij duidelijk dat profeteren (ook) inhoudt het ontvangen van zo'n openbaring (zie vers 29-32). Het gaat hier dus om profetie als het doorgeven van door God ontvangen openbaring.
- B. Dit karakter van deze vorm van profetie wordt door de apostel ook verbonden met het begrijpen en bekend maken van de 'geheimen' of geheimenissen (1 Kor. 13: 2; zie ook het redebeleid in 1 Kor. 14: 1-5, vergelijk daarbij ook de vertaling van HSV). Voor mensen zijn deze geheimen eerst verborgen, maar Paulus ziet zichzelf daar als beheerder van. Hij krijgt de taak dingen te onthullen die voor anderen verborgen zijn (1 Kor. 15: 51-52; Rom. 11: 25).
- C. Het meest aannemelijk is dat deze openbaring gegeven door profeten op één lijn staat met de geïnspireerde openbaring door Paulus en de andere apostelen. Deze openbaring richt zich op de opbouw van het geloof en van het leven in de gemeenten. Daarom ook die omschrijving van 1 Kor. 14: 3: profetie is opbouwend, troostend en bemoedigend.
- D. Aannemelijk is dat deze profetische openbaringen in de begintijd van de NT-ische kerk onderdeel vormden van de grondlegging van de kerk, zoals dat in Ef. 2: 20 wordt aangeduid. Daar worden niet-Joden welkom geheten in de gemeente van Christus, die het huis is van God, *gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, met Christus Jezus zelf als de hoeksteen*. Wanneer deze vorm van profetie inderdaad alleen gaat over de begintijd van de NT-ische kerk, kan ze niet gebruikt worden als grond voor Besluit 6. Deze profetie is dan namelijk vandaag niet meer aan de orde.
- E. Maar ook als je niet wilt uitsluiten dat mannen en vrouwen vandaag nog op deze manier mogen en kunnen profeteren in de gemeente, hebben mannen en vrouwen (bij alle gelijkwaardigheid) ook dan niet dezelfde verantwoordelijkheid. Opmerkelijk is namelijk wat Paulus toevoegt aan zijn instructie in 1 Kor. 14: 26-32: *Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen. Ze mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven, zoals ook in de wet staat* (1 Kor. 14: 34). In combinatie met het voorgaande is de meest waarschijnlijke verklaring, dat een college alleen van bepaalde mannen de profetie naar 1 Kor. 14: 29 moet beoordelen. Maar ook wanneer men daar niet van overtuigd is, geldt nog dat terwijl mannen en vrouwen beiden konden profeteren en openbaring konden doorgeven, ze toch niet dezelfde verantwoordelijkheid en taak hadden in de samenkomsten. Paulus geeft namelijk ook instructies die te maken hebben met de verschillende plaats of verantwoordelijkheid van mannen en vrouwen bij deze vorm van profeteren. Te denken valt aan 1 Kor. 11: 2-16; 1 Kor. 14: 34-40 en 1 Tim. 2: 8-15. Terwijl ook het roepen van alleen mannen als oudsten (1 Tim. 3: 1-8; Titus 1: 5-9), met hun specifieke taak, een duidelijk gegeven blijft. Een reflectie hierop in de gronden ontbreekt. Er kan echter niet zonder verantwoording van een mannelijk én vrouwelijk profeteren in deze vorm in het NT, geconcludeerd worden naar het zowel door mannen als vrouwen geroepen worden tot het ambt van predikant.

- F. Bovendien, een één op één doorschakelen van deze vorm van profetie naar het huidige ambt van predikant, gaat te snel (wisseling van categorie). Hier ligt nog wel een schakel tussen die verantwoording behoeft. Daarbij zal toch het verschil tussen het profeteren van nieuwe openbaring en het ambt van predikant zoals wij dat in onze huidige structuur kennen, moeten worden overbrugd. Die verantwoording wordt niet gegeven. Maar kan die wel gegeven worden?
- G. Tegelijk blijft deze profetie namelijk onderworpen aan kritische toetsing (1 Kor. 14: 29). Zoals gezegd, dat heeft te maken met de definitieve verschijning van het Woord van God in de persoon van de Here Jezus Christus. Het houdt ook verband met het primaat van de apostelen als oor- en ooggetuigen, boven de profeten. Hun getuigenis is vastgelegd in de boeken van het NT, in het verlengde van het OT. Profetie in de christelijke gemeente moet altijd daaraan onderworpen zijn. (zie G. Kwakkel, *a.w.*, p. 135v.).

Conclusies t.a.v. grond 2 en 3:

Conclusie 1: De laatste schriftgegevens uit grond 2 (Hand. 21: 8; 1 Kor. 11: 4-5) en de gegevens uit grond 3 kunnen niet dienen als deugdelijke grond voor de slotconclusie van Besluit 6b, te weten, *dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen ..... tot het ambt van predikant.*

Conclusie 2: Of er (bij alle gelijkwaardigheid) naast mannen ook vrouwen geroepen dienen te worden tot de dienst van verkondiging en onderwijs hangt mede af van hoe men hen hierin een van mannen onderscheiden plaats of verantwoordelijkheid kan geven. Hiervoor is eerst opnieuw een doordenken nodig van de ambtsstructuur, waarbij ook het verschil tussen (wat we noemen) het ambt van alle gelovigen en het bijzondere ambt een plaats moet hebben. Ook zal men zich moeten confronteren met de zgn. zwijgteksten.

Conclusie 3: dit laatste geldt ook ten aanzien van Besluit 6a. Ook hier wreekt zich het niet doordenken van de ambtsstructuur en het niet wegen van de zogenaamde zwijgteksten.

Besluit 6 – grond 4

Grond 4 zegt: *Het nieuwtestamentisch profeteren is wat de inhoud betreft in de gereformeerde traditie opgevat als uitleg van de heilige Schrift en door de Geest geleid toepassen op het heden, en wel in de prediking.*

Het is logisch niet juist om vanuit een bepaalde opvatting in de traditie over profeteren én een in de Schrift gebleken profeteren van zowel mannen als vrouwen (andere categorie), één op één te concluderen tot de dienst van vrouwen in het ambt van predikant. Hier ontbreekt nog een schakel. Eerst moet men zich ervan vergewissen of de opvatting over profeteren, zoals in de gereformeerde traditie verwoord, wel één op één overeenkomt met het profeteren van mannen en vrouwen zoals dat in de Schriftgegevens naar voren komt. Net als (bij alle gelijkwaardigheid) de onderscheiden plaats of verantwoordelijkheid van man en vrouw daarin.

Conclusie t.a.v. grond 4: Grond 4 levert geen deugdelijke onderbouwing voor Besluit 6.

Besluit 6 – grond 5

Grond 5 luidt: *Hoewel er veel onzekerheid is rond de precieze uitleg van het apostolisch voorschrift inzake zwijgen, laat vergelijking van 1 Kor. 14: 34 met 1 Kor. 11: 5 en 14: 26 zien dat dit voorschrift in ieder geval niet opgevat kan worden als een absoluut verbod tot (s)preken in de eredienst.(onderstreping HJR)*

- A. De onderbouwing van Besluit 6 vraagt niet om te laten zien dat er niet een absoluut verbod op spreken voor vrouwen aan de orde is. Het gaat erom dat wordt aangetoond dat vrouwen wel geroepen kunnen worden tot het ambt van predikant zoals dat vandaag ambtelijk is gestructureerd in onze kerken. Argumenten die deze kant uit wijzen, worden niet geleverd.
- B. Duidelijk is dat waar ieder de taak van profeet heeft in de gemeente, ook zusters tot deze taak geroepen worden. Maar dat dit inhoudt dat ze geroepen kunnen en moeten worden tot het ambt van predikant, zoals dat in onze kerken ambtelijk vorm gekregen heeft, wordt daarmee niet aangetoond.

Conclusie t.a.v. grond 5:

Grond 5 levert geen onderbouwing voor het besluit zoals verwoord in het slot van Besluit 6b. Hooguit levert het bouwstenen voor een bepaalde taak in verkondiging en onderwijs, die onderscheiden is van het werk in het ambt van predikant zoals dat vandaag functioneert binnen de huidige ambtsstructuur. Opnieuw wreekt zich hier het niet doordenken van de ambten.

Slotconclusie

Geen van de genoemde gronden afzonderlijk vormen een deugdelijke basis voor Besluit 6. Ook gezamenlijk in combinatie met elkaar leveren ze niet een deugdelijke onderbouwing.

De GS van Meppel toont zo niet aan dat voor Besluit 6 een deugdelijke Schriftuurlijke basis aanwezig is.

Besluit 6 laat daarnaast het gemis zien van een nieuwe doordening van de ambtsleer waar de GS Ede 2014 om vroeg. Dit besluit verantwoordt zich ook niet tegenover de twee lijnen in de Schrift, te weten de gelijkwaardigheid van man en vrouw en het gelijktijdig verschil in plaats en verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar in huwelijk en gemeente. Ook daar had de GS Ede 2014 om gevraagd.

(woordvoerder H.J. Room)

Noot: In deze bijdrage zijn naast andere bronnen verwerkt de bijdragen van C. van Dam in: Nader Bekeken, jg. 24, nr. 10 en 11 (2017) en van G. Kwakkel, 'Profetie vroeger en nu', in: Als geen ander. De God van de profeten, Barneveld 2013, p. 119 – 136.

Ambtenstructuur

Deputaten MVEA hebben nagelaten om de ambtenstructuur goed te doordenken. Het was juist een goede greep van de GS Ede 2014 om hen dat wel op te dragen. Immers: nadenken over zusters al dan niet in het ambt kan alleen zinvol plaats vinden op basis van een goede onderbouwing van wat het betekent: een ambt, welk ambt dan ook. En zeker als we het - als gereformeerde kerken – zo goed mogelijk op basis van de Schrift willen doen. Er is door deputaten wel aandacht aan besteed, maar bij lange na niet grondig genoeg. En bij de GS Meppel vinden we er in de besluiten niets van terug.

Methodische fout

Helaas heeft GS Ede 2014 in het deputaatschap MVEA geen exegeten benoemd. Dat is des te meer te betreuren omdat er op het vlak van de onderbouwing van onze huidige ambten op exegetisch vlak nogal wat te doen is. Het is in dat licht dan ook een methodische fout van deputaten MVEA om niet eerst die ambtsleer te onderzoeken. Methodisch fout: immers: voorafgaand aan de vraag of iemand voor een bepaalde taak of functie gekwalificeerd is, is het zaak om eerst duidelijk te hebben wat die functie (in de kerk: ambt) nu precies inhoudt. Daarna ga je na aan welke vereisten een kandidaat moet voldoen, en daarna kun je pas over geschiktheid van de kandidaat (m/v) oordelen. Elke andere volgorde is vragen om problemen.

En daar is wel op gewezen. Het is een gemiste kans dat de GS Meppel niet is ingegaan op het alternatieve voorstel van Van der Tol en Van Dijk (Acta GS Meppel p. 40-42). De door hen voorgestelde besluitvorming en procedure bood een route om alsnog tot een houdbaar, goed onderbouwd antwoord te komen. Door echter deze fundamentele aspecten te negeren is het vrijwel onmogelijk geworden om tot een Bijbels en kerkelijk afgewogen oordeel te komen. Vandaar het bewaar van de RVS-kerken tegen het ontbreken van de doordenking van de ambtsleer door GS Meppel. Hopelijk maakt GS Goes niet dezelfde fout opnieuw.

Ambt van ouderling

Over de fundering van het ambt van ouderling als zodanig is exegetisch weinig verschil van mening. Evenwel blijkt niet goed doordacht wat tot de taken van de ouderlingen behoort. Hier wrekt zich dat een taakomschrijving bij het ambt van ouderling ontbreekt. Die omissie leidt o.a. tot het misverstand dat nu al veel ouderling-taken door zusters zouden worden gedaan. Dat is nog maar de vraag. Bijvoorbeeld of catechese (kennisoverdracht) wel tot het eigenlijke taakveld van de ouderling behoort.

Ambt van diaken

Voor het diakenambt ligt dat anders. Het staat niet vast dat de structuur zoals wij die nu kennen wel het meest overeenkomt met wat we bij eerlijk lezen uit de Schrift kunnen destilleren.

Wat er in onze gereformeerde traditie aan onderbouwing gegeven is, te denken is o.a. aan Bavinck, Trimp en Hendriks, roept exegetisch de nodige vragen op. Daar werd ook al op gewezen door J. van Bruggen in zijn boek 'Ambten in de Apostolische Kerk' (1984) - door deputaten en GS Meppel 2017 niet gebruikt (!). Van Bruggen gaf aan dat het in het geheel niet zo duidelijk is wat diakenen eigenlijk deden. Zijn insteek was om te kijken naar het begrip *diakonia*. Dat heeft wel een methodisch bezwaar: het gaat er van uit dat resultaten voor het ene woord in het taalveld *diakonein-diakonia-diakonos* overdraagbaar zijn op het andere. Dat is vaak wel grotendeels zo, maar moet altijd apart geverifieerd worden. Denk bijvoorbeeld aan het grote verschil tussen *parakalein* (dat een breed spectrum aan betekenissen heeft) en *paraklètos* (dat een strikt juridische term is: advocaat of officier van justitie).

Waar Van Bruggen een mozaïek probeerde te vormen vanuit allerlei Schriftgegevens, is het onderzoek nadien natuurlijk door gegaan. De Australiër John N. Collins kwam tot de conclusie dat het begrip *diakonos* iets heel anders moest betekenen dan wat wij onder een diaken verstaan. Hij vertaalde het

gemakshalve met “ambassadeur”. En in 2005 promoveerde Anni Hentschel op het proefschrift onder de titel ‘Diakonia im Neuen Testament’ (uitgegeven in 2007). Zij deed een uitputtende studie naar de betekenis van het drietal genoemde woorden, niet alleen in het NT, maar voor wat betreft het woord diakonos in het totale corpus van het Grieks. Ook al kan er op haar analyse van het begrip *diakonein* in o.a. Markus 10 best kritiek bestaan, haar uitgebreide analyse van het begrip *diakonos* in het NT is voldoende gedegen om aandacht aan te besteden. Het bracht haar tot een visie waarbij er een groot verschil bestaat tussen de Bijbelse *diakonos* en het diakenambt zoals wij dat kennen. De verdere details daarvan blijven hier nu achterwege.

Lacune

Waarom dit naar voren gebracht? Omdat het een tweetal punten heel helder maakt:

1. Het onderstreept de noodzaak om eerst goed te lezen wat er nu precies in de Schrift staat over de onderscheiden ambten. En hoe belangrijk het is om eerst de Bijbelse ambtenleer goed te doordenken.
2. Het geeft vervolgens de noodzaak aan om vast te stellen waarin de uitwerking van de ambten zoals wij die nu kennen aansluit bij de Bijbelse bronteksten en waarin deze uitwerking mede door andere factoren is bepaald.

Noch het een noch het ander is door de GS Meppel uitgevoerd, waardoor niet anders gezegd kan worden dan dat sprake is van een ernstige lacune in de besluitvorming die nota bene over de ambten gaat. Er is een veel betere onderbouwing vereist dan de GS Meppel heeft geleverd. We moeten ons schamen voor het niveau daarvan. Er bestaat dan ook alle reden om bezwaar te maken tegen zowel besluit 1 als besluit 2 als besluit 4 van GS Meppel 2017.

(woordvoerder F. Pansier)

Inleiding

In veel van de revisieverzoeken en door sommige van de vorige sprekers is duidelijk naar voren gebracht dat er weinig terecht is gekomen van de door de GS Ede 2014 opgedragen kritische bezinning op de ambtsstructuur. In het rapport *Samen Dienen* is door deputaten MVEA daaraan wel aandacht gegeven in hoofdstuk 3, maar dan gelijk helemaal toegesneden op de vraag naar de mogelijkheid van vrouwelijke ambtsdragers. In de besluitvorming van GS Meppel 2017 ontbreekt een duidelijke neerslag van zulke bezinning eigenlijk geheel. Terwijl ondertussen onder heel wat formuleringen wel een ambtsvisie lijkt liggen, zonder dat duidelijk gemaakt wordt welke.

Besluit 2b

Dat blijkt al in Besluit 2. Dat besluit staat op zich niet zo centraal in de aangevoerde revisieverzoeken, omdat daar nog geen besluit genomen wordt m.b.t. vrouw en ambt. Maar wel onthult dat besluit al iets van een onderliggende visie op de verhouding tussen de kerkelijke ambten en alle kerkelijke diensten.

In Besluit 2b wekt de synode de kerken op *“om zorgvuldige regelingen te treffen met het oog op de aanstelling van mannen en vrouwen in niet-ambtelijke diensten”*.

De bijgeleverde grond laat zien dat daarbij kennelijk gedacht moet worden aan het op vergelijkbare wijze aanstellen en bevestigen van wie *ambtelijke én niet-ambtelijke* diensten vervullen. In besluit 10d. krijgen deputaten MVik daarom de opdracht om in afstemming met de deputaten eredienst advies te gaan geven *“met betrekking tot de bevestiging van mannen en vrouwen in ambtelijke en niet-ambtelijke diensten”*.

Aan de ene kant blijft GS Meppel dus onderscheid maken tussen ambtelijke en niet-ambtelijke diensten. Aan de andere kant wordt het verschil daartussen zo klein mogelijk gemaakt. De tendens daarbij suggereert een ambtsvisie die het ambt inhoudelijk heel erg op laat gaan in ‘dienst’. En in Besluit 3 zelfs het bijzonder ambt in het algemeen ambt, zoals al door P. Boonstra werd gesignaleerd. Maar een beargumenteerde explicitering van zo’n ambtsvisie ontbreekt geheel.

Reactie van deputaatschap MVik

Nu verwijst het deputaatschap MVik juist naar dat Besluit 3 in haar reactie op de klacht van mijn kerkenraad (revisieverzoek Vroomshoop) dat de opdracht tot kritische bestudering van de huidige ambtsstructuur niet goed is uitgevoerd. Ook verwijzen zij naar het genoemde hoofdstuk 3 uit *Samen dienen* en naar diverse opmerkingen tijdens de synodebespreking. Maar GS Meppel heeft in haar besluitvorming het deputatenrapport *Samen Dienen* helemaal niet de status gegeven van een door haar aan de kerken aanbevolen bron om haar besluiten te verstaan. Laat staan de verslagen van particuliere uitingen van synodeleden of deputaten tijdens gespreksrondes. De kerken hebben te maken met wat door de synode zelf is uitgesproken. Zie ook de inleidende opmerkingen over revisie van P.T. Pel. En wat dan overblijft - die verwijzing naar Besluit 3 - is natuurlijk geen antwoord op de klacht uit de revisieverzoeken op dit punt.

Schijnlogica in de besluitteksten

Ondertussen wreekt zich dit gebrek aan een duidelijke ambtsvisie wel in de volgende Besluiten 4-6. Er wordt dan steeds geredeneerd vanuit taakvelden en aandachtsgebieden binnen de gemeente naar de ambtelijke diensten toe die daar leiding aan geven. Heb je gaven en innerlijke roeping om je op één of meer van die gebieden in te zetten, dan lijkt dat volgens de synode automatisch in te houden dat je dus ook geroepen moet kunnen worden om op die taakvelden en aandachtsgebieden ambtelijk leiding te geven. Zo constateert GS Meppel in Besluit 4 *“dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de dienst der barmhartigheid en daardoor tot het ambt van diaken”*. Maar het feit dat heel de gemeente geroepen is om een diaconale gemeente te zijn zegt nog niets over wie binnen de gemeente geroepen kunnen worden om daar leiding aan te geven.

Het 'daardoor' suggereert ten onrechte een logische gevolgtrekking. Ook veel van de *broeders* die net als de zusters in de gemeente *allen* geroepen zijn tot barmhartigheidsbetoon, zijn daarmee nog niet automatisch geschikt gemaakt door de Geest om geroepen te kunnen worden als diaken leiding te geven aan de dienst der barmhartigheid. Hetzelfde is te zeggen over Besluit 5 dat ten aanzien van het ouderlingschap op precies dezelfde manier is opgezet, met hetzelfde suggestieve 'daardoor'.

Niet alle dienst in de kerk is *ambtelijke* dienst. Ook het deputatenrapport *Samen dienen* was al verwarrend op dit punt. Om één voorbeeld te noemen. Over de diakenen wordt op p. 38 gezegd in verband met de verschillen met de ouderlingen: "Dat zet dit ambt - en ook bijv. dat van catecheet - niet op een lager vlak. Een ander taakveld vraagt eigen gaven en machtiging die in te zetten." En zo blijken wij opeens het *ambt* van catecheet te kennen. Het verradt de eerder genoemde tendens om de ambten in de kerk op te vatten als diensten in de kerk, die eigenlijk niet principieel verschillen van andere diensten en taken. Daarmee vindt er een behoorlijke verschuiving plaats in de ambtsleer zonder dat dit een gezamenlijke bewuste en beargumenteerde keus van de kerken is geweest.

Waarschuwing van prof. Trimp

Voordat zo'n verschuiving daadwerkelijk gemaakt wordt, zou het toch goed zijn om nog eerst eens de waarschuwing van prof. C. Trimp te overwegen die hij geeft in zijn overzicht van de reformatorische leer van het ambt, *Ministerium* (1982). Hij waarschuwt op p. 116 voor het hanteren van het woord 'dienst' als voorkeursbegrip, omdat dit begrip zich zonder moeite ten dienste kan stellen aan een *functionalisering* van het werk van de gemeente van Christus. Hij zegt: "*dan gaat het niet langer om de vraag wie iets doet, maar is louter nog in geding óf het wordt gedaan.*"

Ook het deputatenrapport *Samen dienen* herinnert hieraan (op p. 34) en met kennelijke instemming. En vermeldt dan in een noot dat de eerlijkheid gebiedt te noteren dat Trimp in hetzelfde verband waarschuwt dat dit o.a. zou kunnen gaan leiden tot pleidooien voor de 'vrouw in het ambt'.

De synodebesluiten laten zien dat ook wanneer je wel het woord 'ambt' blijft gebruiken toch hetzelfde effect kan optreden, namelijk wanneer dat woord 'ambt' inhoudelijk inwisselbaar wordt voor 'dienst'. Trimp schrijft: "*Met beroep op de 'dienst' wordt het 'ambt' weggeredeneerd en de baan vrijgemaakt voor een functionalisering, die meer past bij het eigentijdse democratische denken dan bij zorgvuldige omgang met de Schrift.*"

Besluit 4

Die zorgvuldige omgang met de Schrift ontbreekt in de synodebesluiten dan ook al net zo pijnlijk als een duidelijke, weloverwogen ambtsvisie. Dat is vanmiddag al breed gepasseerd. Ik wil daarover dan ook enkel nog wat zeggen in verband met het diakenambt. Besluit 4 dus.

Dat lijkt wat ondankbaar werk, omdat de bezwaren tegen de besluiten over ouderlingen en predikanten aanzienlijk breder leven dan tegen die over de diakenen. Dat geldt ook van de ingediende revisieverzoeken. Ook in dat van mijn eigen kerkenraad wordt gesteld dat de discussie over vrouwelijke diakenen een andere is dan die over de andere ambten. Maar tegelijk wordt erop gewezen dat ook bij het besluit over de diakenen het zich wreekt dat GS Meppel geen aandacht geeft aan het karakter van het diakenambt. Daardoor was de synode met dit punt veel te gauw klaar.

In grond 1 worden drie Bijbelteksten genoemd. Twee zouden laten zien dat vrouwen in de apostolische tijd deelden in de dienst van de diakenen. Een omzichtige formulering, want daarmee zegt de synode dus niet dat zij ook zelf diakenen waren. En één tekst zou het bestaan van vrouwelijke diakenen aantonen. En in grond 2 stelt de synode dat het ambt van diacones al in de vroegchristelijke kerken bekend was en die 'functie komt nog altijd in enkele gereformeerde kerken voor'.

Hoe je standpunt over de mogelijkheid van vrouwelijke diakenen ook is, iedereen die maar een klein beetje in de materie duikt ontdekt al gauw dat GS Meppel hiermee toch allesbehalve 'onbetwistbare grond' biedt om zusters toe te laten tot het diakenambt zoals de gereformeerde kerken daar op dit ogenblik invulling aan geven.

Dat onze diakenen leiding geven in de dienst van de barmhartigheid is sterk gestempeld door de uitkomsten van de bezinning op het diakenambt tijdens de Reformatie, met name door de invloed van Martin Bucer en Johannes Calvijn. Dat betekende veel winst, waar we ook zuinig mee om moeten springen. Zeker als je bedenkt dat in de RK van de diaken niet veel meer was overgebleven dan een hulpje die assisteerde bij bepaalde handelingen tijdens de mis. De Reformatie bracht winst. Toch is het niet zo dat de reformatorische invulling van het diakenambt ook precies op die manier met zekerheid terug te vinden is in het NT. Het is sowieso een moeilijk opgave die oorspronkelijke invulling op het spoor te komen.

Het Schriftberoep

Bij de twee keer dat in het NT diakenen onder die naam naast de oudsten genoemd worden, Fil.1: 1 en 1 Tim. 3: 8vv., is er geen aanwijzing uit het verband te halen over wat hun werkterrein was. Vaak is geprobeerd om dat dan maar vanuit het woord 'diakenen' op het spoor te komen. De Griekse woordgroep met de woordstam 'diakon' erin zou de betekenis hebben van 'nederig dienstbetoon'. Maar in de afgelopen decennia is er intensief woordonderzoek geweest naar deze woordstam zowel voor het buiten-Bijbelse gebruik als het Bijbelse. En dat heeft tot andere uitkomsten geleid. Br. Pansier vertelde daar net al iets over. Ook dat leverde en levert nieuwe studie en discussie op. Ik denk aan de dissertatie van Gert Breed vorig jaar (*The diakon-word group in the New Testament and congregational ministry*). Breed valt wat de uitkomsten van de woordstudie betreft iemand als John Collins in hoofdzaak bij. Tegelijk corrigeert en nuanceert hij. Hij maakt vooral duidelijk dat de betekenis van de diakonwoordgroep altijd sterk bepaald wordt door het bredere verband waarin het gebruikt wordt. Op basis van bestudering van die bredere verbanden komt hij ook tot een breder en gevarieerder taakveld voor diakenen dan de dienst der barmhartigheid, al valt die er ook zeker onder.

Schriftberoep dat tijdens de Reformatie een grote rol speelde is onderhand van vraagtekens voorzien. Calvijn beriep zich bijv. op Rom. 12: 8 voor de tweedeling: armenzorg en ziekenverpleging. Een beroep dat door weinigen overtuigend wordt gevonden. Een grote rol speelde de exegese van Hand. 6, vanuit de gedachte dat het daar om een regeling zou gaan ten bate van de verzorging van arme weduwen en de instelling van het diakenambt. Maar ook dat is problematisch gebleken. De daar aangestelde zeven worden ook niet diakenen genoemd. Prof. J. van Bruggen (in zijn: *Ambten in de apostolische kerk* (1984)) heeft de exegese voorgesteld dat het niet om zorg voor arme weduwen zou gaan, maar om de inschakeling in het dienstbetoon van de Grieks-sprekende weduwen die zich gepasseerd voelden. Zo ook J. van Eck in CNT. Maar ook dit is niet het einde van alle tegenspraak geworden.

Dat geldt ook van de verbinding van het diakenambt met 1 Tim. 5. Dat de synode zich op die tekst beroept zal geïnspireerd zijn door de exegese van Van Bruggen, dat dit hoofdstuk voorschriften bevat voor de inschakeling van weduwen in de gemeente, die volgens hem wel eens de vrouwen konden zijn die in 1 Tim. 3: 11 genoemd worden. Iets dat daarna weer uitvoerig bestreden is door zijn opvolger prof. van Houwelingen in zijn CNT-commentaar en door Myriam Klinker in haar proefschrift (*Herderlijke regel of inburgeringscursus*). Het gaat volgens hen niet om helpende weduwen maar om voorwaarden om als weduwe hulp te ontvangen.

Wat de zeven uit Hand. 6 betreft, is opvallend dat we van twee van de zeven van wie we de naam kennen, Stefanus en Filippus, lezen dat ze verkondigers van het evangelie waren. Deden ze dat in de hoedanigheid van hun aanstelling als één van de zeven? Of was dat een andere taak die zij daarnaast ook hadden? Kortom, het is uiterst lastig om precies vast te stellen wat de zeven nu precies moesten doen en wat het probleem was dat ze moesten helpen oplossen. De naam 'diakenen' valt in Hand. 6 niet. Het lijkt een vrij unieke en eenmalige situatie te zijn geweest. Hun taak kon nog wel eens dichter tegen die van onze ouderlingen aan hebben gelegen dan tegen die van onze diakenen. Wel is in ieder geval duidelijk dat de zeven werden aangesteld om de andere ambtsdragers (in dit geval de apostelen) te ontlasten en de gelegenheid te geven zich volledig te wijden aan hun kerntaak, de *diakonia* van de verkondiging, zoals Handelingen het noemt. Dat is trouwens ook precies het punt waarop ons bevestigingsformulier naar Hand. 6 verwijst.

Conclusie 1: geen overtuigende gronden bij besluit 4

En dit alles is nog maar een vingerhoedje vol van de vragen die er liggen rond wat het NT nu eigenlijk wel of niet zegt over het diakenambt. Dan kun je toch niet meer simpelweg zo'n tekst als 1 Tim. 5: 9 tussen haakjes noteren als bewijstekst, alsof het zo evident zou zijn dat het daar inderdaad gaat om weduwen die op diaconaal terrein werden ingezet?

Datzelfde geldt voor de korte verwijzing naar 1 Tim. 3: 11, terwijl iedereen weet hoe lastig het te beslissen is wie de daar genoemde vrouwen zijn. Diakonessen? Of vrouwen in dienst van de diakenen? Of de vrouwen van de diakenen zelf. Eventueel hun vrouwen die met het ambt van hun man meehielpen, zoals prof van Houwelingen voorstelt in zijn commentaar?

Ook het enkele beroep op Rom. 16: 1-2 als enige bewijstekst voor een vrouwelijk diaken is echt *te* simpel. Wat betekent *diakonos* in haar geval? Juist de nieuwe inzichten, die alle woordstudie naar de diakon-woordgroep heeft opgeleverd, kon wel eens duidelijk maken dat we daar helemaal niet te maken hebben met een diaken zoals wij die kennen of zoals de gemeenten toen die kenden. Want wat deed een diaken uit Kenchreeën in Rome? En waarom beveelt Paulus haar aan? Gezien de woordbetekenis lijkt dat eerder te wijzen op een bijzondere (ons onbekende) missie waarmee zij vanuit de kerk te Kenchreeën naar Rome was gestuurd. En Paulus dringt aan om haar er bij te helpen. Paulus zou dan in vers 1 zoiets zeggen als: 'Ik beveel onze zuster Febe bij u aan die door Kenchreeën als gezant-met-een-opdracht naar u toegestuurd is...'

Conclusie 2: opdracht van Ede niet uitgevoerd

Kortom, hoe je ook denkt over het diakenambt en over de mogelijkheid om daarvoor ook zusters te roepen, je kunt de knopen die er liggen niet kortweg zo eventjes doorhakken als GS Meppel gedaan heeft. Hetzelfde zou over het korte beroep op de praktijk van de vroegchristelijke kerk betoogd kunnen worden. De GS Meppel heeft ook t.a.v. het diakenambt nog geen begin van een Schriftuurlijk onderbouwde visie gegeven. Daardoor mist haar Besluit 4 overtuigingskracht juist bij de vraag waar zusters wel of niet bij in te schakelen zijn. Wie vervolgens nog weer eens naleest wat de GS Ede 2014 in haar Besluit 3 en de bijbehorende gronden ook alweer had bedoeld en opgedragen (*Acta GS Ede*, art. 18), ontdekt hoe daar ook ten aanzien van het diakenambt werkelijk niets van is terecht gekomen.

Slot

Ondertussen hebben wij nog altijd te maken met het diakenambt zoals dat sinds de Reformatie een bepaalde vorm en invulling heeft gekregen. Inclusief zekere betrokkenheid bij het regeren door de ouderlingen. Zelfs het verzelfstandigen van de diakenen op de manier van de nieuwe KO 2014 heeft hen nog niet bij alle betrokkenheid bij de kerkregering weggehaald. Bovendien ligt er nu alweer een nieuwe concept-kerkorde die het in de vrijheid van de kerken wil laten om er al dan niet voor te kiezen de diakenen stemrecht te verlenen in bestuurszaken. En hoe nauwer het diakenambt naar het regeerambt wordt getrokken, hoe meer zwijgteksten weer gaan spreken.

(woordvoerder P.L. Storm)

Besluit 1:

Aan deputaten MV en ambt decharge te verlenen.

Grond:

Deputaten MV en ambt hebben de hun door de Generale Synode van Ede verstrekte opdracht naar behoren uitgevoerd.

Besluit 8:

De kerken op te roepen zich nader te bezinnen op de vraag hoe recht kan worden gedaan aan de verschillen tussen man en vrouw in de vervulling van taken en ambten in de gemeente.

Gronden:

1. De Bijbel spreekt zowel over de gelijkwaardigheid van als over het onderscheid tussen man en vrouw, en de daarmee gegeven eigen plaats die beiden hebben tegenover God, in het huwelijk en in de gemeente. In

onze sterk op gelijkheid gerichte cultuur verdient dit aspect speciale aandacht.

2. De Bijbel waarschuwt er herhaaldelijk voor, dat man en vrouw niet in elkaars plaats treden of elkaar overheersen (1 Pet. 3:7, 4:15, 5:3; 1 Tim. 2:8-15; 1 Kor. 14:34-35, 3 Joh.: 9).

1. Stelling

We richten ons in deze bijdrage speciaal op besluit 1 en besluit 8 van de GS Meppel 2017. Daarbij is onze stelling dat er geen recht is gedaan aan wat de Bijbel enerzijds zegt over de gelijkheid van man en vrouw tegenover God en anderzijds over het onderscheid in roeping of positie die ze van God ontvangen.

2. De twee lijnen zijn niet verdisconteerd

In de besluiten van GS Meppel blijft ongenoemd dat deputaten MVEA de opdracht hadden om in rekening te brengen wat GS Ede als volgt had geformuleerd:

‘Het doorlopend spreken van de Schrift laat twee lijnen zien. De ene lijn is die van gelijkwaardigheid tussen man en vrouw – de andere die van het verschil in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven; deze beide lijnen dienen verdisconteerd te worden.’ (art. 18 besluit 2 Acta GS Ede 2014)

Op basis van deze opdracht van de GS Ede 2014 had mogen worden verwacht dat deputaten MVEA en GS Meppel 2017 duidelijk hadden uitgelegd waarin de gelijkwaardigheid van man en vrouw volgens de Schrift bestaat. En wat God in zijn Woord zegt over het verschil in verantwoordelijkheid die Hij aan man en vrouw heeft gegeven. Vanuit een heldere formulering daarvan had vervolgens de vraag aan de orde moeten komen wat dit nu betekent voor onze vragen rond MVEA.

In het deputatenrapport *Samen dienen* én in de besluittekst van de GS Meppel missen we dat beide lijnen helder in rekening worden gebracht. Wat in feite gebeurt, is dat het onderscheid tussen gelijkwaardigheid en gelijkheid vervaagt. Wat het verschil is in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven, wordt niet onder woorden gebracht. Het wordt in Besluit 8 aan de kerken meegegeven om zich daarop nader te bezinnen. Door een heldere bespreking van de twee lijnen uit de weg te gaan zijn essentiële Schriftgegevens buiten beeld gebleven. Die gegevens willen we hieronder eerst bespreken.

3. Schriftgegevens over gelijkwaardigheid⁷ van man en vrouw voor God

Man en vrouw zijn beiden gemaakt als Gods evenbeeld (Gen. 1:27). Zij mogen elkaar zien als broer en zus in Gods gezin. Zij zijn geroepen om elkaar lief te hebben en het goede voor elkaar te zoeken. Ze hebben beiden in gelijke mate alles wat ze zijn en wat ze kunnen aan hun Schepper te danken. Ze mogen leven uit dezelfde verlossing, dankzij Jezus Christus. In hen beiden wil God door zijn Heilige Geest wonen en werken.

Paulus schrijft: *“In hun verbondenheid met de Heer is de vrouw niets zonder de man, en ook de man niets zonder de vrouw. Want zoals de vrouw uit de man is voortgekomen, zo bestaat de man door de vrouw – en alles is ontstaan uit God.”* (1 Kor. 11:11,12). Petrus spoort mannen aan om hun vrouw met respect te behandelen, *“want zij deelt samen met u in de genade van het nieuwe leven.”* (1 Petr. 3:7). In Galaten 3:26-28 schrijft Paulus: *“Door het geloof en in Christus Jezus bent u allen kinderen van God. U allen die door de doop één met Christus bent geworden, hebt u met Christus omkleed. Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus.”*

De laatste tekst betekent natuurlijk niet dat elk onderscheid tussen gelovigen is opgeheven. Het punt dat Paulus maakt betreft de manier waarop we gered worden. Die is voor allen gelijk. Maar dat betekent vervolgens niet dat daarmee ook elk verschil in positie ten opzichte van elkaar tussen de gelovigen is opgeheven. Binnen die eenheid krijgen bijvoorbeeld oudsten de opdracht om leiding te geven en moet die geestelijke leiding door de gemeente geaccepteerd worden (zie 1 Petr. 5:5; vgl. Hebr. 13:17). Ouders en kinderen hebben op gelijke wijze deel aan de redding in Christus, maar dat laat onverlet dat kinderen hun ouders moeten gehoorzamen (Ef. 6:1). Eenheid en gelijkwaardigheid in Christus, sluit verschil in positie niet uit, maar gaat ermee samen.

Uit Gal. 3:28 mag dus ook niet worden afgeleid dat er geen onderscheid is in positie tussen man en vrouw. Was dat wél het geval, dan zouden zowel Paulus als Petrus ons verkeerde voorschriften hebben gegeven over verschillen die nog steeds in acht moeten worden genomen. Daarmee komen we aan het volgende punt: Wat is dan het verschil in verantwoordelijkheid tussen man en vrouw? Waarin bestaat dat? In welke zin moeten we spreken over een verschil in positie?

4. Verschil in verantwoordelijkheid, verschil in positie

Belangrijk is dat we, als het hierover gaat, niet alleen maar kijken naar een paar teksten die gaan over het ambt of over taken in de kerk. De Schrift zegt meer over het onderscheid tussen man en vrouw dan alleen in verband met taken in de kerk. De teksten over taken in de kerk staan in een breder context van wat de Schrift zegt over de relatie tussen man en vrouw, ook in huwelijk en gezin. We willen dat hieronder kort aanduiden.

---

⁷ Gelijkwaardigheid betekent hier de waarde die God de mens toekent als schepsel van Hem, en in Christus als gerechtvaardigde zondaar voor Hem. Daarin zijn man en vrouw gelijkwaardig voor God. Het is dus niet een waardigheid op grond van wat in ons aan kwaliteiten aanwezig is. Het is belangrijk om dit hier op te merken, omdat in onze cultuur wel zo gedacht wordt. Mensen hebben waardigheid vanwege hun inherente kwaliteiten. Daarom moet iedereen die ook kunnen ontplooiën. Vandaar ook gelijke rechten voor mannen en vrouwen. En als je dan zegt dat vrouwen en mannen niet tot dezelfde taken geroepen zijn, maak je de een minderwaardig ten opzichte van de ander. Het gevaar is dat christenen bij deze manier van denken aansluiten, door het uitgangspunt te nemen in de *gaven* van man en vrouw. Omdat we gelijke gaven (kunnen) hebben, zijn we gelijkwaardig, en moeten we die ook kunnen ontplooiën. En als je dan zegt dat vrouwen niet tot dezelfde taken als mannen geroepen zijn (en andersom), tast je zomaar hun gelijkwaardigheid aan. Het valt in dit kader op dat in Besluit 3 grond 5 het uitvoeren van dezelfde taken in de kerk genoemd wordt ‘gelijkwaardig functioneren’, en in Besluit 5 grond 4 wordt gezegd dat het innemen van dezelfde positie in het leiding geven aan Christus’ gemeente ook wordt gekoppeld aan het begrip gelijkwaardigheid.

4a. Schepping van man en vrouw

Zoals God ons vanaf het begin van de Schrift de gelijkwaardigheid van man en vrouw leert, zo laat Hij ons vanaf het begin ook het onderscheid zien. Hij maakte eerst de man, en uit hem de vrouw. Deze scheppingsvolgorde heeft implicaties voor de verhouding tussen man en vrouw. Hij is haar hoofd (1 Kor. 11,3). Zij is omwille van hem gemaakt, om zijn heerlijkheid te zijn (1 Kor. 11, 7; 9). Adam ontving het gebod van God, en is als eerste verantwoordelijk voor het onderhouden hiervan. De vrouw is geroepen om hierin helemaal met hem mee te doen, en zo met de man mee het beeld van God te vertonen in het onderhouden van zijn geboden. Dat de man hierin voorop moet gaan en eerstverantwoordelijke is, blijkt uit wat God doet na de zondeval. Hij roept Adam als eerste ter verantwoording, pas daarna de vrouw, die toch als eerste gezondigd had. Verder zegt de Bijbel dat om de zonde van Adam de dood in de wereld is gekomen. In de gereformeerde dogmatiek is dat zó onder woorden gebracht, dat Adam verbondshoofd wordt genoemd. Adam is volgens Genesis 1-3 en Rom. 5 het hoofd van de familie van de mensheid die uit hem voortkwam. Tegelijk heeft de onderlinge verhouding van Adam en Mannin een betekenis voor de onderlinge verhouding van man en vrouw in het algemeen, zoals blijkt uit het spreken van Paulus hierover in 1 Korintiërs 11,1-16 en 1 Tim. 2, 10-14.

Door de zondeval werd deze verhouding tussen man en vrouw verstoord. Al direct zie je dat in hoe Adam God antwoordt, als hij wordt aangesproken op de zonde. Hij offert zijn vrouw op om zijn eigen hachje nog een beetje te redden ('de vrouw die u aan mij gegeven heeft'). Precies het tegenovergestelde van wat Christus zou doen voor zijn bruid. Ook verder in de geschiedenis zien we dat de man op een verkeerde manier heerst over zijn of de vrouw. Waar liefde en tederheid behoort te zijn, was er maar al te vaak rivaliteit, misbruik, onderdrukking. Tegelijk zien we in de geschiedenis ook de neiging van de vrouw om de zonde van Eva te herhalen, namelijk door de man mee te nemen in het dienen van andere goden (bv. Salomo), in plaats van zichzelf te laten leiden door hem om de ware God te dienen.

Het evangelie is dat God reddend ingrijpt en man en vrouw redt van de zonde. Gods redding is geen breuk met de schepping, maar herstel van de schepping. Herstel van liefdevolle eenheid van man en vrouw betekent dan niet dat onderscheiden verantwoordelijkheden verdwijnen, maar dat die weer ingevuld worden volgens Gods oorspronkelijke bedoeling.

Maak hier maar weer de vergelijking tussen ouders en kinderen. Zoals wat door de zonde allemaal fout gaat tussen ouders en kinderen niet wordt opgelost door het verschil in positie tussen ouders en kinderen op te heffen, zo zien we dat ook in de relatie tussen man en vrouw. Ouders behoren hun kinderen liefdevol te dienen, hen niet te verbitteren. Dat doen ze niet door hun gezag weg te doen. Dat gezag hebben ze juist nodig om aan hun verantwoordelijkheid gestalte te geven: hun taak om hun kinderen te vormen en te vermanen, hen op te voeden zoals Christus dat wil (Ef. 6:1-4).

Zo blijft het voor een christenvrouw opdracht om het gezag van haar man te erkennen, zoals de kerk het gezag van Christus erkent (Ef. 5:24). Maar de man moet zijn vrouw tegelijk liefhebben als zijn eigen lichaam en naar het voorbeeld van Christus bereid zijn zichzelf hélemaal voor haar te geven (Ef. 5:25,28).

4b. Gelijkwaardigheid en verschil in positie tussen God de Vader en de Zoon

Als we denken dat gelijkwaardigheid en verschil in positie niet kan samengaan, dan worden we gecorrigeerd door de apostel Paulus. Zelfs in Gods volmaakte en allerheiligste drie-eenheid is er een onderscheid in positie. Hij brengt dat zo onder woorden in 1 Kor. 11:3: *"Ik moet u echter nog het volgende zeggen. Christus is het hoofd van de man, de man het hoofd van de vrouw en God het hoofd van Christus."*

Hij noemt God het hoofd van Christus. Dat móet wijzen op een verschil in positie. De uitspraak is niet omkeerbaar. Dat is in overeenstemming met vele uitspraken die we vinden in het NT. Denk aan hoe Christus meermalen zegt dat Hij doet wat Hij, als de Zoon, van zijn Vader als opdracht heeft meegekregen. Dat enkel betrekken op Christus' menselijke natuur, kan niet. In Joh. 5:17 spreekt Hij als de eeuwige Zoon van God, als Hij zegt: *"Mijn Vader werkt aan één stuk door, en daarom doe ik dat ook."*

In het vervolg legt Hij uit hoe zijn relatie is tot de Vader. Voortdurend mag ons treffen dat wat Hij zegt over die relatie *onomkeerbaar* is. Overal respecteert Hij de andere positie die zijn Vader heeft. Om een paar voorbeelden te geven: *“De Vader heeft het oordeel aan de Zoon toevertrouwd.”* (Joh. 5:22). Hij noemt zich ‘gezonden’ door zijn Vader (Joh. 5:23; 30; 36-39). De Vader heeft de Zoon gegeven om leven te hebben in zichzelf (Joh. 5:25).

Nergens doet dat af aan de wezenlijke gelijkwaardigheid van Vader en Zoon. Want aan de Zoon moet eer betuigd worden zoals men de Vader eert (Joh. 5:23). En wat de Vader doet, dat doet de Zoon op dezelfde manier (Joh. 5:19). Dit werpt ook licht op de woorden van Paulus in 1 Kor. 15:28: *“En op het moment dat alles aan hem onderworpen is, zal de Zoon zichzelf onderwerpen aan hem die alles aan hem onderworpen heeft, opdat God over alles en allen zal regeren.”*

Het onderscheid in positie tussen Vader en Zoon, heeft, in navolging van Psalm 110 en de vele citaten daarvan in het N.T., ook in onze belijdenis vorm gekregen: Jezus Christus zit aan de rechterhand van zijn Vader. Nooit wordt dat omgekeerd! Al deze teksten illustreren dat zelfs bij God, in de volmaakte relatie tussen Vader en Zoon, verschil in positie én volstreekte gelijkwaardigheid harmonieus kan samengaan.

Aan het begin van 1 Kor. 11: 3 verankert Paulus het verschil in positie tussen man en vrouw in de relatie tot Christus en tot God: ‘Christus is het hoofd van de man, de man het hoofd van de vrouw en God het hoofd van Christus.’ In wat Paulus vervolgens schrijft zitten zeker elementen die we moeilijk kunnen uitleggen, maar de grote lijn kan volstrekt duidelijk zijn: Paulus wil het onderscheid tussen man en vrouw hier helder markeren. Man en vrouw behoren zich, ook in de kerk, te gedragen zoals past bij hun specifiek man- en vrouw-zijn. En hij zet daar een paar grote uitroepetekens achter, als hij opmerkt: *“Iemand die meent zo eigennuttig te moeten zijn af te wijken van wat ik zeg, dient te bedenken dat wij noch de gemeenten van God een ander gebruik kennen.”* (1 Kor. 11:16)

4c. Verschil in positie binnen het huwelijk

Dat Paulus hier de man ‘het hoofd van de vrouw’ noemt, komen we weer tegen in Efeziërs 5:22vv. Daar heeft hij het over de relatie van man en vrouw in het huwelijk: *“Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer, want een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk, het lichaam dat hij heeft gered.”* Waar we bij het woord ‘hoofd’ hier aan moeten denken, wordt duidelijk als we zien hoe Paulus eerder in dezelfde brief spreekt over Christus: God heeft hem *“als hoofd over alles aangesteld, voor de kerk ...”* (Ef. 1:22). Het woord wijst op leiding geven.⁸

Van de getrouwde vrouw vraagt Paulus, als apostel van Christus, om het gezag van haar man te erkennen; ontzag te hebben voor haar man. Paulus draait dat in Ef. 5:22v niet ook om. Van de man wordt ten opzichte van zijn vrouw iets anders gevraagd: zijn vrouw lief te hebben naar het voorbeeld van Christus en voor haar álles over te hebben, haar als zijn lichaam te voeden en te koesteren. De posities van man en vrouw in het huwelijk zijn niet onderling verwisselbaar. Dat schrijft dezelfde apostel, die ook Gal. 3:28 schreef. Gelijkwaardigheid in Christus mag niet worden uitgespeeld tegen verschil in positie. Kennelijk kunnen beide harmonieus samengaan.

Paulus vond dit ook een belangrijk punt van zijn onderwijs. Dit weten en toepassen heeft alles te maken met de relatie met Christus. Je doet het uit ontzag voor Hem: *“Vrouwen, erken het gezag van uw man, zoals past bij uw verbondenheid met de Heer.”* (Kol. 3:18) Met andere woorden: dit raakt ook je relatie met Christus! Petrus schrijft hetzelfde (1Petrus 3:1): *“Voor u, vrouwen, geldt hetzelfde: erken het gezag van uw man.”* (aansluitend bij 2,13: ‘omwille van de Heer’).

---

⁸ Er wordt ook wel op gewezen dat hoofd ‘bron’ kan betekenen, maar die twee betekenissen sluiten elkaar niet uit maar in. De vrouw is gemaakt uit de man. Deze scheppingswijze wijst erop ook dat de man ten opzichte van haar een leidinggevende positie heeft.

4d. Verschil in positie en verantwoordelijkheid in de gemeente

Dit is de Schriftuurlijke context waarin de teksten staan over de positie van man en vrouw in de kerk. Voor de uitleg is dit van groot belang. Het hoort bij gereformeerde Bijbeluitleg dat we Schrift met Schrift vergelijken. Door deze context niet te honoreren, lijkt het alsof maar een paar teksten in de Bijbel iets zeggen over MVEA. En als dan ook nog de uitleg omstreden is, is dat zomaar een reden om deze teksten niet meer mee te laten spreken.

Maar als we zien hoe de twee lijnen van gelijkwaardigheid en verschil in verantwoordelijkheid doorlopen van OT naar NT, dan hoeven we over de hoofdlijnen van teksten als 1 Kor. 14 en 1 Tim. 2 helemaal niet onzeker te zijn. Wat Paulus daar zegt sluit aan bij het algemenere onderwijs over de relatie man-vrouw.

Als de man geroepen is in zijn huwelijk voorop te gaan, geestelijk leiding te geven, zich eerstverantwoordelijke te weten, dan is ook wat Paulus zegt over zwijgen in 1 Kor. 14 prima te begrijpen. Vrouwen horen er helemaal bij in de kerk. Zij mogen bidden; zij mogen een profetische boodschap doorgeven. Maar als het gaat over de vraag wat dit betekent, of dit werkelijk een aanwijzing is van God, hoe dit in de kerk in praktijk moet worden gebracht, dán is het de beurt van vrouwen om te zwijgen. Dan horen mannen (en – later? - waarschijnlijk speciaal óudsten) die leiding te geven.

Dan is begrijpelijk dat Paulus, als het gaat over wie gekwalificeerd zijn om als oudste te worden aangesteld, het heeft over mannen (1 Tim. 3, vgl. Titus 1:6). Wat in 1 Tim. 3 speciaal genoemd wordt bij de oudste is: leraar zijn en leiding geven. Geen wonder dat hij in 1 Tim. 2 schrijft dat die taken in de kerk voorbehouden zijn aan mannen. Ook hier legt hij een expliciet verband met de rol van de man in het gezin en het huwelijk. Als opzieners moeten worden aangewezen mannen die goed leiding kunnen geven aan hun huisgezin (1 Tim. 3:4).

5. Tenslotte

Wat hierboven is genoemd, maakt duidelijk dat het NT geen lijn laat zien van opheffing van het onderscheid in positie tussen man en vrouw. Wel wordt de relatie meer dan ooit gevuld met liefde. Leiding geven moet gebeuren vanuit de gezindheid van Christus en mag dus nooit de ander beschadigen.

Let er op hoe Paulus zich beroept op de schepping (1 Kor. 11 en 1 Tim. 2); ja op God zelf: de relatie tussen de Vader en de Zoon. Er speelt veel meer, dan dat we niet onnodig aanstoot moeten geven. Paulus zegt ook dat we anders moeten durven zijn dan onze omgeving, omdat we Christus hebben leren kennen.

In één van de gronden van Besluit 8 gaat het over 'onze sterk op gelijkheid gerichte cultuur'. Helaas staat die zin in het huiswerk dat aan de kerken wordt gegeven! Waarom heeft de synode niet zelf dat uitgewerkt in de besluiten en de gronden? De sterke drang dat mannen en vrouwen overal hetzelfde moeten kunnen, dús ook in de kerk, schuurt aan tegen het spreken van de Schrift, waar echt ándere dingen ons worden voorgehouden. Broeders en zusters in de kerken ademen voortdurend de dampen in van deze cultuur van gelijkheid.

Hoe belangrijk is dat het spreken van de Schrift over verschil in positie, in elk geval in het huwelijk en in de kerk, hen helder wordt voorgehouden. Hoe érg is het daarom, dat dit punt in de besluiten en gronden van de GS zó onderbelicht is geraakt! We roepen de synode van Goes op hier alsnog werk van te maken en zo de Schrift echt voor zichzelf te laten spreken.

(woordvoerders B. van Egmond en J.J. Schreuder)

De wederkerigheid in zusterkerkrelaties

De GKv onderhouden een zusterkerkrelatie met een groot aantal kerken buiten de grenzen van ons Koninkrijk. De motivatie om deze relaties te onderhouden putten zij onder andere uit de woorden van de apostel Paulus aan de gemeente in Efeze (3, 18): *"Dan zult u met alle heiligen de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte kunnen begrijpen, ja de liefde van Christus kennen die alle kennis te boven gaat, opdat u zult volstromen met Gods volkomenheid."*

Deze woorden zijn in de eerste plaats gericht aan het adres van de gelovigen in Efeze. Ze hebben elkaar hard nodig. De brieven aan de 7 gemeenten in Klein-Azië laten zien dat ook gemeenten onderling verantwoordelijkheid voor elkaar dragen. Zo collecteert de gemeente te Korinthe voor de gemeente te Jeruzalem. Let wel: dan gaat het hier al om een internationaal contact gericht op geestelijke en materiële ondersteuning.

BBK verzorgt de contacten met zusterkerken 'all over the world'. Ze hebben allemaal een eigen kerkelijke geschiedenis. Enerzijds heb je de 'emigrantenkerken' met hun Nederlandse wortels maar daarnaast een veelvoud van kerken met een totaal andere achtergrond. Ze leven vanuit een andere traditie en hanteren andere kerkelijke regels wat betreft de kerkregering.

Vanuit BBK is altijd benadrukt dat de omgang met de zusterkerken geen *eenrichtingsverkeer* mag zijn. Standaard hebben wij als BBK de opdracht meegekregen de relatie met de zusterkerken te onderhouden *'teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen'*

Soms zijn het kleine dingen die je van elkaar kunt leren. Zo heb ik in het buitenland geleerd dat het heel oneerbiedig kan zijn om tijdens de kerkdienst te snoepen of uit een flesje te lurken. Ik doe dat nu niet meer. Anderzijds is de Ekklesia-gemeente in Tirana heel enthousiast over de mooie manier waarop binnen de GKv de zegen wordt uitgesproken in de eredienst. Ze hebben dit overgenomen.

Dat zijn de kleine dingen.

Wie geen vreemdeling in Jeruzalem is, weet dat er in een aantal buitenlandse zusterkerken ernstige bezwaren leven tegen het toelaten van zusters in de ambten van predikant, ouderling en soms ook diaken. Die moeiten zijn niet van vandaag of gisteren. En ze zijn ook uitgesproken. Ik heb ze gehoord als lid van de GS-en van 2005, 2008 en 2014.

Het waren en zijn niet alleen de emigrantenkerken die deze moeiten hebben zodat je hun bezwaren kunt afdoen met: ze lopen 25 jaar of meer achter. Dat ze achterlopen zou best kunnen. Toch is dat geen reden om hen niet serieus te nemen. Niet alleen emigrantenkerken hebben moeite maar ook die supergrote kerk in Brazilië met een totaal eigen geschiedenis. Niet dat ik het altijd eens was en ben met alle aangevoerde argumenten vanuit de buitenlandse kerken. Ik heb een predikant uit een van de Afrikaanse landen een verhaal horen houden waarbij je de rillingen over de rug lopen. Voor hem was de vrouw werkelijk niet gelijkwaardig aan de man.

Hoe ga je met deze verschillen om in een relatie van wederkerigheid? Je kunt op deze vraag reageren met de constatering dat *'we in het verleden gewoon verkeerde keuzes hebben gemaakt wat betreft het aangaan van relaties'*. Met andere woorden: laat die zusterkerken maar gaan.... Dat lijkt mij geen goede reactie. Wanneer het ons ernst is geweest samen met hen Christus' naam te prijzen, dan past ons christelijk geduld.

Vandaar dat BBK een brief heeft geschreven aan de GS Meppel met het advies *"om nu niet verder te gaan dan de conclusie dat het in het licht van de Schrift verantwoord is de ambten voor zusters open te stellen en om de daadwerkelijke openstelling op zijn vroegst te laten verrichten door de GS 2020."*

De GS Meppel heeft dit advies niet ter harte genomen maar direct de ruimte gegeven voor het implementeren van het besluit zusters toe te laten tot alle ambten.

En het resultaat kunt u zien in het rapport van BBK aan uw vergadering. Daarin staat een lijst opgenomen van kerken die de relatie hebben opgeschort of verbroken.

Ernstig vind ik het dat in het uiteindelijke besluit van GS Meppel niets doorklinkt van de moeite van de zusterkerken, terwijl ze door de GS Ede 2014 per synodebesluit werden opgeroepen om van advies te dienen (Besluit 3b). Kennelijk waren de adviezen de moeite van een officiële weging niet waard. Vandaar dat diverse zusterkerken de indruk hebben dat ze niet *echt* worden gehoord.

Conclusie: namens de hier vertegenwoordigde kerkenraden verzoek ik uw commissie dan ook de GS te adviseren alsnog de confrontatie aan te gaan met de door de buitenlandse zusterkerken ingebrachte argumenten en na te gaan of de ‘winst’ van het MVEA-besluit opweegt tegen het oecumenische ‘verlies’.

Katholiciteit van de kerk

Overigens hebben we niet alleen te maken met zusterkerken in het buitenland maar ook met de CGK in ons eigen vaderland. Deze zusterkerk is momenteel ook geconfronteerd met een breed verlangen binnen de gemeenten om de zusters toch toe te laten tot het ambt van predikant, ouderling en diaken. Hoe jammer is het dat we in dezen als zusterkerken niet gelijk op gaan maar dat we als GKv gewoon onze eigen gang gaan ondanks het feit dat de afgevaardigde van de CGK ons op de GS Ede 2014 ernstig heeft gewaarschuwd ons te houden aan Schrift en belijdenis waarbij hij opmerkte: *“Meer dan tevoren is het van belang dat kerken die de Schriften willen lezen en verstaan door de bril van de Gereformeerde confessie samen optrekken.”* (Acta GS Ede art. 81).

Het gaat hierbij om de katholiciteit van de kerk. Ik vraag hiervoor aandacht in de lijn van prof. J. van Bruggen die destijds op verzoek de GS Ede 2014 van advies heeft gediend. Hij vraagt in dat advies aandacht voor de manier waarop de woorden van de apostel Paulus in de brief aan Timoteüs (1 Tim. 2, 13.14) en de gemeente te Korinthe (1 Kor. 14, 34b en 1 Kor. 11, 8-9.12) door de loop van de eeuwen en in verschillende culturele situaties zijn uitgelegd.

Met hem kunnen we constateren dat wereldwijd en door alle eeuwen heen de uitleg van deze apostolische woorden heeft geleid tot onderscheid in ambten die de man behoort te vervullen en andere taken die specifiek voor de vrouw zijn of voor man en vrouw samen. Bij deze gewoonte of praktijk van alle gemeenten hebben ook de Gereformeerde Kerken zich vanouds aangesloten (verg. voor de aansluiting bij de gewoonte of praktijk van andere gemeenten 1 Kor. 11, 16; 14, 33.36)

Ik citeer 1 Kor. 14, 36: *“Heeft het woord van God zich soms verspreid vanuit uw gemeente? Of heeft het enkel u bereikt?”*

De GKv bevestigden die aansluiting bij de gewoonte of praktijk nog weer toen de GS Ommen 1993 bij de invoering van het actief vrouwenkiesrecht als verantwoording gaf dat het hier niet om een handeling van regeren gaat.

Het gaat bij de katholiciteit om de kerk ‘van alle plaatsen en alle tijden’. En onze wereld kent vele onderscheiden culturen. En binnen al die verschillende culturen vergadert Christus zijn kerk. En al die verschillende culturen brengen ook verschillende moeiten met zich mee voor de kerk. De kerk van Christus in een islamitische cultuur geeft wellicht aanstoot aan de moslimse burens door vrouwen een rol te geven in de kerk. De kerk van Christus binnen een seculiere cultuur roept weerstand op door vrouwen uit het ambt van predikant en ouderling te weren.

Moet de kerk zich daarom aanpassen aan de diverse culturele contexten om alle aanstoot te voorkomen? Gaat de apostel Paulus van de Heer ons hierin voor? Nee, want hij schrijft in 1 Kor. 1, 22 - 25:

“De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas. Maar voor wie geroepen zijn, zowel Joden als Grieken, is Christus Gods kracht en wijsheid, want het dwaze van God is wijzer dan mensen, en het zwakke van God is sterker dan mensen.”

(woordvoerder L.W. de Graaff)

In Besluit 7 zegt de synode: “ruimte te geven aan de plaatselijke kerken om zelf te bepalen of en zo ja op welke wijze en wanneer ze in de lijn van deze besluiten willen handelen.”

Dit besluit is in meerdere opzichten/richtingen schadelijk voor het samenleven van de kerken in het kerkverband. Het besluit wekt de suggestie van ruimhartigheid, vrijheid, het niets willen opleggen aan de ander, tolerantie. Maar het tegendeel is helaas het geval. Dat geldt in verschillende opzichten.

Invoeringstraject

Art. F72.2 KO zegt dat een besluit direct in werking treedt, tenzij het besluit zelf een andere termijn vermeldt. Nu de synode geen andere termijn heeft vermeld, überhaupt geen termijn heeft vermeld, maar het in het midden heeft gelaten, is er per saldo slechts één effect, namelijk directe werking.

En dat is ook willens en wetens gebeurd: blijkens de Acta is hierover gesproken, was er aanvankelijk nog de suggestie om de werking althans voor wat betreft de besluiten ten aanzien van de ouderling en de predikant op te schorten tot de volgende synode, maar is uiteindelijk onder de noemer “Geen enkele kerk wordt gedwongen om hierin mee te gaan.” gekozen voor de directe inwerkingtreding van alle besluiten. Het kan niet anders gezegd worden dan dat hier sprake is van een drogreden.

1. kerkverband

Het besluit miskent dat de kerken onderdeel uitmaken van een kerkverband. Want je kunt wel zeggen dat geen kerk gedwongen wordt, maar als in een classis kerk A en B geen Schriftuurlijke ruimte voor vrouwelijke ouderlingen zien, maar kerk C, D en E wel tot verkiezing en bevestiging overgaan, dan worden die kerken per direct in de classis geconfronteerd met deze conflictsituatie en komen kerk A en B in een dwangpositie. En kerk A en B kunnen wel in revisie gaan, maar dat verandert niets aan de situatie. In de classis Hattem en in de classis Kampen zijn kerken geconfronteerd met de kerkelijke examens van vrouwelijke predikanten. Het daaraan niet deelnemen komt op onbegrip en afkeuring van de andere classiskerken te staan, zelfs als men weet dat er revisie wordt ingesteld. Ik kom straks nog op de blijvende gevolgen voor het kerkverband.

2. gemeenteleden

De directe werking miskent ook de rechtsbescherming van de gemeenteleden. Hierdoor is immers elke kerkenraad gelegitimeerd tot directe invoering over te gaan (“wij mogen dat van de synode”) en heeft een individueel gemeentelid, maar ook een individuele ambtsdrager, niets meer in te brengen. En aangezien individuele gemeenteleden of ambtsdragers ook geen revisie kunnen instellen, zijn zij machteloos gebonden. Op veel plaatsen leidt dit tot gewetensnood. Een synode die dit eenvoudig kan voorzien maar desondanks hiermee geen rekening wil houden, maakt zich schuldig aan ‘heerschappij oefenen’ in de aloude betekenis van het woord. Een meerderheidsbesluit is geen garantie tegen overheersing. Dat is het in de democratie staat; dat is het in de kerk nog minder. En daarmee is een kernbeginsel van het gereformeerde kerkrecht in geding.

3. revisie

De directe werking miskent ook de rechtsgang van de revisie. Welke dringende noodzaak is er om na een eeuwenlange bestendige lijn van de ene op de andere dag deze synodebesluiten plompverloren in te voeren, zonder enige termijnstelling, en daarmee op voorhand geen rekening te willen houden met de indiening van revisieverzoeken? Een zorgvuldige besluitvorming, zeker in kerkelijk verband, houdt rekening met een bezwarentraject. En dat geldt des te meer als het niet maar gaat om een ordekwestie, maar om een principiële verschil van inzicht. Een veelgehoorde klacht en verzuchting in de

kerken is nu : “Je kunt wel in revisie gaan, maar het valt toch niet terug te draaien.” Hoe on-kerkelijk, hoe on-geestelijk, hoe on-broederlijk is deze directe inwerkingtreding.

4. zusterkerken

De directe werking is ook funest voor de relatie met zusterkerken. Dit komt in de bijdrage van L.W. de Graaff aan de orde, maar het effect is overduidelijk gebleken. Alle mooie woorden over wederkerigheid blijken opeens een loze huls: wij doen het zo en wij doen het nu.

Maar dit is allemaal wel wat de GS Meppel bewust heeft veroorzaakt. Het schijnargument zit hem hier in: de ruimte die de synode zegt te geven, is de ruimte voor de meerderheid. De meerderheid kan immers zijn gang gaan. Die heeft letterlijk de vrije ruimte gekregen. “Wij geven u de ruimte ...”

En de minderheid? Die is onbeschermd. Ja, die is ook vrij, vogelvrij. Die mag in revisie gaan, maar dat gaan we niet afwachten. Waarom zouden we? We hebben als meerderheid toch gelijk?

Conclusie

Het getuigt van *bestuurlijke onwijsheid* om zo’n majeure en omstreden beslissing, die een 180° draai inhoudt van het tot dan toe geldende kerkelijk beleid, zonder enig traject per direct in te voeren.

Het getuigt van *onwelwillendheid en onverdraagzaamheid* jegens allen die de besluitvorming op Schriftuurlijke gronden op zijn minst willen heroverwegen en in revisie aan de orde stellen.

Het is *onkerkelijk* om zo met elkaar om te gaan.

Kerkverband

Naast de directe inwerkingtreding is er ook het blijvende effect op de kerken, waarover bij besluit 7 en verder in de besluitvorming niet lijkt te zijn nagedacht.

Doelstelling

Het is goed om onder ogen te zien waarom deze zaak ooit op de synodetafel is gekomen. De GS Amersfoort-C 2005 heeft tenminste drie redenen onderkend voor een gezamenlijk beleid binnen het kerkverband:

- de aard van het vraagstuk gaat de plaatselijke krachten te boven;
- de kerken dienen gezamenlijk te komen tot goed onderbouwde Schriftuurlijke antwoorden;
- rechtsongelijkheid dient te worden voorkomen.

De GS Meppel 2017 heeft zich hiermee ten onrechte niet geconfronteerd, maar gaat aan elk van de argumenten voorbij:

- de zaak wordt teruggedigd bij de kerken onder de noemer van “ruimte geven”;
- de goed onderbouwde Schriftuurlijke antwoorden ontbreken;
- de rechtsongelijkheid is nog levensgroot aanwezig.

Zo is het middel erger dan de kwaal.

Innerlijke verdeeldheid

De besluitvorming miskent de betekenis van het kerkverband waarin we als kerken samenleven. De vraag of het draagbaar is om binnen één kerkverband zo fundamenteel verschillend om te (kunnen) gaan met de openstelling van de ambten, lijkt niet gesteld, is in elk geval niet beantwoord, maar wordt stilzwijgend gepasseerd. Hoe innerlijk verdeeld zijn kerken die het beeld vertonen dat nota bene de ambten op de ene plaats wel en op de andere ten principale niet door vrouwen kunnen worden vervuld. Daarin een machtswoord te verheffen, brengt niets bij, maar schaadt alleen maar het kerkelijk samenleven.

Meer dan plaatselijk

De besluitvorming miskent dat de ambten geen louter plaatselijke aangelegenheid zijn. Ouderlingen maken deel uit van de kerkelijke vergaderingen en zijn bij de uitoefening van kerkverbandelijke taken betrokken, zoals – in willekeurige volgorde – de tucht over ambtsdragers, kerkelijke rechtspraak door meerdere vergaderingen, kerkelijke visitatie, kerkelijke examinatie, het onderling toezien op elkaar in de classis, enz. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor predikanten.

Onderminning

De besluitvorming leidt onmiskenbaar tot een sterk individualiserende en independentistische tendens in de kerken en tot onderminning van het kerkverband als zodanig. We hebben in feite geen boodschap aan elkaar en iedere kerkenraad mag doen wat goed is in eigen ogen. Het zijn de slechte tijden in het OT als dat gezegd wordt.

Ongewenste druk

Anders dan het vrijheidsbesluit doet voorkomen, komt er een ongewenste druk te liggen op zowel de onderlinge verhoudingen binnen de plaatselijke kerken als de onderlinge verhoudingen binnen het kerkverband waar kerken/afgevaardigden met een totaal uiteenlopende visie op en toepassing van dit beleid met elkaar worden geconfronteerd op de meerdere vergaderingen.

Conclusie

Uit de besluitvorming MVEA blijkt niet dat met de gevolgen voor het kerkverband is gerekend. Hoe als meerdere vergaderingen om te gaan met standpunten die elkaar uitsluiten? Het gaat er dan niet om dat MViK bij knelpunten 'advies en begeleiding geeft' (Besluit 10). Het gaat er om dat er in de kerkelijke structuur en organisatie als zodanig fundamentele tegenstellingen worden gecreëerd en getolereerd zonder daar een woord aan te wijden en zonder daar een voorziening voor te treffen. Besluit 7 getuigt van een individualistische geest en versterkt die geest zelf in hoge mate.

(woordvoerder P.T. Pel)

5. Gronden onder het besluit op de prealabel aan de orde gestelde bezwaren tegen de rol van het deputaatschap M/V in de kerk

Tekst besluit revisie rol van deputaten M/V in de Kerk(M/ViK) bij toepassing art.1,lid 4 van Generale regeling voor revisieverzoeken.

Materiaal:

*Brieven van de kerkenraad van Blije-Holwerd;

Bruchterveld; Capelle aan den IJssel-Noord; Hattem-Centrum; Ommen Noord-Oost; Urk; Vroomshoop; Zuidwolde(Dr.)

*Acta van de synode Meppel 2017, artikel 18

*Teksten uitgesproken op hoorzitting 23 december 2019 door 8 samenwerkende revisie verzoekende kerken

*Generale regeling voor revisieverzoeken(GR)

*Huishoudelijke regeling voor de generale synode(HR)

*Verslag besloten bijeenkomst 23 november 2019 synode Goes (website

<https://lvgs2020.nl/verslag-zaterdag-23-november/>)

Besluit:

De bezwaren van bovengenoemde kerkenraden tegen de rol van deputaten M/ViK bij toepassing van art.1, lid 4 GR af te wijzen.

Gronden:

Grief 1: Het deputaatschap M/ViK heeft zich ten onrechte opgeworpen als aangewezen deputaatschap, als bedoeld in art.1,lid 4 GR.

M/ViK heeft tot taak implementatie van de synodebesluiten rond het rapport van deputaten M/V en ambt(M/VeA) in de kerken en classes te begeleiden. M/ViK is derhalve geen bezinningsdeputaatschap maar heeft de taak het bestreden synodebesluit uit te voeren. Het is daarom niet terecht dat M/ViK is ingeschakeld. Het zit niet in hun opdracht en verdraagt zich er ook niet mee.

Beoordeling: Bij de behandeling van het rapport "Samen dienen" van deputaten M/VeA heeft de synode Meppel besloten tot decharge van dit deputaatschap en heeft tegelijkertijd ingesteld het deputaatschap M/ViK. Laatstbedoeld deputaatschap kreeg (samengevat) de taak de synodebesluiten toe te lichten in de plaatselijke kerken en classes, het bezinningsproces in de kerken te faciliteren, te adviseren en te inventariseren. Daarmee werd de landelijke inhoudelijke discussie afgesloten en de lokale discussie geopend.

Art.1,lid 4 GR stelt: "Indien het besluit van de generale synode waarvan revisie wordt verzocht een onderwerp betreft waarvoor een deputaatschap is ingesteld, treedt verzoeker, alvorens het revisieverzoek in te dienen, in overleg met dit deputaatschap."

Omdat het (studiedeputaatschap) M/VeA niet meer bestond heeft het deputaatschap administratieve ondersteuning(DAO) op grond van art. 3,lid 4 GR logischerwijs het deputaatschap M/ViK ingeschakeld voor de taak ex.art1,lid 4. GR omdat dit deputaatschap inhoudelijk het meest

aansluit bij het aangevochten synodebesluit. Het deputaatschap M/ViK heeft zichzelf niet “opgeworpen”, maar is door DAO aangewezen.

M.b.t. de argumentatie dat dit (te weten: het voldoen aan art.1,lid 4 GR) niet in de opdracht van M/ViK zit of behoort te zitten wordt opgemerkt dat zulks in geen enkele taakopdracht van ingestelde deputaatschappen is vermeld. Uit de 2^e volzin van art.1,lid 4 GR blijkt dat de toetsing van het deputaatschap niet inhoudelijk maar marginaal is, waarmee de diskwalificatie (het takenpakket van M/ViK verdraagt zich niet met opdracht) door revisieverzoekers van M/ViK niet aan de orde is.

Grief 2: Het deputaatschap M/ViK is op grond van art. 1, lid 4 GR niet geroepen tot inhoudelijke beoordeling van de revisieaanvragen maar heeft zich wél op dat pad begeven.

Beoordeling: Art.1, lid 4 GR geeft aan het deputaatschap niet alleen de opdracht om te toetsen of het bezwaar van revisieverzoeker niet berust op een onjuist begrip van het aangevochten besluit, maar óók om de revisieverzoeker van de nodige informatie te voorzien en om na te gaan of en zo ja, op welke wijze, aan de bezwaren van verzoeker tegemoet kan worden gekomen.

Naast de toets of de zaken goed zijn begrepen heeft het deputaatschap M/ViK zich dus moeten buigen over de vraag op welke wijze een revisieverzoek meer tot zijn recht kan komen. Het gaat daarbij dus om een advies, waarbij het aan de revisieverzoeker vrijstaat dat advies al dan niet op te volgen. Dat het deputaatschap M/ViK bij die adviserende taak in een enkel geval ook op gevoeligheden van revisieverzoekers aangaande de inhoudelijke bezwaren stuit kan dit deputaatschap moeilijk verweten worden.

Grievens 3 en 4: M/ViK heeft deelgenomen aan de besloten vergadering van de synode op 23 november 2019, over de revisieverzoeken(grief 3).

Het vergaderen in beslotenheid door de synode over de revisieverzoeken tegen M/VeA is in strijd met de regels, gelet op art 7, lid3 HR(grief 4).

Beoordeling: Op grond van art.6, lid 1 HR kan de synode bijeenkomen in een overlegvergadering, die niet op besluitvorming is gericht. Het moderamen kan dergelijke vergaderingen o.a. uitschrijven wanneer dat wenselijk is voor een goede voorbereiding van de behandeling van het desbetreffende onderwerp.

Bovendien kan op grond van art. 7, lid 4 HR de synode op verzoek van elk synodelid besluiten om in beslotenheid te vergaderen. Tot een besloten zitting hebben de adviseurs die direct bij het onderwerp zijn betrokken ook toegang art.7,lid 5 HR). Krachtens art.7, lid 6 HR draagt het moderamen zorg voor een adequate informatieverschaffing over de besluiten die in een besloten zitting zijn genomen.

Van het behandelde op de vergadering van 23 november 2019 is een verslag terug te vinden op de website van GKv, waaruit blijkt dat bedoelde vergadering in het teken stond van de voorbereiding van de behandeling van de ingekomen revisieverzoeken inzake M/ViK

De aanwezigheid van deputaten M/ViK op de vergadering van 23 november 2019 is derhalve niet onrechtmatig.

Grief 5: Het in beslotenheid vergaderen van de synode samen met het deputaatschap M/ViK is niet alleen in strijd met de regels, maar het is ook slecht en ongezond dat de synode achter gesloten deuren vergadert met M/ViK.

Beoordeling: De behandeling van de revisieverzoeken zal in openbare zitting van de synode plaats

vinden. Op grond van het hierboven aangevoerde inzake de grieven 3 en 4 is nóch het in beslotenheid vergaderen van de synode op 23 november 2019 nóch de aanwezigheid daarbij van het deputaatschap M/ViK onrechtmatig. Deze grief is dan ook niet terecht.

6. Uitnodigingsbrief hoorzitting revisieverzoekende kerken (2e ronde) dd. 11 februari 2020

Aan: de raad van de GKv te
per email:

Amersfoort, 11 februari 2020
Betreft: uitnodiging 2e moment van horen
Kenmerk: 200211 - uitnodiging 2e moment van horen

Geachte kerkenraad,

Als revisieverzoekende kerk bent u eerder uitgenodigd (dd 29 november 2019) om gehoord te worden door de synodecommissie die de revisieverzoeken -waaronder die van u- inzake man, vrouw en ambt behandelt.

De meeste revisieverzoekende kerken hebben daaraan gehoor gegeven en zijn in december op een aantal momenten en locaties gehoord.

Nu nodigen we u opnieuw uit omdat er ondertussen een document gemaakt is door de commissie dat als richtinggevend voor het vervolg is vastgesteld in de synodevergadering van 23-24 januari jl. Vanuit dit document worden de contouren zichtbaar van een mogelijke behandeling van de revisieverzoeken door de synode eind april. Graag zouden wij dit document aan u voorleggen en met u willen praten over uw indruk ervan, welke vragen het oproept en of het u helpt of juist remt in het omgaan met het thema man, vrouw en ambt, en het leiding geven aan de gemeente hierin.

Omdat het hierboven genoemde document nog een werkdocument is kunnen wij u dit alleen toesturen onder het beding dat dit niet door u wordt gepubliceerd of ter publicatie en/of verspreiding aan derden wordt aangeboden. In uw eventuele antwoordbrief ontvangen wij graag een bevestiging dat u hiermee instemt.

De gesprekken van maximaal anderhalf uur zullen plaatsvinden in de eerste week van maart op een nader te bepalen locatie en tijdstip. Wanneer u op deze uitnodiging wilt ingaan verzoeken wij u dit uiterlijk **21 februari 2020** kenbaar te maken via het secretariaat van de synode, Lydia Postma-Douma, secretariaat@synode.gkv.nl.

De commissie,
Br. Peter Bakker, br. Bert Groen, ds. Marc ten Brink, ds. Rutger Heij, ds. Pier Poortinga, ds. Sieds de Jong

7. Brief bestuurscommissie GKv Ten Boer dd. 18 februari 2020

Bestuurscommissie GKv Ten Boer
Vijverweide 26
9791 EB Ten Boer
scriba@tenboer.gkv.nl

Ten Boer, 17 februari 2020

Aan: Commissie MV
p/a Secretariaat van de synode van de GKV
t.a.v. mw. Lydia Postma-Douma

Betreft: uitnodiging 2e moment van horen
Uw kenmerk: 200211 – Ten Boer – uitnodiging 2e moment van horen

Geachte commissieleden,

In Ten Boer hebben we uw brief d.d. 11 februari 2020 ontvangen waarin u de kerkenraad van GKv te Ten Boer uitnodigt voor een tweede moment van horen. Wij zeggen u hartelijk dank voor deze uitnodiging, maar we kunnen daar niet op ingaan.

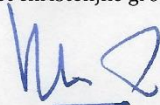
In onze brief van 4 december 2019 hebben we u geïnformeerd in welke bijzondere situatie de gemeente van Ten Boer zich bevindt. De kerkenraadsleden van de GKv te Ten Boer hebben in oktober 2019 hun ambt neergelegd en hebben zich, op één na, gevoegd bij de Gereformeerde Kerk (hersteld) DGK te Bedum. De classis heeft in hun plaats een tijdelijke bestuurscommissie ingesteld. Als bestuurscommissie hebben we een grote verscheidenheid aan taken maar expliciet niet om ons in te laten met het revisieverzoek dat indertijd aan de synode is gestuurd: dat is de verantwoordelijkheid van de nieuw in te stellen kerkenraad. Wanneer een nieuwe kerkenraad wordt ingesteld is nog onzeker.

In onze brief hebben we aangegeven dat we er van uitgaan “dat u het revisieverzoek van de GKv te Ten Boer zorgvuldig zult overwegen en dan niet alleen de letter daarvan maar ook de zorg die daaruit spreekt dat het gezag van Gods Woord in het geding is.

U mag weten dat onder meer de besluitvorming over dit onderwerp de gemeente verdeelt en in het recente en minder recente verleden geleid heeft tot vertrek van veel gemeenteleden. Dat vraagt van u extra zorgvuldigheid in het reageren op ingestuurde bezwaren.”

Dit geldt nog steeds. We wensen u daarbij Gods zegen toe.

Met christelijke groet,

Namens de Bestuurscommissie,
Menne van Dijk, voorzitter

8. Brief kerkenraad GKv Capelle a/d IJssel-Noord dd. 20 februari 2020

GEREFORMEERDE KERK CAPELLE AAN DEN IJSSEL- NOORD

Aan de Commissie Revisieverzoeken
Van de Generale Synode GKv Goes 2020
p/a secretariaat Lydia Postma
Betreft: Uitnodiging 2^e moment van horen

Geachte commissie,

Per brief van 11 februari 2020 heeft u ons uitgenodigd om voor de tweede keer te worden gehoord over ons revisieverzoek t.a.v. de besluit van GS Meppel over man, vrouw en ambt.

De eerste keer, op 23 december 2019, hebben wij, samen met 7 andere kerken, uitvoerig ons revisieverzoek toegelicht en u wenst nu met onze kerkenraad afzonderlijk te spreken. U geeft daarbij twee opties, waarvan de eerste gelijklopend is aan uw verzoek in december 2019.

Optie 1

Wij hebben u daar al op geantwoord. De door u genoemde onderwerpen hebben geen betrekking op de behandeling van het revisieverzoek, met uitzondering naar de vraag om eventuele aanvullingen daarop. Daaraan hebben wij al ruimschoots gehoor gegeven op 23 december 2019.

We hebben – samen met 7 andere kerken – veel energie ingestoken om de bezwaren tegen de besluiten van Meppel helder te verwoorden en te belichten, zodat die in het licht van Gods Woord kunnen worden gewogen. Dat is ook de kerntaak van de Synode bij revisie. De inhoud van de Schrift en de wijze van Schriftuitleg mag niet tussen ons in blijven staan.

Raamdocument

Wij hebben u destijds ook uitdrukkelijk verzocht het rapport dat u aan de GS zult uitbrengen n.a.v. de ingediende revisieverzoeken, voorafgaand aan de bespreking daarvan in de openbare vergadering van de Synode aan ons te doen toekomen. Wij verwachtten dat daarin concreet op onze bezwaren zou worden ingegaan. Helaas mochten wij niets ontvangen.

Wel hebben we o.m. uit de pers vernomen, dat u een zgn. raamdocument van enige tientallen pagina's hebt vervaardigd voor bespreking op de Synode, alleen bestemd voor de synodeleden. Bezoekers van de openbare Synodevergadering op 23-24 januari 2020, waren getuige van een bespreking over voorstellen en conclusies/richtingwijzers die zij niet kenden.

Uit de verslagen van deze bespreking werd echter duidelijk, dat dit document voorafgaand aan de bespreking op de Synode blijkbaar wel ter hand is gesteld aan een select aantal andere kerken, die daarover gezamenlijk met de synodecommissie hebben gesproken. Dat zouden kerken zijn die in een brief aan de GS hebben gevraagd om heroverweging van de gronden die de besluiten van GS Meppel moeten dragen. Hoewel het hier dus ook om revisieverzoeken gaat, heeft uw commissie andere kerken die om revisie hebben verzocht, waaronder Capelle Noord, kennelijk van deze mogelijkheid uitgesloten. U zult begrijpen dat deze gang van zaken niet bevorderlijk is voor het vertrouwen in een zorgvuldige en onbevooroordeelde behandeling van ons revisieverzoek.

Het onderscheid tussen het aanvechten van besluiten en gronden is sowieso al aanvechtbaar. Besluiten die op ondeugdelijke gronden zijn gebaseerd moeten worden heroverwogen en kunnen na de heroverweging alleen maar standhouden als ze zijn voorzien van bijgestelde of nieuwe gronden die de besluiten wel kunnen dragen. Besluit en gronden zijn dus onlosmakelijk aan elkaar verbonden.

We hebben begrepen dat de GS op 24 Jan 2020 ook conclusies heeft geformuleerd o.g.v. de bespreking van het zgn. Raamdocument en die als 'richtingwijzers' heeft meegegeven aan de Commissie voor het formuleren van concrete besluitteksten.

Optie 2

Nu stelt u ons in optie 2 voor om alsnog een indruk te geven over dát document en welke vragen het bij ons oproept.

Dit lijkt ons niet alleen mosterd na de maaltijd, maar we zien ook in het geheel niet dat een gesprek over dit document met elke kerkenraad afzonderlijk bevorderlijk zou kunnen zijn voor een gedegen heroverweging van de besluiten van Meppel op basis van ons revisieverzoek en de uitgebreide toelichting daarop door de 8 samenwerkende kerken. U rept in uw uitnodiging ook met geen woord over de revisieverzoeken, behalve dat u ons weer de gelegenheid geeft die aan te vullen. Dat hebben we nu juist gedaan op 23 december 2019!

Wat we gelezen hebben over de vergaderingen van de Synode op 23 en 24 januari 2020 stemt ons in dit opzicht ook niet vrolijk. Is het daar gegaan over de inhoud van de concrete revisieverzoeken? Of ging het over een document waarin al stond dat de besluiten van Meppel niet behoeften te worden gereviseerd, maar dat alleen moet worden gezocht naar nieuwe of anders geredigeerde gronden? Een gebrek aan transparantie die we ernstig betreuren.

Waar gaat het ons om

Wij nemen uw uitnodiging dus niet aan. Het geeft ons geen vertrouwen dat een echt gesprek over de inhoud van onze ernstige bezwaren wordt gevoerd. Het leidt af van de kern waar het ons om gaat. En dat is een zorgvuldige heroverweging van de genomen besluiten in het licht van de Schriftuurlijke bezwaren daartegen. En bij handhaving van een of meer van de besluiten, een gedegen en overtuigende weerlegging van deze bezwaren.

Uiteraard zijn we wel bereid om met u te spreken over de inhoud van ons revisieverzoek en een eventuele nadere toelichting daarop, maar dan is een gesprek met (een afvaardiging van) de 8 zgn. SRV-kerken de aangewezen vorm. Een gesprek met de afzonderlijke kerken heeft hier geen toegevoegde waarde.

Twee prealabele kwesties

We willen ten slotte onze teleurstelling uitspreken over de wijze waarop de Synode heeft geantwoord op de twee prealabele kwesties die wij u hebben voorgelegd.

M.b.t. deputaten MVik volstaat de Synode met de mededeling dat dit deputaatschap het geëigende deputaatschap was om zich met de revisieverzoeken te bemoeien. Op geen van de argumenten die daar sterk tegen pleiten, gaat u in.

Belangrijker is echter het houden van een besloten vergadering over de revisieverzoeken MVEA. In artikel 7, 3° lid, van het Huishoudelijk Reglement staat niet dat de GS over zaken die niet gaan over de beoordeling van personen in beslotenheid kan vergaderen als zij dat noodzakelijk vindt. Er staat een verbod in om in beslotenheid te vergaderen: “Over andere onderwerpen wordt niet in beslotenheid vergadert ...”. Dat is ook logisch, want het gaat niet over personen, maar om zaken die alle kerken aangaan en waarvoor volledige transparantie hoort te bestaan. Bij de bespreking over man, vrouw en ambt is dat zonder twijfel het geval. Alleen als er een dringende noodzaak voor aanwezig wordt geacht, wordt in beslotenheid vergadert, zegt artikel 7 verder. Dat betekent dat het de Synode zou sieren om alsnog aan te geven welke dringende noodzaak in dit geval aanwezig werd geacht om voorafgaand aan de openbare vergadering eerste in beslotenheid te vergaderen. Daarmee worden allerlei speculaties bij voorbaat vermeden.

Wij wensen u wijsheid toe bij uw werk.

De kerkenraad van de Gereformeerde kerk van Capelle aan den IJssel – Noord,

Ds B. van Egmond, preses

N.M. Kramer, scriba

Capelle aan den IJssel, 20 februari 2020

9. Uitnodigingsbrief bijeenkomst niet-revisieverzoekende kerken dd. 2 december 2019

Aan alle kerkenraden die een brief aan de GS Goes 2020 hebben gestuurd inzake MV en ambt
Amersfoort, 2 december 2019
Betreft: uitnodiging meedenken synode-commissie MV - geen revisie

Geachte kerkenraad,

U hebt een brief geschreven aan de Generale Synode Goes 2020 inzake het onderwerp man/vrouw en ambt. U vraagt niet om revisie, maar wel om nadere onderbouwing van de besluiten die door de GS Meppel 2017 genomen zijn en/of u deelt de synode mee hoe u met die besluiten bent omgegaan of daar tegenaan kijkt.

Als commissie die de behandeling van de revisieverzoeken ter synode voorbereidt, zijn we bezig met bovengenoemde nadere onderbouwing. We hopen dit begin januari 2020 in eerste lezing klaar te hebben. Om de houdbaarheid hiervan te toetsen nodigen we u uit om met ons mee te denken en ons verhaal van commentaar te voorzien. Wij denken dat dit onze voorstellen aan de Synode ten goede komt. Vandaar deze uitnodiging.

De avond vindt plaats op **DV donderdag 16 januari 2020** in De Schuilhof (Elzenlaan 2, Zeewolde) en begint om 17.00 uur. Een eenvoudige maaltijd is inbegrepen. U kunt met maximaal 2 kerkenraads- of gemeenteleden komen.

Wanneer u op onze uitnodiging wilt ingaan verzoeken wij u dit uiterlijk 20 december 2019 kenbaar te maken via het secretariaat van de synode, aan Lydia Postma-Douma.

De commissie MV,

br. Peter Bakker
br. Bert Groen
ds. Marc ten Brink
ds. Rutger Heij
ds. Pier Poortinga
ds. Sieds de Jong